DOLENJSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto – Izhaja vsak četrtek – Posamezna številka 15 din – LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 300 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 amer. dolarje – TEKOČI RAČUN pri Mestni hranilnici – Komunalni banki v Novem mestu štev. 606-70/3-24

Štev. 31 (489) LETO X.

NOVO MESTO, 6. AVGUSTA 1959

UREJUJE ure[illegible] SLOV
UREDNIŠTVA [illegible] 30 –
Poštni predal Novo mesto 33 – TELEFON [illegible] 27 –
Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – TISKA Časopisno podjetje »Delo« v Ljubljani

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

Z RAZŠIRJENIH PLENUMOV OBČINSKIH ODBOROV SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA

Pomoč osnovnih organizacij SZDL

Ob navzočnosti predstavnikov okr. odbora SZDL, poslovnih in zadružnih zvez, kmetijskih strokovnjakov, upravnikov KZ ter predstavnikov občinskih ljudskih odborov so bili v zadnjih tednih razširjeni plenumi občinskih odborov SZDL v Vidmu-Krškem, Črnomlju, Trebnjem, Brežicah, Novem mestu, Sevnici in na Senovem, medtem ko taka plenuma pripravljajo še v Metliki in v Žužemberku. Osrednja točka dnevnega reda je bila povsod obravnavanje kmetijstva, njegovih uspehov in novih nalog, ki so pred nadaljnjim razvojem te najbolj razširjene gospodarske veje v okraju. Objavljamo najvažnejše ugotovitve s plenumov, ki so razumljivo več ali manj enake.

Prva- in menda tudi glavna ugotovitev, ki so jo poročila in udeleženci plodnih razprav povsod najbolj poudarili, je približno takale:

za nami je gospodarsko leto, v katerem je kmetijstvo doživelo resnično prelomnico. Kaj nam zemlja lahko rodi, če ji damo vse, kar zahteva sodobna znanost, smo videli v neštetih primerih. Da lahko tudi na naših njivah dosežemo rekordne pridelke, ni zdaj nobena skrivnost več. Pri tem posameznik ne more sam opraviti vsega: potrebuje stroje, umetna gn[illegible] najboljše seme — kar vse mu lahko nudi skupnost prek [illegible]družnega (pogodbenega) sodelovanja. Kdor bo trmasto vztrajal pri starem, bo ob večjih potrebah še vedno tarnal, ker mu bo »staro« pač dajalo tudi »stare dohodke«. In še tole: rešitev je samo v večji tržnosti, več bo treba pridelati za trg in ne samo za domačo družino!

V vsem tem pa so zajeti tudi vsi ostali problemi našega kmetijstva. Na plenumih so med drugim poudarili, da nam kadra še vedno manjka; treba ga bo štipendirati in si ga vzgojiti, od drugod ga »uvoziti« ne moremo. Proizvodni načrti zadrug so sestavni del občinskih načrtov. Zato v Brežicah ob delali na plenumu posebej vsako zadrugo in ugotovili, da ga mora poznati tudi odbor SZDL, vaški odbori političnih organizacij in krajevni odbor. Ena prvih nalog osnovne organizacije Socialistične zveze na vasi je prav ta, da stopi v stik z zadružnim svetom in pomaga plan uresničiti. Kaj pomeni pogodbeno sodelovanje, čemu se zanj tako zelo trudimo in kje je rešitev za kmetijstvo na Dolenjskem in v Spod. Posavju, o vsem tem je treba člane SZDL prepričljivo poučiti. V Črnomlju so sklenili, da bodo načrt pogodbene proizvodnje uresničili prek odbornikov Ob. LO in Socialistične zveze, se pravi prek članov SZDL. Temeljito bodo pregledali, kako sklepajo pogodbe o zadružnem sodelovanju najprej kmetje člani zadružnih svetov, upravnih odborov, občinski odborniki in člani političnih organizacij. Kakor vedno, velja tu še posebno: besede mičejo, zgledi vlečejo!

V Vidmu-Krškem so razen ostalega ugotovili, da dosedanji način kooperacije ne bo dal pričakovanih uspehov, če bodo na razpolago samo male parcele. Zadruge bodo morale poskrbeti za večje površine, kjer bodo stroji lahko učinkoviteje delali, s čimer bo seveda tudi cenejši. Vzgled daje KZ na Vidmu, ki namerava v Pesju vpeljati vaški kolobar. O kolobarjenju se menijo tudi že v nekaterih drugih krajih.

Pereč je problem zemlje, last splošnega ljudskega premoženja. V občini Videm-Krško je take zemlje 522 ha, a državna posestva in zadruge izkoriščajo od tega le 170 hektarov. Vsa ostala površina še vedno ni dodeljena za družbeno izkoriščanje. A prav tu bo treba omogočiti ureditev velikih parcel, da bo moč pokazati, kakšna je moderna kmetijska proizvodnja.

Na plenumu v Črnomlju so upravniki KZ odločno povedali, od kod pričakujejo pomoč za uresničitev načrtov. Politične organizacije morajo prispevati svoj delež, da bomo kos nalogam, ki so zdaj pred kmetijstvom. Zadruge bodo takoj sklicale zadružne svete, kamor bodo povabili tudi predstavnike ObLO in političnih organizacij. Tu bodo potem načrte o pogodbeni proizvodnji podrobno obdelali. Tako bo občinski družbeni plan lahko uresničen.

Na plenumih so sklenili tudi odločneje pomagati ženam zadružnicam, da bodo lahko uspešneje sodelovale v zadružnem upravljanju in odločanju, pravtako pa bodo krepili tudi delo aktivov mladih zadružnikov.

Sladkorna tovarna v Ormožu

Za 4 milijarde in 594 milijonov dinarjev bodo v Ormožu zgradili prvo slovensko sladkorno tovarno. Obratovati bo začela čez 2 leti in 4 mesece, predelala pa bo na leto 150.000 ton sladkorne pese, 19.831 ton sladkorja, 9000 ton suhih rezancev, 6330 ton melase in kot stranski proizvod 10.000 ton saturacijskega mulja. Na leto bo tovarna ustvarila nad 3 milijarde 430 milijonov dohodka.

Petnajst let LR Makedonije

V nedeljo so po vsej Makedoniji slovesno proslavljali 15-letnico obstoja te naše republike. Ljudje so na številnih mitingih slavili gospodarski in kulturni napredek Makedonije, v javno uporabo pa so izročili pred rokom tudi več novih gospodarskih objektov.

Kmetijstvu več strokovnjakov!

Dvoletna kmetijska šola za odrasle na Grmu bo sprejela v jeseni 100 učencev

Dosedanji doseženi uspehi na področju kmetijstva in nadaljnje vlaganje sredstev v kmetijsko proizvodnjo nam narekuje, da bo treba posvečati posebno pozornost izobraževanju kmetijskega kadra.

Posebno na Dolenjskem in v Spodnjem Posavju primanjkuje strokovnega kmetijskega kadra, visokvalificiranega in srednjega. Z ozirom na nove oblike sodelovanja (kooperacije) so naše zadruge zelo šibke. Na vsakega kmetijskega strokovnjaka, ki dela v proizvodnji, odpade danes na področju našega okraja 145 hektarov obdelovalne površine ali 314 parcel. Vse naše poslovne zveze in kmetijske zadruge imajo zaposlenih samo sedem agronomov in 17 tehnikov.

Glede tega, da traja usposabljanje z rednim šolanjem več let, je potrebno, da usposobimo čimprej večje število kadra preko dvoletnih šol za odrasle.

V ta namen je upravni odbor GZZ sprejel sklep, naj bi se že v letošnji jeseni omogočil vpis 1000 odraslim kmetijskim tehnikom, ki naj bi v skrajšani srednji dopolnilni šoli osvojili v pospešenem študiju isto učno snov, kot jo dijaki srednje šole. Njihova izobrazba bo enakovredna popolni srednji šoli, specializirana, namenjena predvsem tistim, ki bodo po končanem šolanju delali v zadrugah kot kmetijski tehniki. Oddelki srednje kmetijske šole se bodo osnovali v Vrbju pri Žalcu, Mariboru in Rakičanu za po 200 učencev, v Ljubljani za 300 učencev in na Grmu pri Novem mestu za 100 učencev.

Šolanje odraslih bo imelo dve smeri za usposabljanje tehnikov:

a) poljedelsko-živinorejsko in
b) sadjarsko - vinogradniško smer.

V Mariboru bo sadjarsko-vinogradniški oddelek; vse ostale šole bodo imele poljedelsko-živinorejsko smer.

Kandidati morajo imeti dovršeno osemletko ali katero koli nižjo kmetijsko ali gozdarsko, oziroma kmetijsko gospodarsko šolo ali kakšno drugo šolo. Kandidati, ki nimajo teh pogojev, imajo pa prakso v kmetijstvu, naj priložijo k zadnjemu šolskemu spričevalu potrdila o opravljenih tečajih ali seminarjih in potrdilo o delu v kmetijstvu. Ti kandidati morajo predhodno položiti izpit iz slovenščine in računstva. V šolo se bodo sprejemali v starosti od 20 do 30 let, če so že odslužili vojaško obveznost in so vključeni v kmetijsko proizvodnjo. Pri izbiri kadra naj sodelujejo zadružna vodstva in politične organizacije glede na to, da je to zelo pomembna gospodarsko-politična akcija. V šolo naj bi se vpisali najboljši kandidati. Kandidate je treba izbirati predvsem iz vrst mladih aktivnih delavcev v zadružništvu, s kmetijskih posestev in iz dela v političnih organizacijah.

S kandidati, ki jih bodo štipendirale zadruge, se bodo sklenile pogodbe, da bodo po končanem šolanju vsaj pet let ostali v službi pri zadrugi.

Dosedanja izbira kmetijskega nižjega kadra ni bila vedno srečna, saj imamo veliko število absolventov nižjih ali srednjih šol, ki so se zaposlili v nekmetijskih panogah. Delno je bil temu vzrok, da mladi kadri niso bili v kmetijstvu dovolj stimulirani. Danes je v tem pogledu drugačen položaj in so dane večje možnosti zaslužka v kmetijstvu.

Na teh šolah bodo učno snov obdelali v štirih semestrih v obliki tečaja, po vsakem končanem semestru bodo tečajniki polagali izpite iz vseh predmetov.

V prvem semetru bodo obdelani v glavnem splošni predmeti, medtem ko pridejo strokovni predmeti na vrsto v ostalih treh semestrih.

V ta namen se urejajo na Kmetijski šoli na Grmu že potrebni prostori in nabavlja oprema. Dosedanja kapaciteta šole, internata, učilnic in spalnic je za 50 gojencev, v jeseni bo potrebno pripraviti prostore za 100 gojencev. Šola bo pričela s poukom 1. oktobra.

Takšna oblika pospešenega izobraževanja kmetijskega kadra nam bo v veliki meri pomagala reševati naloge, ki nam jih narekuje perspektivni plan razvoja kmetijstva v našem okraju.

Inž. Milan Bračika

V nedeljo: okrajno tekmovanje traktoristov v Brežicah

Društvo traktoristov in kmetijskih strojnikov, Kmetijskotehnična komisija in Okrajni odbor Ljudske tehnike v Novem mestu bodo priredili v nedeljo 9. avgusta ob 8.30 na posestvu KPPZ v Brežicah **IV. okrajno tekmovanje traktoristov in kmetijskih strojnikov.** Pomerili se bodo v oranju, spretnostni vožnji in v teoriji. Po zaključenem tekmovanju bo zborovanje vseh traktoristov novomeškega okraja, kjer se bodo udeleženci pomenili o nadaljnjem delu in uresničevanju načrtov, ki stoje pred traktoristi in kmetijskimi strojniki Dolenjske in Spodnjega Posavja.

Prireditelji vabijo k udeležbi vse traktoriste in kmet. strojnike, seveda pa tudi kar največ gledalcev, ki bodo imeli priložnost videti pri delu naše mojstre traktorjev in kmetijske mehanizacije.

Breze so se umaknile kombajnu

Kdor bi hodil letos marca po dragatuških steljnikih in bi se vrnil na isto mesto v juliju, bi začudeno dejal: »Kakšna sprememba! Marca so bile tu še breze, grmovje, sedaj pa se premika kombajn in poje veselo pesem o žetvi.« 56 ha dragatuških steljnikov je spremenjenih v polje. Na površini 8 ha so posejali oves. Kot morje je valovilo žitno polje, na katerega se je pognal jekleni pomočnik, za seboj pa je puščal vreče semena in bale slame. Unimog se je večkrat znova vračal na njivo in odhajal z nje naložen z vrečami zrnja. Pridelek je bil lep in lahko trdimo, da je na novih njivah dosegel povprečni pridelek. Sedaj se ni večbati, da kultiviranje steljnikov ne bo uspelo. Kmetje so se o uspehu prepričali na lastne oči.

JOŽE ŠKOF

Vsi imamo radi sonce, vodo, svež zrak in zdravje, posebno zdaj v počitniških mesecih, ko si nabiramo moči za jesen in zimo. Da, Dolenjska s Spod. Posavjem odpira vrata domačemu in tujemu turizmu, nam povedo polni bazeni na Vidmu, v Sevnici, Šmarjeških Toplicah, ob Krki in Savi, v Dol. Toplicah in Čateških Toplicah. Je pa seveda hudo, če se na primer v odprti bazen v Šmarjeških Toplicah zbaše včasih tudi do 100 in celo več ljudi hkrati, da je kar glava pri glavi. Težko čakamo zato, da bo pritekla voda v bazen olimpijskih mer v Dolenjskih Toplicah, kar naj bi se zgodilo še ta mesec. Upravi Šmarjeških Toplic lahko samo želimo, da bi čimprej dobila potrebne kredite za zgraditev večjega odprtega bazena.

Vreme nagaja

Pri asfaltiranju ceste proti Šmarješkim Toplicam precej nagaja vreme. Močno jim primanjkuje tudi gramoza. Sicer potekajo dela po načrtih in bodo, upamo vsaj, če bo le posijalo sonce za dalj časa, kmalu končana.

PRED PRAZNIKOM OBČINE VIDEM-KRŠKO IN 20-LETNICO OBSTOJA TOVARNE CELULOZE IN PAPIRJA NA VIDMU

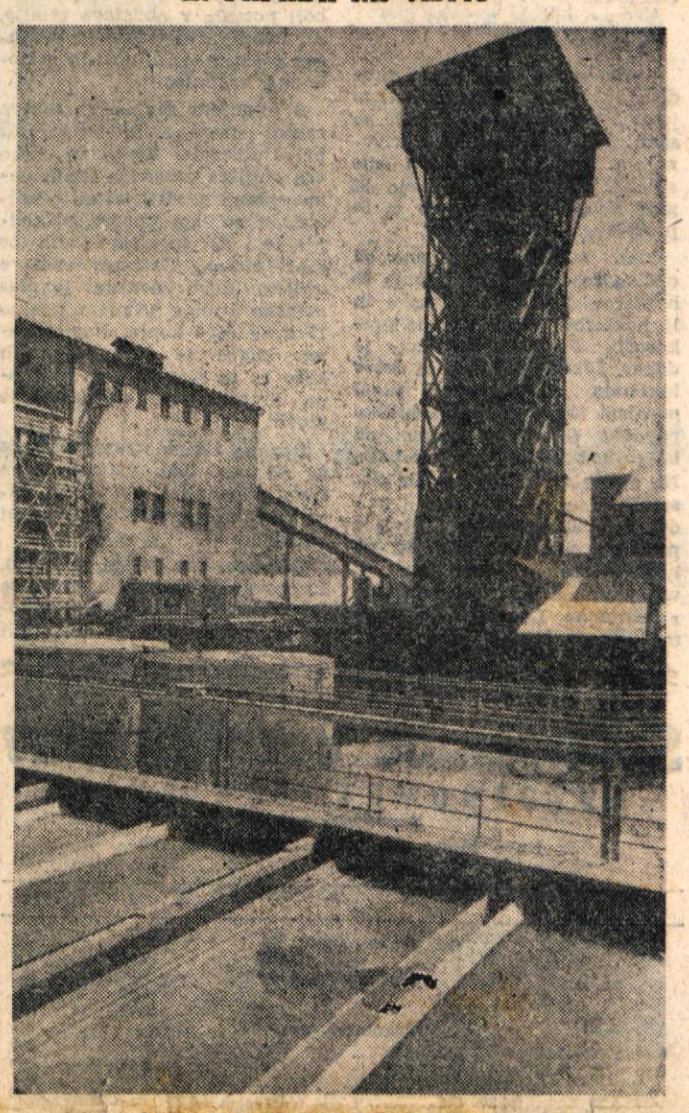

V nedeljo, 16. avgusta bodo glavne slovesnosti letošnjega praznika občine Videm-Krško, ki se ob tej priložnosti spominja prvih žrtev za svobodo — prvih ustreljenih krških partizanov, vseh drugih borcev za svobodo in vrnitve izseljencev, ki jih je okupator odgnal z domače zemlje v mrzlo tujino in tako hotel zabrisati sled Slovencev na zemlji ob Savi. Letos bo slavje združeno tudi s pomembno slovesnostjo kolektiva tovarne celuloze in papirja DJURO SALAJ, ki bo proslavljal 20-letnico ustanovitve tovarne. Prvoborcu za delavske pravice, pokojnemu tovarišu Djuru Salaju bodo ob tej priložnosti pri vhodu v moderno tovarno na Vidmu odkrili spomenik. Več bomo o občinskem prazniku Vidma-Krškega in 20-letnici tovarne poročali v prihodnji številki. Na sliki: pogled na del tovarniških naprav kombinata celuloze in papirja na Vidmu.

PRVE PRIREDITVE

Praznovanje se bo letos začelo **v soboto, 8. avgusta ob 20. uri** s slavnostnim nagovorom pri bazenu na Vidmu. Sodelovala bo godba na pihala tovarne DJURO SALAJ in pevski zbor. Po proslavi bo prosta zabava, pri kateri bosta igrala kvintet Celuloze in sindikalna godba na pihala.

NEDELJA — 9. avgusta: ob 10. uri bo promenadni koncert godbe PGD Krško pred občinskim poslopjem. Ob 15. uri: proslava 40-letnice godbe PGD Krško pred gasilskim domom, nato ljudsko rajanje.

TOREK — 11. avgusta: ob 16. uri lahkoatletska tekmovanja v metih, skokih in teku pri kopališču Celuloze. Ob 20. uri poje Slovenski oktet v domu Svobode na Vidmu narodne in umetne pesmi.

SREDA — 12. avgusta: ob 16. uri tekmovanje v odbojki, malem rokometu in namiznem tenisu na bazenu Celuloze.

ČETRTEK — 13. avgusta: ob 16. uri nogometni turnir med TVD Partizan Krško, Celulozo in TVD Partizan Senovo, na stadionu Matije Gubca v Krškem.

Ugled narašča zaradi uspehov

Kaj smo zvedeli v kmetijskih zadrugah

Obiskali smo nekaj zadrug in se tam z upravniki pogovorili o pitanju živine, o uspehih žetve, o pripravah na jesensko setev in o drugih načrtih.

KZ ŠENTLOVRENC:

»Stalež živine se je lani zmanjšal za več kot 20 odstotkov. Sklenili smo že 60 pogodb za pitanje goveda. Kakšnih 20 telet smo preusmerili v pitanje na podmočju naše zadruge. Prevladuje sivorjava domača pasma goveda. Naprednejši kmetje jo skušajo izboljšati s križanjem. Pritiska za zakol ni čutiti. Izgubljenih 20 odstotkov staleža živine bomo z načrtno rejo in s pitanjem nadoknadili do konca leta 1960. Dogone namesto sejmov imamo že organizirane, vendar večjega odziva doslej še ni bilo, ker so kmetje zdaj poleti močno obremenjeni z deli na polju.

Pripravljamo pitališče svinj za 800 do 900 pršutnikov. Pitališče je tik pred dograditvijo. Zadruga je kupila 20 svinj plemenic bele pasme in jih dala kmetom v rejo. Razmišljamo o 4 merjascih švicarske ali požlahtnjene nemške pasme, ker progasta krškopoljska, ki so jo redili doslej, ni najboljša.

Z uspehom žetve se pohvalijo vsi kmetovalci, ki so sejali italijanko in jo po prejetih navodilih tudi obdelovali. Povprečni donos v pogodbeni proizvodnji bo 25 stotov na hektar (dozdaj je bil 15 q). Posamezniki bodo pridelali tudi več kot 40 stotov. **Kmetje, ki so vzeli le seme, niso imeli posebnega uspeha.«**

KZ TREBNJE:

»S kmetovalci smo sklenili 63 pogodb za pitanje goveje živine, stare od enega do petih let. S pitanjem telet je težje, ker kmetovalci ne razumejo, da morajo 6 tednov staro tele odstaviti in pričeti pitati z močnimi krmili. Odkar je izšla nova uredba, telet nismo klali, odkupljena pa prevzame kočevsko pitališče, ki bo zaslužilo premi-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zgradili so hmeljsko sušilnico

Te dni je bila v Črnomlju izgotovljena hmeljska sušilnica. Še nekaj tednov pa bo zagorelo v pečeh in suha zlata roža bo šla prvič iz Črnomlja v daljni svet. Na drugoletnem nasadu, last Poslovne zveze Črnomelj, kaže zelo lep pridelek. Pričakujejo, da bo pridelek hmelja 12 stotov na hektar. Agronomi pravijo, da bo kvaliteta dobra. Bojazen nekaterih kmetovalcev, da hmelj v Črnomlju ne bo uspel, je za nami; belokranjskim hmeljarjem se obetajo lepi zaslužki.

VREME

ZA ČAS OD 7.—16. AVGUSTA

Okrog 7. avgusta prehodne padavine, nato približno do 12. avgusta pretežno lepo vreme. Nekako od 13. avgusta dalje nestalno s pogostimi padavinami in hladneje.

V.M.

Ugled narašča zaradi uspehov

(Nadaljevanje s 1. strani)

je namesto nas... Domnevamo, da zalagamo Kočevje tudi s telečjim mesom, ker vzamejo vsa teleta od 65 kg teže navzgor in je pri prevzemu telet, razen odkupovalca pitališča, prisoten tudi odkupovalec novomeške mesarije. Teleta najbrže nato še enkrat pregledajo in slabša izločijo za zakol.

Plan jesenske setve bomo presegli. Posejati moramo 50 hektarov italijanske pšenice. Težave bodo zaradi semen. **Ker zanj še nimamo prijav, domnevamo, da kmetje sami seme zamenjujejo med seboj. S tem bodo škodili le sebi, ker zamenjano seme ni najboljše in tudi agrotehničnih ukrepov pri posevku ne bodo izvajali.** Povprečni donos pri italijanki je 30 q na hektar.«

KZ MIRNA:

»Že dva meseca nismo prodali nobenega teleta. Zadruga je dala v rejo 2 teleti, kmetje pa sami mnogo zamenjujejo, privezujejo in redijo. Z rejci smo sklenili 21 pogodb za rejo 32 glav živine in 27 pogodb za 54 prašičev.

Plan jesenske setve smo od občine že dobili. Predpisanih 25 hektarov pšenice italijanke in 10 hektarov ječmena bomo prekoračili. Pridelek italijanke je dober. **Ljudje si želijo za žetev kombajn. Vsak pravi: takoj posejem italijanko in podpišem pogodbo, toda pod pogojem, da bo prihodnje leto žel kombajn.** Na naši ekonomiji smo lani posejali 34 arov italijanke in pridelali 1110 kg zrnja, torej je pridelek več kot 3000 kg na hektar. Letos bomo posejali vso površino na naši ekonomiji z italijanko. Lani smo jo sejali malo preredko.«

KZ ŠENTJANŽ:

»Naša občina se je ‚vživela' v kmetijstvo. Plan jesenske in spomladanske setve smo že dobili in je že o obeh razpravljal tudi zadružni svet. Naš predel je živinorejsko-sadjarski, zato nameravamo posvečati tema dvema panogama največ pozornosti.

Letošnji pridelek italijanke je presegel vsa pričakovanja. Med kmetovalci je tudi nekaj rekorderjev, ki so pridelali več kot 40 q na hektar, kot na primer v Sentjanžu Repovš in Štirn. Rekorderji so zemljo seveda obdelali tako kot je treba in upoštevali vsa navodila. Obveznosti jesenske setve bomo presegli, saj so se že vsi kmetje odločili za italijanko. Letos in prihodnje leto bo zadruga tudi bolj posegla v obdelavo zemlje, saj imamo dva traktorja Ferguson z vsemi priključki in samohodno kosilnico.

S pitanjem živine so težave zaradi pomanjkanja stojišč. Dobri živinorejci imajo že skoro vsa stojišča zasedena. Zato nameravamo graditi lastno pitališče, ki bo, kot upamo, prihodnje leto že sprejelo prvih 50 glav živine. Zadruga redi v svojem hlevu zaenkrat le plemensko živino. V njem imamo 15 krav in 4 konje. Nameravamo kupiti še 15 plemenskih krav za ta hlev in smo potrebne investicijske elaborate že vložili.

Dogone živine imamo pri nas že od leta 1951, vsak prvi in tretji ponedeljek v mesecu. Mešetarjev za neposredni odkup ni čutiti.

Zagruga ima svoje posestvo, ki obsega 55 ha zemlje; nekaj je last splošnega ljudskega premoženja, nekaj smo je pa vzeli v zakup za 25 let od privatnikov. Na tej površini smo uredili 5 in pol hektarski hmeljev nasad, enako velik nasad črnega ribeza, 50 arov rdečega ribeza in 2 hektara višenj. Nasad črnega ribeza bo prihodnje leto v polni rodnosti. Nameravamo zasaditi še 5 hektarov hmelja. Na ostalih površinah gojimo krmske rastline.«

KZ SEVNICA:

»Pri nas smo šele pričeli z mlačvijo, italijanka pa kaže lepše kot smo mislili. **Posamezniki bodo pridelali tudi 5000 kg na hektar.**

S pitanjem živine je malo težje. 7 pogodb za pitanje goveda smo doslej že sklenili. Po izidu uredbe o prepovedi klanja telet je med kmeti malo završalo in nam je precej telet šlo v »šverc«. Zdaj imamo položaj že v rokah. Na Impolci pripravljamo pitališče za 250 prašičev-bekonov (kmetijsko gospodarstvo). Lani smo zasadili hmeljev nasad na površini 5 in pol hektarov, za 4 hektare ga pa še pripravljamo. 10 odstotni padec staleža živine upamo do konca letošnje jeseni nadoknaditi. Dozdaj smo zaklali 50 do 60 telet na mesec, po prvem juliju pa nobenega več.

Zadruga ima že toliko strojev, da bo lahko v bodoče pri pogodbenikih sodelovala tudi v proizvodnji. Več pozornosti bomo morali posvečati pravilni izbiri zemljišč za posamezne kulture, kot so pšenica, travništvo, močnejša uporaba mehanizacije pa že zahteva rajonizacijo zemljišč. Ugotovili smo, da smo traktor doslej zaradi raztresenosti parcel uporabljali le 60 odstotno. Lani nismo čutili pomoči političnih organizacij, letos je boljše. S pomočjo SZDL bomo skušali doseči eno skupno parcelo za setev italijanke. Letos smo predvidevali prav pri italijanski 28 do 35 q pridelka na hektar, pridelek pa je povprečno 30 do 40 stotov.«

KZ ŠENTJERNEJ:

»Naši kmetje redijo mnogo plemenske živine, saj je šentjernejsko področje poznano po dobrih pujskih za rejo in po konjih. Privezujejo tudi mnogo mladega goveda. Ta teden bomo na plemenskem dogonu priznavali plemensko živino. Naš okoliš je priznan za mlečno vzrejni. Dozdaj smo sklenili štiri pogodbe za vzrejo klavnih goved in 70 pogodb za prašiče. Mleko ljudje nekaj oddajajo, ostalo pa uporabijo za vzrejo prašičev. S pitanjem goveda bomo uspeli le v hribovskem področju na Javorici, Banu in v tamkajšnji okolici.

Pridelek italijanke bo pri nas povprečno 3200 kg na hektar. Lani je bil naš **največji pogodbenik prj italijanki Jože Žagar iz Vrhpolja, ki je posejal kar 1 hektar 20 arov. Tone Jakše iz Orehovice je pridelal celo 4200 kilogramov na hektar, z enakim pridelkom se lahko pohvali tudj Jože Potočar iz Gornje Stare vasi.** To so najnaprednejši kmetovalci na našem področju.

Plan jesenske setve, ki nam nalaga 90 hektarov površin, bomo presegli. Že zdaj čutimo velik napredek, ki je v največji meri posledica lepih uspehov, ki so jih pogodbeniki dosegli z italijanko. Zadruga je razen tega dobila letos tudi nekaj kmetijskih strojev, ki v sedanjem pomanjkanju delovne sile na vasi mnogo pomenijo. Na kratko povedano: ugled kmetijske zadruge raste!«

● OGLAŠUJTE
● V DOLENJSKEM
● LISTU!

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

DVA OBISKA

Po odhodu podpredsednika ZDA Richarda Nixona iz Sovjetske zveze, kjer se je mudil na obisku enajst dni, so uradno sporočili, da je predsednik ZDA Eisenhower povabil predsednika sveta ministrov ZSSR Nikito Hruščeva, naj uradno obišče ZDA. Hruščev je povabilo sprejel in bo obiskal ZDA septembra. Prav tako je predsednik Eisenhower sprejel povabilo Hruščeva, naj uradno obišče ZSSR in bo to storil še letos jeseni po obisku Hruščeva v ZDA.

Novica je zelo pomembna za nadaljnji razvoj ameriško-sovjetskih odnošajev in za odnošaje med obema blokoma sploh. Pred letom dni bi bilo še nepojmljivo, da bi ameriška vlada povabila sovjetskega premiera, naj uradno obišče Ameriko. Američani sicer niso nasprotovali prihodu Nikite Hruščeva v San Francisco, če bi bila tam konferenca na najvišji ravni, poudarjali pa so, da to ne bi bil uradni obisk, ampak samo sestanek štirih poglavarjev. Toda v letu dni se je marsikaj spremenilo.

Ugibati, koliko je Nixonov obisk v ZSSR prispeval k tej odločitvi, bi bilo trenutno jalovo. Lahko domnevamo samo, da je ta obisk v marsičem vsaj pospešil uradno povabilo. Že med njegovim obiskom so se razširile govorice, da je Nixon naklonjen takemu povabilu. Ali se je to vprašanje odločilo že med obiskom ali prej, tudi še ni znano. Verjetno je, da sta predsednik Eisenhower in podpredsednik Nixon hotela počakati na rezultat podpredsednikovega obiska v ZSSR. Potemtakem sta obe uradni povabili dokaz, da je Nixonova misija v Rusiji uspela.

Ni dvoma, da se je v odnošajih med ZDA in ZSSR nekaj zgodilo. Pozdraviti je treba vsak napor po zbližanju, srečanje med najvišjima zastopnikoma ZSSR in ZDA pa je v bistvu zelo pozitivno, saj ni nobenega dvoma, da ostanejo osebni stiki med državniki slej ko prej najboljše sredstvo za krepitev medsebojnega zaupanja in utrjevanje miru na svetu.

Zanimivo pa je, da so novico o obeh povabilih sprejeli na Zahodu z mešanimi občutki. Britanski ministrski predsednik Macmillan je pozdravil novico in dejal, da ga veseli sestanek med obema voditeljema. Na splošno vzeto je najnovejši razvoj dogodkov potrdil pravilnost njegove »linije«, to je britanske napore, da bi prišlo do kompromisnega sporazuma med Vzhodom in Zahodom in tudi do sestanka na najvišji ravni. Seveda je še marsikaj nejasnega in kar je ugodna novica danes, se utegne sprevreči v neugodno jutri. Z drugimi besedami, kar v Londonu danes pozdravljajo, v Bonnu zametujejo.

V glavnem mestu Zvezne republike Nemčije Bonnu so novico o obeh povabilih sprejeli zelo hladno in zadržano. Znano je, da je bil Bonn tisti, ki je nasprotoval sporazumu v Ženevi. Zato se zahodnonemška vlada boji, da bi se utegnila ameriški in sovjetski predsednik med obiskoma načelno dogovoriti o Nemčiji nekaj, kar ni všeč bonnskim politikom oziroma kancleriju Adenauerju. Ta strah izvira iz spremenjenega mednarodnega položaja, ki se je začel neprijetno sukati za Nemce že v zadnjih dneh življenja bivšega ameriškega zunanjega ministra Dullesa. Že takrat se je pojavila razpoka v zahodnem »monolitnem« stališču do nemškega vprašanja. To razpoko je predvsem povzročilo berlinsko vprašanje. Celo Američani so spoznali, da težav ne bodo odstranili s tem, da se kratko malo ne bodo menili zanje, kakor je hotel Bonn. Washington in predvsem London sta prišla vsaj deloma do prepričanja, da so pogajanja potrebna.

Seveda je to šele začetek v dolgem procesu urejevanja spornih vprašanj med obema blokoma. Ne smemo pozabiti, da se obe strani še naprej mrzlično oborožujeta, da marsikatero pereče vprašanje ni še niti osvetljeno, kje da bi bilo rešeno, in da ni nikjer rečeno, da bo že sestanek med obema voditeljema vse rešil. Toda začetek je dober. Brez takšnih sestankov bi bilo namreč sploh nemogoče začeti temeljito reševati glavna sporna vprašanja. Začeti pa jih morajo reševati tisti, ki o tem odločajo v zadnji instanci, torej poglavarji držav oziroma predsedniki vlad.

Novico o obeh obiskih gre torej pozdraviti kot pozitivno dejanje v mednarodnih odnošajih, ki utegne naposled prinesti človeštvu kaj več kot samo obljube. Upajmo, da bodo državniki dovolj modri in da se bodo dovolj zavedali svoje velike odgovornosti, da bodo storili vse, kar je v njihovi moči za okrepitev medsebojnega zaupanja in miru.

Bitke med Cigani

7. junija so se pripeljali z vozom cigani iz Semiča in okolice na sejem v Metliko. Tu so se napili in se pred Barbičevo gostilno nekaj prepirali. Cigan Niko je zatrjeval, da je on »okrajni cigan« in da ga taki občinski cigani ne bodo nič zafrkavali. Ostali cigani niso pred »višjim forumom« čutili nobenega spoštovanja. Zabliskali so se noži, pretep se je začel in trajal, dokler jih ni polovila milica.

Na neki veselici je cigan Janez streljal. Oni dan pa sta se spopadla Niko in Janez kar na cesti. Stala sta nekaj metrov drug od drugega, pa je med prepirom potegnil Janez izza srajce sekirico in jo vrgel Niku v prsa. Zadela ga je z ušesom in ne z ostrino. Niko jo je pobral in jo zabrisal bežečemu Janezu v hrbet. Tudi Janez je imel srečo, da ga je sekira zadela z ušesom.

Delavke, ki so šle takrat iz službe, so se bale iti po cesti. Konec pretepa je morala počakati celo »Petrolova« cisterna, ker ni bilo varno peljati naprej.

Pred nekaj dnevi so cigani razbili ciganki Marici na Gavgen hribu hišo.

Metličani se sprašujejo, koliko časa bodo še trajale te ciganske bitke, ki ogrožajo tudi njihovo varnost. Razen tega pa cigani tudi ne prizanašajo preveč njihovim njivam. Ni torej čudno, če pravijo Metličani, da bi morali preseliti cigane na kak pust otok, pa naj se tam tepejo kolikor hočejo.

Dopisujte v okrajno glasilo SZDL

V tem tednu nabiramo

Cvetje: slezenovca (350 din), rdeče deteljice (100 din), rmana brez pecljev (50 din).

List: hribske rese (500 din), šmarnice brez pecljev (150 din), breze brez rumenih listov (30 din), divjega kostanja brez debelega pecija (40 din), slezenovca (180 din), melise (140 din), trpotca ozkolistnega (70 din), robide (40 din), maline (40 din), bršlina (70 din).

Rastlino: črnobine-črnabil (80 din), gladišnika (36 din), hribske rese (200 din), kopitnika s korenino (75 din), tavžentrože (70 din), smolnice (40 din), melise (70 din), rmana (30 din), vodne kreše (150 din), ženiklja — samo lep zelen (13 din) ptičjega dresna — moravke (40 din), breskovega dresna brez debelih stebel (30 din). šentjanževke (30 din), zlate rorge (60 din).

Korenine: arnike (350 din), blušč, rezan kot gobe (160 din), regrat rumeni (125 din).

Lubje: krhlike (60 din), češmina od korenin (320 din), češminovih palic (65 din).

Suhe borovnice (300 din).

S SEJMIŠČA

Zaradi slabega vremena je bilo na novomeškem sejmišču v ponedeljek 3. avgusta nekaj manj prometa kot navadno. Naprodaj je bilo 730 prašičev in 103 glave goveje živine. Za prašiče so zahtevali od 3000 do 13.500 din, za vole od 80.000 do 115.000 din, za krave od 45.000 do 80.000 din in za junce ali telice od 30.000 do 90.000 din.

Spremembe voznih redov

AVTOPROMET »GORJANCI«

Avtobusna proga

Novo mesto—Crnomelj—Vinica—Sinji vrh

1	2	3	2				2	3	2	1
		14.00		Od.	Novo mesto	Pr.		8.25		
		15.10		Pr.		Od.		7.15		
					Metlika					
		15.15		Od.		Pr.		7.14		
		15.45		Pr.		Od.		6.48		
					Črnomelj					
5.40	5.00	15.50		Od.		Pr.		6.47		18.30
6.10	5.30	16.25		Pr.		Od.		6.15		18.00
					Vinica					
	5.30		16.30	Od.		Pr.	6.10		17.25	
	5.50		16.55	Pr.	Sinji vrh	Od.	5.55		17.00	

OPOMBA: Avtobus ima v Metliki zvezo z avtobusom za Karlovac
1 Avtobus obratuje od 1. IV. do 1. XI.
2 Avtobus obratuje samo ob četrtkih od 1. IV. do 1. XI.
3 Avtobus obratuje vsak dan

AVTOBUSNA PROGA

Ljubljana—Grosuplje—Dobrepolje —Dolenjske Toplice—Novo mesto

1	2	3					4	5	6
		14.15	Od.	Ljubljana		Pr.	7.40		
		14.45		Grosuplje			7.10		
		15.25	Pr.			Od.	6.30		
				Dobrepolje					
5.15	6.40	15.30	Od.			Pr.	6.23	15.30	16.35
5.47	7.20	16.05	Pr.	Žvirče			5.50	14.50	16.10
	8.30			Dolenjske Toplice		Od.		13.35	
	8.55		Pr.	Novo mesto		Od.		13.10	

OPOMBA: V Dobrem polju ima avtobus zvezo z vlakom v vse smeri
1, 3, 4 in 6 Avtobus obratuje v ponedeljek, sredo, petek in soboto
2 in 5 Avtobus obratuje ob nedeljah, torkih in četrtkih

AVTOBUSNA PROGA

Novo mesto—Dolenjske Toplice—Ljubljana

1				2	3
5.30	Od.	Ljubljana	Pr.	16.40	20.40
7.35		Dolenjske Toplice		14.25	18.25
8.00	Pr.	Novo mesto	Od.	14.00	18.00

OPOMBA: 1 Avtobus obratuje vsak dan
2 Avtobus obratuje ob delavnikih
3 Avtobus obratuje ob nedeljah in praznikih

Vsem udeležencem NOV in španskim borcem!

Sporočamo vsem udeležencem NOV, ki so vstopili v NOV pred 9. septembrom 1943, in udeležencem španske državljanske vojne, ki imajo najmanj 15 za pokojnino vštevnih let, od tega najmanj 10 let delovne dobe in da so polno zaposleni, da imajo pravico do posebnega dodatka, ki je enak razliki med plačo po tarifnem pravilniku in gotovega dodatka med X. plačilnim razredom po zakonu o javnih uslužbencih, ki znaša 16.200 dinarjev.

Udeleženci NOV od leta 1941 in udeleženci španske državljanske vojne imajo pravico do 100 odst. razlike, udeleženci NOV od leta 1942 90 odst. in udeleženci NOV od 1943. leta 60 odst. razlike med redno mesečno plačo in zneskom 16.200 dinarjev.

Vsi udeleženci NOV pred 9. septembrom 1943 in udeleženci španske državljanske vojne imajo pravico vložiti zahtevek za priznanje tega dodatka pri Okrajnem zavodu za socialno zavarovanje, če so zaposleni s polnim rednim delovnim časom in jim plača ne dosega zneska 16.200 dinarjev.

Okrajni zavod za socialno zavarovanje
Novo mesto

Kratke IZ RAZNIH STRANI

■ Po obisku v ZSSR je podpredsednik ZDA Richard Nixon obiskal za tri dni uradno Poljsko. Sestal se je z najvišjimi funkcionarji Poljske, med njimi tudi z Vladislavom Gomulko, in imel z njimi daljše razgovore. Predmet razgovorov: nemško-poljska meja na Odri in Nisi in poljsko-ameriška trgovina.

■ Zvezna indijska vlada je morala posredovati v indijski državi Kerali, kjer že dlje časa vladajo neredi. Kerala je imela od zadnjih volitev komunistično vlado. Ker so se izjalovila vsa posredovanja indijske vlade in premiera Nehruja osebno, je predsednik indijske republike Prasad razpustil keralski parlament in imenoval guvernerja, ki bo upravljal državo do prihodnjih volitev.

■ Devet neodvisnih afriških držav — Gana, Gvineja, Liberija, Etiopija, Sudan, Tunizija, Maroko, Libija in ZAR — bo protestiralo proti napovedanim francoskim atomskim poskusom v Sahari. Te države, ki se čutijo ogrožene zaradi teh poskusov, se bodo pritožile na prihodnjem zasedanju generalne skupščine OZN jeseni.

■ Belgijska kraljica Elizabeta, ki je bila na Brionih gost predsednika Tita in se je več dni mudila v Jugoslaviji (posebno se je zanimala za prireditve dubrovniškega festivala) se je vrnila v Belgijo.

■ Iraška vlada je odločno nastopila proti vsem kršilcem miru in reda v Iraku. Predvsem so pobrali orožje vsem civilistom in poostrili varnostne ukrepe. Po izjavi premiera Kasema je bilo število žrtev med nedavnimi neredi v Kirkuku precej večje, kot so prvotno poročali. Ostro je šibal ljudi, ki si lastijo pravico soditi druge ljudi. »O krivici ali nedolžnosti iraških državljanov — je dejal Kasem — so pristojna soditi samo zakonita sodišča.« Izjavil pa je, da ne bodo nikogar preganjali zaradi strankarske pripadnosti, ampak bodo vsakomur sodili samo po njegovi osebni krivdi.

■ Španski parlament je izglasoval zakon, ki daje vladi večja pooblastila v primeru socialnih nemirov. Proti temu zakonu je glasovalo sedem članov parlamenta. Z novimi zakoni je dobila španska vlada široka pooblastila za zatiranje stavk, demonstracij in drugih nemirov.

PRED PRAZNIKOM SLOVENSKE MLADINE NA PODSTENICAH

Novomeška mladina v napadu

Spomini Nade Jakovljevič-Midorferjeve na delo novomeških skojevcev in mladine v letih 1941 in 1942

Skojevska oganizacija je v Novem mestu delovala že pred vojno. Aktivi SKOJ takrat niso šteli več kot 3 do 4 mladince. Takšen način organizacije je bil nujen zaradi težkih pogojev dela in stroge konspiracije. Vilma Bebler in Niko Šilih sta takrat v Novem mestu vodila SKOJ in skrbela za politično - ideološki študij. V krožkih so po največ trije člani študirali marksistično literaturo.

Partijska organizacija je že pred vojno v okviru Sokola organizirala predvojaško pripravo najbolj izbranih mladincev. V ta namen so imeli na razpolago 6 pušk mavzeric, ki so jih legalno dobili na orožniški postaji, ter nekaj bomb. Dekleta so obiskovala bolničarske tečaje in tečaje prve pomoči. Ko je bila zaradi nemške vojne napovedi objavljena splošna mobilizacija, so odšli vsi fantje v vojsko, dekleta pa so ostala v Novem mestu. Pri bombnem napadu nemškega letalstva, v aprilu 1941 na Novo mesto, so ta dekleta preživela ognjeni krst in se dobro izkazala.

Ko je okupator zasedel Jugoslavijo in se je takoj po napadu stara jugoslovanska vojska v neredu umikala ter odmetavala orožje, so člani Partije in skojevci hiteli uresničevati nalogo, ki so jo prejeli že prej: zbrati čim več odvrženega orožja ter vojaških potrebščin ter vse skriti na primernih mestih. V poletju 1941 so to orožje že pričeli zbirati in prinašati iz skrivališč. Takrat so novomeški partijci-mladinci Roman Stepišnik, Žan More in Jože Preželj s pomočjo skojevcev potegnili iz Krke prve puške, bombe in municijo.

Mladina je postala živahnejša s pričetkom šolskega leta. V odboru mladinske sekcije OF so bili: Marjeta Vasič-Pirjevec, Janez Majnik-Džems, Miloš in Jelena Hočevar, Nada Midorfer in drugi mladinci. Takoj v začetku šolskega leta je mladinska sekcija med mladino organizirala zbiranje pristašev OF ter denarne nabiralne akcije prispevkov za to organizacijo.

Politično-ideološko delo

Tako partijsko kot tudi skojevsko in mladinsko vodstvo se je takrat zavedalo, da boj brez žrtev ni mogoč in da je mladini nujno potrebno revolucionarno in politično trdno vodstvo. Računati je bilo tudi z množičnim sodelovanjem mladine v vrstah OF, saj so dali to slutiti že prvi podvigi kmalu po prihodu okupatorja. Zato je skojevska organizacija v Novem mestu konec leta 1941 organizirala politično-ideološki študij po trojkah, ki so se ga udeleževali najprej sekretarji skojevskih aktivov. Ti so pridobljeno znanje nato prenašali naprej na člane svojih aktivov. V pogojih stroge konspiracije so bili že v razdobju oktober—november 1941 sprejeti novi mladinci v vrste SKOJ, sprejemanje pa se je posamič nato več ali manj neprekinjeno nadaljevalo.

Politično-ideološki študij so razen Vilme Bebler-Pirkovičeve vodili še Marjeta Vasič in Andreja Ipavec. Študijski in ostali sestanki niso bili nikdar na istem kraju. Udeleženci so prejeli ustna obvestila, kje bo sestanek, vedno šele neposredno pred njim. Že takrat je bilo v mladinsko delo v Novem mestu vključene mnogo vajenske mladine, ki je v vseh akcijah sodelovala z velikim poletom. Med njimi so bili najaktivnejši trije vajenci iz trgovine Pauser, ter vajenka Betka in vajenec Boris iz trgovine Oblak. Zadnja dva sta mnogo pomagala pri delu tehnike za razmnoževanje partijskega tiska.

Prvi organizirani podvig

Vodstvo mladinske sekcije OF je na sestanku sklenilo organizirati tiho demonstracijo osmošolcev na dan 1. decembra 1941. Po daljšem oklevanju so sklenili pritegniti tudi četrtošolce. Na sestanku, ko so o tem razpravljali, sta bili prisotni tudi Anča Per in Sonja Lavrič. Načrt je bil do podrobnosti izdelan. Prvega decembra naj bi med tretjo šolsko uro v vseh razredih od četrte do osme gimnazije ob udarcu na klop vsi dijaki vstali in molče stali eno minuto. Mladinska organizacija je morala v vsakem razredu na akcijo pripraviti nekaj mladincev. Čeprav so imeli 1. decembra tretjo šolsko uro v nekaterih razredih četrte gimnazije pouk italijanščine, ki so jo poučevali italijanski profesorji, je akcija popolnoma uspela. Od blizu 150 dijakov jih le 20 ni vstalo. Vodstvu mladinske sekcije je bilo žal, ker ni pritegnilo vseh razredov. Verjetno bi bile tudi sankcije v tem primeru manjše.

Pod vodstvom direktorja gimnazije Dolenca in proslulega kateheta kaplana Wolbanga se je takoj pričela preiskava. Videti je bilo, da je nekdo izdal nekatere organizatorje akcije. Vsem, ki so sodelovali, so postavili tri pogoje: 1. izjaviti bi morali, da obžalujejo svoje dejanje, 2. obljubiti lojalnost napram oboroženim silam v bodoče in 3. kot jamstvo stopiti v Gill — italijansko fašistično mladinsko organizacijo. Na sestanku vodstva mladinske sekcije OF je bilo sklenjeno, da ne sme na te pogoje nihče pristati. Pričakovali so namreč, da okupatorska oblast ne bo izvedla množične izključitve. Ker so Italijani grozili, da bodo družine begunskih otrok iz Štajerske, če ne podpišejo izjave, predali nemškim oblastem, je vodstvo begunskim otrokom dovolilo vpis v Gill. Vsi, ki so sodelovali, so bili nato iz gimnazije izključeni. OF je organizirala poseben pouk za te dijake, da bi lahko v jeseni polagali privatni izpit. Med drugimi so jih v tej »OF gimnaziji« poučevali tudi profesor Kraigher, profesor Fabian, profesor Dodič in profesor Merhar z ženo. Ko so dijakom izročili odloke o izključitvi in so zapuščali gimnazijo, je bila ulica od gimnazije do bivše gostilne Ferlič polna italijanskih karabinjerjev in tajnih policistov. Po nalogu kvesture so prišli, da bi spoznali »gioventu acttivo comunista« in si njene obraze vtisnili v spomin. Pouk na gimnaziji OF je trajal od novembra 1941 do konca maja 1942, žal pa italijanske oblasti izključenim dijakom niso dovolile polagati izpite.

Potrosne in napisne akcije

Tako so rekli mladinci akcijam, ko so preko noči pobelili novomeške ulice z letaki OF, popisali zidove z gesli, podtikali po hišah časopise, pozive k oboroženemu boju in letake. V začetku je imela mladinska sekcija svojo tehniko za tiskanje kratkih gesel in letakov. Dobili so papir in klišeje ter nato sami tiskali. Pozneje so začeli dobivati že tiskani material (v tej tehniki sta bila posebno pridna in delavna Betka in Boris, oba vajenca v Oblakovi trgovini). Vsi, ki so v potrosnih akcijah sodelovali, so imeli določene predele mesta ali ulice, ki so jih morali potresti. Največja akcija te vrste je bila februarja 1942, ko je bilo zjutraj vse mesto dobesedno posuto z listki. Takrat so bile pri delu tudi prijete prve mladinske žrtve: Elo Črtalič in Jelo Hočevar, ki sta imeli nalogo potresti z letaki Florjanov trg in pot proti sedanjemu Domu JLA, so na Florjanovem trgu zalotili pri trošenju karabinjerji. Pričeli sta bežati proti Domu JLA (Sokolskemu domu). Bila je močna poledica, Jela Hočevar je bila obuta v snežke in ji je drselo, da se je težko umikala. Zdrsovali so sicer tudi Italijani, vendar so jima bili tik za petami. Po Čitalniški ulici sta stekli proti Glavnemu trgu, z namenom da bi se izgubili med ljudmi. Toda Jeli je pri vogalu, kjer je zdaj drogerija, zdrsnilo, da je padla. Ela Črtalič jo je medtem, ko se je pobirala, čakala, Italijani pa so obe prijeli. Istega dne so v tej akciji prijeli tudi Ljuba Medveščka na Grmu in dva Pauserjeva vajenca pri frančiškanih.

(Konec prihodnjič)

Kdaj bo enkrat drugače?

Zapiski s seje sveta za gospodarstvo ObLO Sevnica

Na zadnji seji je svet za gospodarstvo obravnaval več perečih zadev. Na dnevnem redu so bili blagovni promet in trgovina, problemi gostinstva, pekarne, cene mesa v drobni prodaji, potrditev kupoprodajnih pogodb. Oglejmo si danes mnenja, ki so bila izrečena na račun gostincev in pekov v Sevnici.

Svet za gospodarstvo je potem, ko je obnovil razpravo o tarifnih pravilnikih, ugotovil v gostinstvu resnične težave. Predvsem moti letos, ko je dovolj vina, promet v gostiščih veliko število vinotočev. Kljub temu pa se zdi (povedali so čisto točne primere), da v večjem gostišču v Sevnici ob 11. uri zvečer vina zmanjka (!!!?). Po intervenciji »višjih« se le najde ključ do kleti v — žepu strežnega osebja! Ali podoben primer: na planinski postojanki Lisca je v eni uri pečen telečji zrezek ali ocvrt piščanec, (čeprav je morda teletina iz Zagreba), v Sevnici pa ni mogoče povabiti manjše družbe na kakšno obletnico, manjše slavje in podobno. O razmerah za točilnicami je bilo povedanih več opazk, še več pritožb pa je bilo na račun kulturne postrežbe, veselja do dela in sploh dobre volje v odnosih do gostov. Svet je ugotovil, da enostavno ni gostinskega lokala, kjer bi se človek dobro počutil v vseh ozirih. Izraženo je bilo mnenje, da gosta ne zanimajo osebne ali druge težave strežnika, natakarice, ker so ti ljudje po naravi svoje službe dolžni biti z gosti prijazni in ustrežljivi. Nekaj žalostnih je bilo tudi na račun zunanjega videza strežnega osebja, baje pa v Sevnici najodgovornejši ne poznajo (ali pa nočejo poznati) predpisov o obvezni zaščitni obleki ljudi, ki imajo opravka z živili. Menda je del kulturne postrežbe tudi zlikana srajca in zraven spadajoč prispevek okoli vratu! To pač spada k službi.

Svet je sklenil, da se o vseh teh pomanjkljivostih podrobno pogovori z direktorji in poslovodji posameznih gostišč. Kaže pa — in tak je bil splošen vtis s te seje — da gostinci sami prav nič ne razmišljajo o teh zadevah in se ne trudijo, da bi z organizacijo dela, boljšo postrežbo in drugimi neštetimi možnostmi povečali svoj promet. Le tarnanje in lagodno počivanje na doseženih uspehih slišimo.

Podobna je bila razprava o pekih. O kvaliteti, še več pa o oblikah kruha, posebej še peciva, je bilo dovolj slišati. Tudi z njimi se bodo v kratkem resno pogovorili odgovorni tovariši, saj je nemogoče za žemlje prodajati neka skrpucala brez oblike in okusa, ko pa so žemlje včasih res take kot kuhano testo z nakazano zarezo po sredini . . .

950.000 ton umetnih gnojil za jesensko setev

Letos bomo porabili za jesensko setev v naši državi pribl. 950.000 ton umetnih gnojil, kar pomeni v primerjavi z lanskim letom znatno povečanje. Letos bodo tudi posamezni kmetje, ki so v zadružnem pogodbenem sodelovanju, porabili za setev precej več gnojil kot so jih doslej. Razen tega predvidevamo, da bo letos posejanih s pšenico več površin kot lani. Z italijanskimi sortami bomo zasejali 786.000 hektarov, kar je za 480.000 hektarov več kot lani. Od tega bo nad 600 tisoč hektarov zasejanih v kooperaciji z individualnimi kmetovalci.

»Ali je kaj trden most?« bi lahko vprašali z narodno pesmijo. »Bom že še vzdržal . . .« bi zaškripale mostnice častitljivega lesenega povezovalca bregov Krke pri Polju, če bi jih razumeli. Povečan promet iz Dol. Toplic nas o tem sicer ne prepričuje (Foto: Polde Gošnik)

BODIMO DOBRI UPRAVLJAVCI!

Okrajni sindikalni svet in občinski sindikalni sveti so pričeli anketirati podjetja o vprašanju delavskega in družbenega upravljanja. V vsaki občini so v ta namen izbrali nekaj podjetij. Stopnjo razvoja, ki jo je delavsko upravljanje doseglo, ugotavljajo predstavniki občinskih sindikalnih svetov v neposrednih pogovorih s člani delavskih svetov in upravnih odborov ter v razgovorih z delavci.

Sindikat se pripravlja še na eno nalogo: spremljal bo gibanje dohodkov. Novi način nagrajevanja po storilnosti je pogoj za nihanje prejemkov. — Zato bo sindikat spremljal gibanje dohodkov gospodarskih organizacij, povprečnih osebnih dohodkov na enega zaposlenega ter zaslužek posameznikov z ozirom na njihovo storilnost.

Piščance bodo redili

Strokovnjaki-agronomi Poslovne zveze Črnomelj imajo polne roke dela. Njihova osnovna naloga je izkoristiti vse pogoje za izboljšanje kmetijstva. V načrtu imajo pitanje piščancev »brajlarjev«, za kar bodo izkoristili prazne hleve na Krupi in jih preuredili. Napeljali bodo elektriko za umetne koklje in preuredili notranjost hlevov. V začetku bodo lahko redili 2000 piščancev, kasneje pa tudi več. I. S.

Zakaj zaostajamo

V sredo, 29. julija, je bila seja Sveta za kmetijstvo občine Novo mesto. Razpravljali so o jesenskem in spomladanskem setvenem planu in ugotovili, da bo jesenski setveni plan kmetijstvo zmoglo brez večjih težav. Teže bo šlo s spomladanskim setvenim planom. Glavna ovira bo hibridna koruza, ker računajo na odpor pri kmetovalcih, zato ker je letošnji posevek te koruze zelo slabo kalil.

Kmetijska gospodarstva in posestva družbenega sektorja zaostajajo za zasebnimi kmetijskimi proizvajalci. Večinoma so zamudili pravi čas žetve italijanke, čeprav je znano, da slednja izgubi tretjino zrnja, ko prezori. Zasebni kmetje se že pripravljajo na košnjo otave, večina kmetijskih gospodarstev v novomeški občini pa še ni pokosila krme.

Skrajni čas je, da ta posestva združimo (o tem smo že razpravljali) ali najdemo drug izhod iz slepe ulice. Vpliva kmetijskih gospodarstev na trgu ni čutiti. Zato, da bodo delala poizkuse ter se igrala poizkusno proizvodnjo, jih gotovo nismo ustanovili! Večinoma se izgovarjajo na pomanjkanje delovne sile. To je sicer res, vendar si ne znamo razložiti, kako more mehanizacija, ki jo imajo kmetijske zadruge, to pomanjkanje v zasebnem sektorju ublažiti, da se pa to vprašanje ne da rešiti v družbenem sektorju. Že dolgo govorimo o tem, da bi morala biti posestva družbenega sektorja zgled sodobnega kmetijstva, toda prav letos smo ugotovili, da so s hektarskimi donosi žit daleč za nekaterimi zasebnimi kmečkimi proizvajalci. Imamo občutek, da na naših kmetijskih gospodarstvih manjka politika močne roke. Skrajni čas je že, da pove svojo besedo tudi občina Novo mesto.

Še trije tarifni pravilniki

Pred dnevi je tarifna komisija pri ObSS Sevnica pregledala tri novo predložene tarifne pravilnike. Podjetje **Kremenica**, ki ima sedaj prisilno upravo, je upoštevalo priporočila tarifne komisije, vendar ne v celoti. Zato so člani komisije dali ponovno nekatere pripombe, ki jih bo podjetje moralo upoštevati. V povprečju so znižali prvotno predložene postavke na povprečje, ki je v skladu z njihovo ekonomsko močjo. Uvedli bodo tudi delo po enoti proizvoda, od katerega bodo nagrajeni prav vsi zaposleni.

Konfekcija Lisca je delno z znižanjem in delno s spremembo strukture delovnih mest znižala prvotno predvidene tarifne postavke v povprečju za 1.000 dinarjev, tako da se sedaj približuje občinskemu povprečju. Do spremembe strukture in števila zaposlenih so prišli po razpravi, da je perspektivno podjetju potrebno le več polkvalificiranih delavk, sploh če bo proces organiziran z novimi stroji na sistemu tekočega traku.

Gostinsko podjetje Sevnica je na pripombe tarifne komisije znižalo tarifne postavke — po 1000 dinarjev so vzeli vsakemu delovnemu mestu. Komisija je resnično dvomila v pravilnost takega ukrepa, saj so si člani komisije postavljali vprašanje, če je tudi prvotno zvišanje šlo tako linearno kot sedaj znižanje. Ker so to končno notranja vprašanja kolektiva, se v podrobnosti niso spuščali.

K vsem trem pravilnikom je sindikalna komisija dala z malenkostnimi pripombami svoje soglasje.

NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Gostišča, hoteli so povsod, pa tudi na Dolenjskem zasedeni. Mnogi turisti so ob rekah razpeli šotore in ne bo odveč, če se v mesecu dopustov vsaj na kratko pogovorimo o našem turizmu.

Domači turizem se v povojnih letih naglo razvija, na kar vpliva tudi to, da naša zakonodaja določa za vsakega delovnega človeka tudi plačan dopust. Na vse večje število domačinov, ki potujejo po svoji domovini, pa vpliva tudi izboljšanje življenjskega standarda, sicer si ne bi znali razlagati, odkod tako velike razlike v primerjavi s predvojnimi leti. Medtem ko je bilo v naših hotelih pred vojno vsega 400.000 domačih turistov, jih je bilo lani že 1,262.000 ali 312 odstotkov več. Zlasti v zadnjih dveh letih in letos se je turizem, pa naj si bo domači ali tuji, razmahnil. Podatki kažejo, da odhaja največ naših državljanov na počitnice ob morju. Lani smo zabeležili ob morju 6 milijonov nočitev, v planinah pa le 1,220.000. Več nočitev, in sicer 2,399.000 je bilo v toplicah in zdraviliščih. Če nič drugega, kažejo ti podatki, da so v primorskih krajih že kar dobro poskrbeli za turizem, saj se že sleharna, pa tudi najmanjša vas, poteguje za to, da bi prenočila in prehranila čim več turistov. Takih prizadevanj v Sloveniji žal ni dovolj in moramo reči, da to velja tudi za Dolenjsko z njeno zeleno Krko, ki bi lahko privabila mnogo več ljudi. Zanimivo je tudi dejstvo, da domači turisti ne obiskujejo radi gostinskih podjetij, oziroma jih obiskujejo vse manj. Vse več je takih, ki si zagotove počitnice v počitniških domovih podjetij, pri privatnikih, pa tudi tistih, ki tabore, je iz leta v leto več. To nas ne skrbi, vsaj zaenkrat ne, ker so naše hotelske kapacitete tako majhne, da tuji turisti mnogokrat ne morejo dobiti prenočišč. Seveda pa to opozarja tudi na cene. Za domačega turista so v mnogih krajih hotelske usluge vendarle predrage.

Donosen turizem

Kdaj gredo delovni ljudje na dopust? V prvem tromesečju je v Primorju komaj 2 odstotka vseh nočitev, v planinah pa 12 odstotkov. V poletju, in sicer v juliju in avgustu, pa je na morju 69 odstotkov nočitev in 50 odstotkov v planinah. Podatki kažejo, da odhaja pri nas na dopuste v juliju in avgustu okoli 70 odstotkov vseh prebivalcev. To seveda turizmu, pa niti gospodarstvu ne koristi. V nekaterih deželah s posebnim dodatkom spodbujajo delavce, da odhajajo na dopuste tudi v spomladanskih in jesenskih mesecih. Kaj podobnega bi bilo dobro uveljaviti tudi pri nas, ker bi bile tako gostinske kapacitete veliko bolje izkoriščene, pa tudi na proizvodnji se dopusti ne bi tako močno poznali kot se sedaj.

Se nekaj podatkov o tujem turizmu. Leta 1952 je prišlo v Jugoslavijo 129.000 obiskovalcev, lani jih je bilo 594.000. Letos pa jih bo, kot vse kaže, precej več kot 1 milijon. To je za nas vsekakor ugodno in prav gotovo je pravilno, da smo privabili toliko inozemskih tujih turistov. Z izboljšanjem turističnih objektov imamo vse možnosti, da število turistov še povečamo. Vendar pa z obiski vendarle nismo zadovoljni. Turizem je namreč povsod po svetu in mora biti tudi pri nas gospodarska dejavnost. Zato ni važno samo to, koliko ljudi nas obišče, pač pa je tudi važno, koliko pri tem zaslužimo. No, in v tem pogledu so stvari precej slabe. Leta 1952, ko nas je obiskalo nekajkrat manj turistov kot lani, smo dosegli 6 milijard dohodka v deviznih dinarjih, lani pa le še 3 milijarde 758 milijonov deviznih dinarjev. Skratka več turistov, manj zaslužka. Tu je nedvomno nekaj narobe!

Vsega ne bo več moč oceniti v pregledu. Toda omenimo naj samo naše campinge. V Plitvicah na primer smo napeljali v camping vodo, uredili perišče, sanitarije in vse ostalo, v bližini so postavili celo majhno trgovino. Vse to je stalo precej milijonov. Vsi turisti iz tujine in teh ni malo, za taborjenje ob Plitvičkih jezerih, za uporabo vode, sanitarij in drugega, ne plačajo niti dinarja. Bodimo prepričani, da si tako cenenega letovanja, pa čeprav tudi taborjenja, ne more privoščiti nihče v nobeni deželi na svetu. Zlasti pa ne v Evropi. Povsod po svetu take usluge zaračunajo tako, da je že grdo. Ni treba, da bi goste z visokimi cenami in taksami odvračali od nas, toda vsaj toliko jim zaračunajmo, da bomo poravnali stroške, ki jih imamo z urejanjem campingov in podobnih turističnih naprav. Sicer pa ni treba do Plitvic. Pojdite ob Krki. Vsepovsod stoje šotori in občine za to ne zahtevajo niti najmanjše turistične takse, na primer 30 dinarjev za dan. In toliko bi imele pravico zaračunati, če ne tudi nekaj več. Skratka, ni važno samo to, koliko ljudi pride, marveč tudi, koliko imamo od tega dohodkov. Zato bo treba urediti mimo omenjenega tudi trgovine, zabavišča, ki bodo vabili in nudili potrebne usluge in zabavo. Turizem mora biti tudi donosen, sicer je odveč.

Tudi majhne stvari so pomembne

V zadnji številki smo objavili odgovor Mesarije Novo mesto, na naš članek. Mesarija je seznanila bralce z nekaterimi dejstvi, ki vsekakor odločno vplivajo na vprašanje preskrbe Novega mesta z mesom. Vendar se nam zdi, da je uprava Mesarije šla na prelahek način preko prodaje pod pultom. Potrošniki so zahtevali odgovor, ki ga v tem primeru niso prejeli. Pri organih tržne inšpekcije smo dobili podatke, ki kažejo, da notranje poslovanje Mesarije res ni najbolj blesteče.

Organi Okrajne in občinske tržne inšpekcije so 13. junija ob 12. uri pregledali poslovanje mesnice na Glavnem trgu. Prejšnjega dne je ta mesnica ostala brez zaloge, mesa, ker so vse razprodali. Po dobavnicah je mesnica prejela nato za prodajo 13. junija: 192 kg govedine prve vrste, 235 kg govedine II. vrste, 48 kg teletine prve vrste, 44 kg teletine druge vrste, 42 kg svinine prve vrste in 11 kg svinine druge vrste. Ko so pregledali prodajne bloke in stehtali preostalo zalogo mesa, so ugotovili, da so v mesnici na Glavnem trgu 13. junija dopoldan prodali 17,66 kg govedine druge vrste po cenah prve vrste, 7 kg drugovrstne teletine po cenah prvovrstne in 1,30 kg svinine prve vrste po cenah druge vrste. Za 77 kg drugovrstne govedine ni bilo prodajnih blokov, poslovodja prodajalne S. S. pa je izjavil, da so bloke odnesle stranke kot potrdila. Potrošniki so bili v mesnici na Glavnem trgu tega dne zaradi prodaje drugovrstnega mesa po cenah prve vrste **oškodovani za 804 dinarje.**

Ko so takoj nato v prodajalni izvedli inventuro, so ugotovili, da je na zalogi mesa v vrednosti 75.440 dinarjev, v blagajni gotovine 219.723 dinarjev, poslovodja je predložil še dobavnice, ki zanje niso bili izstavljeni računi. Poslovodja je izjavil, da nima nobene dobavnice več, kljub temu je pa naslednji dan predložil še 9 dobavnic za 91.754 din vrednosti. Knjigovodkinji je povedal, da ima zase sestavljen obračun za 13. 6. 1959. Na zahtevo, naj da pregledat; svoje poslovne knjige je povedal, da ne vodi v poslovalnici nobenih knjig, pač pa jih vodi zase doma in jih ne da pregledati organom tržne inšpekcije. Nato je bil s primerjavo knjigovodskih podatkov ugotovljen manjko 51.748 din, ki ga dovoljeni 2% kalo na promet zmanjša na 20.722 dinarjev. Poslovodja je nato predložil obračun za prodane ribe in še 17.000 dinarjev gotovine. Oboje je bilo v predalu pod prodajnim pultom in je na to pozabil, kot se je izrazil. Ta gotovina ni bila, kot je bilo videti, 12 dni oddana glavni blagajni.

V prodajalni 4 na Glavnem trgu so razen tega prodajali tudi meso kozličkov, nabavljenih mimo Mesarije. Dva izmed teh kozličkov je kupil poslovodja S. S., ju zaklal v svoji drvarnici, kože na svoje ime oddal Koteksu, meso pa porabil zase, »odstopil« in »posodil« poslovodji poslovalnice štev. 1 in prodal. Meso dveh kozličkov je prinesla v prodajalno A. K., iz Vršnih sel, ki je mesar v poslovalnici. To meso so prodajali v skladišču pri prodajalni po 340 dinarjev kilogram, komu se ne spomnijo več.

Iz tega, kar smo povedali, lahko razberemo naslednje: Mesarija Novo mesto mora posvečati več pozornosti notranj. poslovanju v podjetju. V dobi pomanjkanja mesa je način prodaje mnogo pomembnejši kot sicer. Zato prodaja »pod pultom« ni nepomembna in bi Mesarija storila bolje, če bi povedala kaj je ukrenila, da bi jo odpravili. Potrošniku pomeni mnogo vsak dinar, zato je prodaja drugovrstnega mesa po cenah prvovrstnega gospodarski kriminal, ki ga moramo obsoditi. Nedopustno je, da uslužbenci Mesarije prodajajo v prodajalni družbenega sektorja privatno kupljeno meso in z njim barantajo.

Res je, da s tem, če odpravimo takšne nepravilnosti, še ne bomo zmanjšali pomanjkanja mesa. Res je pa tudi to, da z nepravilno prodajo poslabšujemo že tako težak položaj. Naloga Mesarije Novo mesto je, dobiti toliko mesa za preskrbo Novega mesta, kolikor ga je v današnji situaciji moč dobiti. Mora pa tudi poskrbeti, da bo to meso prišlo do potrošnika po pravi ceni. Njene posamezne poslovalnice pri tem ne smejo mešati računov ali delati po svoji glavi!

● **Zgodovinski eksploziv** bi lahko imenovali 2 kg »plastike«, ki ga je pred kratkim našel pri čiščenju cestnega jarka cestar, ki oskrbuje cesto Birčna vas—Šmihel. Preiskava je potrdila, da gre za eksploziv iz leta 1944, ki so ga partizani zakopali pod cesto, ki so jo takrat minirali, a ni eksplodiral . . .

● **Bizeljski vinogradi** so letos utrpeli znatno škodo zaradi izredno hude peronospore; ponovno deževje ni dovoljevalo, da bi izbruh bolezni učinkovito preprečili ali zaustavili. Pridelka bo zato precej manj.

● **Tam postaja Ljudske milice Novo mesto?** Danes ste vi na vrsti, povejte nam kaj je novega. — Novega? V juliju smo dobili 12 prijav za ukradene denarnice. Ugotovili smo: osem prijaviteljev je denarnice izgubilo, a so jih pošteni najditelji vrnili; 3 so našli naši organi, eden izmed državljanov pa jo je našel po prijavi doma . . . Ljudje so prijavili tudi tatvino 11 dvokoles; od teh so 8 koles pijani lastniki pozabili pred gostilnami, 2 sta kolesi posodila in na to pozabila, enemu pa je nekdo kolo v naglici zamenjal. Take so torej te »tatvine«. Manj raztresenosti in manj vina, pa uslužbenci Ljudske milice ne bomo imeli nepotrebnega dela!

● **Tu Gozdarsko-lesna poslovna zveza Novo mesto.** Kaj je novega? Gradili bomo 9-stanovanjski blok v Kandiji. Najeli smo 23 milijonov din posojila, 8 milijonov pa bomo dali iz naših sredstev. Začeli bomo še to jesen in upamo, da bo stavba do zime pod streho.

● **Kavarna na Glavnem trgu** je kupila velik hladilnik, izdelek domače tovarne v Škofji Loki. Stal je približno pol milijona dinarjev in so zanj porabili domala vsa svoja razpoložljiva sredstva. Kolektiv novomeške kavarne je na novo pridobitev zelo ponosen, saj bo zdaj lahko nudil gostom zares hladne pijače in marsikaj drugega, kar mora biti v vročini na hladnem.

● **Razen tabora SUTJESKA** v Dol. Toplicah tabori pri Podzemlju 20 tabornikov iz Brežic in Črnomlja, blizu Kostanjevice pa je razpela šotore domača četa tihe Krke. Brežiški in sevniški taborniki so v Bohinju, novomeški pa v Rabcu pod Labinom.

● **Kolektiv tovarne zdravil KRKA** je v nedeljo odprl v Vrsarju pri Poreču svoj počitniški dom z 32 ležišči. Dom je v neposredni bližini morja, obdaja ga lep gozd in zelena trata; dnevna oskrba je 320 dinarjev. Vsa obrtniška dela za obnovitev stavbe je izvršilo podjetje samo.

Več pazljivosti pri delu!

Pretekli teden se je zgodila v Tovarni pohištva v Brežicah težka nesreča. Žrtev je bila mlada delavka Pepca Žnidaršičeva iz Gaberja. Na delovnem mestu ni upoštevala svaril in je kljub temu, da je prehod prepovedan, šla pod dvigalom, ki dviga tovor iz pritličja v prvo nadstropje. Prav v trenutku, ko je bila pod dvigalom, se je utrgala vrv in dvigalo s tovorom vred je Žnidaršičevi zdrobilo obe nogi, roko ter ji teže poškodovalo hrbtenico. Poškodbe bo imenovana sicer preživela, vendar bo težko občutila posledice nezgode.

Vsekakor je nesreča resen opomin vsem delavcem, naj spoštujejo svarila in navodila na delovnih mestih, hkrati pa je resen opomin tudi upravnim organom v podjetjih, ki bodo morali v bodoče vestneje skrbeti za varnost zaposlenih delavcev. Nikakor ni takih nezgod kriv samo nesrečen slučaj!

Zanimanje za kmetijsko šolo na Grmu v brežiški občini

V dvoletno srednjo kmetijsko šolo na Grmu pri Novem mestu se je iz brežiške občine doslej prijavilo že 26 kandidatov, kar je razumljivo, saj je to predvsem agrarna občina. Večina kandidatov, ki so mladi kmetovalci in člani aktivov mladih zadružnikov, bo prejemalo štipendije. Kmetijske zadruge v občini bodo štipendirale 8 gojencev, Kmetijsko proizvajalna poslovna zveza Brežice 1, Državno posestvo Rdeča zvezda iz Bizeljskega 1 in ObLO Brežice 5 gojencev. Po končanem šolanju bodo zaposleni v občini kot upravniki kmetijskih zadrug in vodje njihovih gospodarskih odsekov; tako bodo zmanjšali potrebo po kmetijskih kadrih v občini, ki ima sedaj le dva kmetijska tehnika s srednjo strokovno izobrazbo.

Izšel je CARINSKI PRIROČNIK

V založbi Gospodarskega vestnika (Ljubljana, Beethovnova 10, poštni predal 235) je izšel *Carinski priročnik*, sestavljen na podlagi najnovejših predpisov, ki veljajo za uvoz blaga iz tujine. V prvem delu obravnava predpise, ki veljajo za blago, ki ga državljani prinesejo ali prejmejo iz tujine, v drugem delu pa so predpisi glede uvoza osebnih avtomobilov in mot. koles.

Preurejena prodajalna

Trgovsko podjetje ZARJA — Novo mesto preureja prodajalno Sneguljčica na Cesti komandanta Staneta. Stroške preureditve nosi trgovsko podjetje samo. Zanimivo je, da bi bili prodajalno preuredili že pred dvema letoma, pa žal doslej niso mogli najti mizarskega podjetja ali obrtnika, ki bi posle prevzel. Dogovarjali so se že z nekim privatnim obrtnikom in s tremi mizarskimi podjetji družbenega sektorja, končno pa bo vsa dela opravil privatni mizar. Trgovina se bo, ko bo prenovljena, spet preusmerila v prodajo izdelkov za dojenčke in prodajo otroškega blaga. Poglobili so tudi izložbeno okno.

Fantje pozdravljajo iz JLA

Za dan vstaje so poslali lepe pozdrave vsem bralcem našega lista dolenjski fantje, ki služijo vojaški rok v Dugem selu. To so: **Vinko Grabrijan** iz Adlešičev, **Anton Beber** iz Dragovanje vasi, **Leopold Mušič** iz Dragatuša, **Ivan Matjašič** iz Rakovca, **Anton Suhadolnik** iz Grmade, **Alojz Rajer** iz Občin, **Ciril Novak** iz Šentvida, **Franc Žalec** iz Dol. Suhorja, **Branko Turk** iz Podgrada, **Anton Mehak** iz Tomažje vasi, **Franc Kraševec** iz Orehovca, **Franc Kuhar** iz Dob in **Stanko Juršič** iz Jablance.

Fantje pozdravljajo tudi brigadirke in brigadirje na avtomobilski cesti!!!!

● Fantje, ki služijo vojaški rok v Bjelovaru, pošiljajo vsem domačim, bralcem našega lista in mladini topel pozdrav: **Alojz Saje, Alojz Sadar, Boris Smrekar** in **Sande Zore.**

Zadnji snopi padajo te dni v više ležečih krajih, kjer žanjice s srpi pospravljajo letino . . .

45 stotov pšenice!

Ko je kombajnist požel njivo Petra Šmalclja v Dragatušu, so presenečeno ugotovili, da je bil na tej njivi pridelek italijanske sorte pšenice »produtore« 45 stotov na hektar. Šmalcelj jo je sejal v sodelovanju z zadrugo; pšenica je bila lepa, enake rasti. Ni polegla, rja pa jo je napadla veliko manj kot vse druge domače sorte, ki so bile sejane v tem kraju. Pridelek ni zgolj slučajen, temveč je plod dobre kooperacije in upoštevanja vseh navodil kmetijske strokovne službe.

JOŽE ŠKOF

X. NOVOMEŠKA MDB — TRIKRAT UDARNA

Pri izgradnji novomeškega stadiona, kjer bo leta 1960 velik zlet naše mladine, je letos prispevala lep delež tudi srednješolska mladina. V juliju je Okrajni komite LMS Novo mesto organiziral lokalno brigado, ki je bila sestavljena iz 40 srednješolcev našega okraja. Brigada je živela v istih pogojih kot brigade, ki delajo na zvezni delovni akciji. Brigadirjem se je v prostem času nudilo veliko; imeli so koristna predavanja z vseh področij, obiskovali so filmske predstave, priredili so več izletov, na razpolago so imeli bogato knjižnico, ni se jim pa moglo nuditi tehnične vzgoje (tečajev kot na avto cesti). Brigada je pri delu dosegla lepe rezultate; delali so po dekadah in dosegli naslednje rezultate: I. dekada — za 30 % presežena norma, II. dekada — za 26 % in v III. dekadi — 20 % presežka, kar jim je prineslo zasluženo trikratno udarništvo in tudi 9 udarnikov. Udarniki so postali: Anton Volf, iz Črnomlja, Štefan Kamin iz Trebnjega, Darko Marjetič iz Šentjerneja, Vinko Vidrih, Jernej Klemenc, Marjeta Morela, Terezija Povše, Tine Malnar vsi iz Novega mesta, in Bogomir Rožman iz Črnomlja. Razen tega je bilo 18 mladincev pohvaljenih, v mladinsko organizacijo so sprejeli 7 mladincev, ki so pokazali vse odlike dobrega mladinca.

Med posamezniki in četami je bilo napovedano tekmovanje; najboljše rezultate je dosegla tretja in druga četa.

Če pregledamo njihove delovne uspehe, vidimo naslednje: brigadirji so opravili 5240 delovnih ur; izkopali in zvozili na relaciji, dolgi 70 m, več kot 1000 kub. metrov zemlje, katero so nasipali in splanirali. Izkopali so več kot 100 kub. metrov vrhnjih plasti zemlje, katero so zložili v geometrijske like. Na relaciji, dolgi 100 m so zvozili in zložili 65 kub. metrov kamenja in zvozili in splanirali 25 kub. metrov kremenčeve mivke. V prostem popoldanskem času so opravili 70 delovnih ur za zlaganje drv pri osnovi šoli, pomagali so pri delih za proslavo ob dnevu borca na Grmu.

Disciplina v brigadi je bila zelo dobra, zato so bili doseženi takšni rezultati.

Delovna akcija je dosegla svoj namen: zbližala je mlade ljudi iz različnih šol in kovala tovarištvo med njimi. Razen tega, da so pridjali skromen delež k izgradnji športnega prostora, na katerem se bodo sami izživljali, so se tudi vzgajali in utrjevali lik socialističnega mladinca. Sd.

Nikdar ni dovolj previdnosti

V izvoznem jašku rudnika Senovo se je predzadnji torek pripetila obratna nesreča, ko je zvečer ob desetih prišla na delo nočna izmena rudarjev. Med spuščanjem kabine dvigala, v kateri je bilo 18 rudarjev, je odpovedala varovalna zaklopka krmilnega mehanizma za uravnavanje hitrosti spuščanja. Tako je nezavarovana kabina naglo brzela proti dnu jaška, približno 60 m globoko. Na srečo so zaviralne naprave na kabini delno le zavrle neobičajno hitrost vožnje, razen tega pa je bilo na dnu jaška nekaj vode, kar je padec prav tako omililo. Le temu je pripisati, da sta se le dva rudarja teže poškodovala (zlom noge), ostali pa so utrpeli le praske in buške ter se že vračajo na delo.

Posebna strokovna komisija, ki je naslednjega dne raziskovala vzroke nesreče, svoje sodbe še ni izrekla. Očitno je, da nekaj ne bo v redu s krmilnim mehanizmom, kar zatrjuje tudi dežurni strojnik. Ni pa izključeno, da je nezgodi botrovala še neprevidnost.

Rudarji v senovškem rudniku so navzlic temu imeli srečo. Bolje je, da sploh ne pomislimo, kakšne bi lahko bile posledice te nesreče, če zaviralne naprave ne bi vsaj za silo delovale.

Vse dotlej, dokler delovanje dvigala ne bodo ponovno pregledali in odpravili okvare, je delavski svet rudnika prepovedal prevoz rudarjev v jamo, medtem ko ga lahko uporabljajo za transportiranje premoga. Rudarjem pa to ni všeč; zdi se celo, da jih nesreča ni preveč prizadela. Pri tem jim uprava podjetja menda daje prav, ne glede na to, če je za varnost rudarjev dovolj poskrbljeno. Rudnik bo zaradi tega, ker rudarji hodijo peš v jamo, prav gotovo utrpel izpad v proizvodnji. Ali na upravi niso pomislili, da se — če bi takoj spet začeli uporabljati dvigalo za osebne vožnje — lahko pripeti še težja nesreča, ki bi še bolj prizadela gospodarski uspeh rudnika? Naj nas vedno izmodrijo šele težke nesreče?

Takoj po nesreči je bilo slišati kopico vesti o številnih ponesrečenih rudarjih. Takšno razburjenje in pretiravanje je lahko zlonamerno. Vendar je takšno »razburjanje« prav tako lahko opozorilo drugim delovnim kolektivom, naj razen svojim gospodarskim problemom namenijo kar največ skrbi tudi varnosti pri delu.

OBISKI PRI POŠKODOVANIH RUDARJIH V BOLNIŠNICI

V nedeljo, 2. julija smo obiskali oba teže ranjena rudarja **Dragota Kozoglava** in **Vinka Abina** v novomeški bolnišnici. Nesrečo sta opisala takole:

»Naša skupina je bila prva, ki se je od nočne izmene spustila v jašek. Kakor vedno smo na košaro dali mreže ter zasedli prostore v obeh njenih nadstropjih. Do globine 45 metrov je šlo v redu. Nato so varnostne zaklopke popustile. Naših občutkov ni mogoče popisati. Vsi vemo le to, da nam je zmanjkalo daha in smo se zavedli šele, ko smo treščili na dno jaška. Midva sva bila v zgornjem nadstropju dvigala. Sreča, da je bilo na dnu jaška nekaj vode, sicer vrag vedi, kako bi jo odnesli. Ko smo že bili na dnu, je bilo najteže zlesti iz dvigala. Na vsako stran je od njega do sten jaška le za 2 pednja prostora. Ko smo se nekako skobacali, smo pričeli plezati, nato pa je kmalu prišla pomoč. Kaj je vzrok nesreče, ne veva. To bodo ugotovili drugi. Midva sva svoj delež plačala, nekdo pa je gotovo kriv!«

Naj pripomnimo še to, da je Vinko Abina zaradi poškodbe noge precej obupan. Obema ponesrečencema želimo skorajšnje okrevanje.

Splošen zaključek, ki ga lahko naredimo v senovškem primeru in ki velja za vsa naša podjetja, pa je: posvečajmo varnostni zaščiti pravočasno več pozornosti in ne dopuščajmo, da bi se učili šele na žrtvah!

PLANINA VABI!

Marsikateremu občanu iz občine Videm-Krško ni znano, kje leži vas Planina, čeprav je vidna z vseh strani, tudi iz Krškega in Vidma, saj leži v Gorjancih 700 m visoko ter je najvišja vas v občini in med najvišje ležečimi v novomeškem okraju. Vas šteje le 13 hiš, pred vojno pa jih je imela 16. Iz te vasi je menda edinstven razgled v vsej Sloveniji. Kakor na dlani leži pod njo Krško polje s posajenimi vasicami. Proti severu se vidi Orlica s prelepimi bizeljskimi, pišeškimi in sromeljskimi vinogradi. Preko Orlice seže pogled do Boča in Rogaške gore. Nekoliko na levo so Bohor in Lisca, Kum, Sveta gora nad Trbovljami, v ozadju pa Konjiška gora in povsem zadaj Pohorje, ki se razteza ob naši severni meji. Proti severozahodu se vidijo Kamniške planine, Karavanke in ob jasnih jutrih tudi Triglav. Vidni so tudi Polhograjski dolomiti in Kočevski Rog. Na hrvaški strani je Macel, Slieme in Zagrebačka gora. In če se potrudite iz vasi na deset minut oddaljen, stožcu podoben hribček, vidite tudi Zagreb z vso savsko dolino. Po planinskih in premagovških travnikih proti hrvaškemu Pokleku so tudi krasni smučarski tereni. Če bo kdaj speljana gozdna cesta iz Prušje vasi preko Brezja in Planine ter priključena cesti Zagreb—Samobor—Jastrebarsko, bo treba tu zgraditi planinski dom. Tako bi ti kraji zaživeli normalno življenje, medtem ko sedaj vse te hribovske vasice životarijo.

To vas je 14. septembra 1942 zadela ista usoda kot Dražgoše na Gorenjskem. Ker leži vas visoko v hribih, ni bilo po zasedbi naših krajev po Nemcih in Italijanih v to vas niti enih niti drugih. Maja 1941 so se pokazale italijanske in nemške patrulje ter se sestale z ustaši, nakar so na hrvaški meji postavili kole kot državne mejnike, Blizu Planine je tekla meja med Nemčijo, Italijo in NDH. Ko je bila meja zaznamovana, Nemcev in Italijanov ni bilo več, le ustaši so se kdaj pa kdaj prikazali. Planina in okoliške vasi so bile republika zase.

Ni čudno, če so se v teh vaseh zbirali prvi borci že leta 1941 in 1942 ter pričeli zbirati sodelavce. Planinci so bili med prvimi aktivisti, kar pa so zvedeli ustaši in 14. septembra 1942 pridrveli preko Gorjancev s celo divizijo ter obkolili vasi Šutna, Hrastek, Brlog, Brezje, Brezovico, Gradec in Planino. Spotoma so pobirali odrasle može ter jih vodili s seboj na Planino. Tam so jih zvezali z žico, jih gnali v bližnjo Osunjsko goro in jih pobili. Samo v Planini je bilo pobitih nad 30 mož in fantov, vseh pa so takrat pobili 38. Živ je ostal le eden — Peter Stipič, ki je bil majhne postave in mu je krogla posnela le kožo na glavi, ponoči pa se je v odprtem skupnem grobu rešil vezi in pobegnil (umrl je pred nekaj leti, živčno popolnoma strt). 16. septembra so v jutranjem mraku spet pridrli v vas, izgnali ženske in otroke kar iz postelj, odgnali živino, odpeljali prašiče, vas pa polili z bencinom in zažgali. Pogorelo je 16 hiš z vsemi gospodarskimi poslopji in inventarjem. Ostalo ni nič razen ruševin.

Vdove z otroci so se nato ves čas do konca vojne skrivale po vinskih hramih, po končani vojni pa pričele z obnovo vasi, kjer stoji danes 13 novih hiš. Tri družine so se po vojni izselile.

V tej vasi bo osnovna organizacija Zveze borcev iz Podbočja v nedeljo 9. avgusta počastila vse te žrtve. Zbrali se bodo borci iz bivšega Gorjanskega bataljona kakor tudi borci iz sosednjega brežiškega in novomeškega področja ter Hrvaške, da se poklonijo žrtvam za svobodo in obudijo spomine. Okolica spomenika je letos obnovljena.

Borci, sodelavci NOV in vsi ostali! Planina vas vabi 9. avgusta! Dobro se boste počutili med preprostimi, poštenimi ljudmi, za malo denarja boste pogoščeni in uživali boste prekrasen razgled. Nasvidenje na Planini!

F. Šketa

Nov turistični prospekt: »DOLENJSKA«

V založbi Gostinske zbornice za okraj Novo mesto je pred kratkim izšel v nakladi 20.000 izvodov nov turistični prospekt »Dolenjska«. Slikarsko gradivo in tekst sta ločena. Besedilo z močno liričnimi uvodi k turistično informativnim odstavkom obsega področje Dolenjske in Posavja, ki po upravni razdelitvi spada v območje Gostinske zbornice okraja Novo mesto. Kočevsko torej ni zajeto, kakor tudi ne predel Dolenjske, ki spada pod ljubljanski okraj. V kolikor dovoljuje tiskovni prostor, navaja sestavljalec teksta Viktor Pirnat pač najvažnejše geografske in zgodovinske podatke, prometne zveze, važnejše prometne ustanove, gostišča s številom ležišč in ostale turistične ureditve v glavnem za večje kraje obdelanega področja. S tem je prospekt za silo zamašil vrzel, ki v turističnem pogledu že dalj časa čaka na podrobneje izdelano edicijo.

Slikovni del se odlikuje po jasnih in novejših fotografijah, zadnja stran je opremljena z zemljevidom, ki bi pri cestah lahko imel še označeno kilometražo (tekst jo navaja). Naslovno stran krasi barvna podoba Novega mesta, delo akad. slikarja Vlada Lamuta.

Prospekt bo lepo pomagal razvoju vse večjega turizma na ožjem Dolenjskem.

Pozdrav iz Koprivnice

Dolenjski fantje, ki služijo vojaški rok v Koprivnici, pozdravljajo bralce Dolenjskega lista in vse domače: **Matija Kobe, Alojz Trobec, Alojz Miklič, Anton Fink, Janez Tomšič, Alojz Ušaj, Alojz Zorman, Dominik Škof in Anton Traven.**

Črnomaljčane pozdravlja

vojak **Jože Malerič**, ki služi vojaščino v Sarajevu. Vse fante in dekleta ter črnomaljsko mladino, ki gradi avto cesto v Makedoniji in Srbiji, pozdravlja še posebej!

Vojaki pozdravljajo

Anton Fišter, Stane Špehar in Janez Žunič, vojaki iz Beograda, pozdravljajo prek našega lista vse domače in znance ter jim želijo pri delu mnogo uspehov.

Mladina in taborniki se pripravljajo za pohod na Podstenice

23. avgusta bo na Podstenicah v Rogu veliko mladinsko slavje. Več kot 600 tabornikov iz vseh okrajev Slovenije in iz Hrvatske se bo že 22. avgusta zbralo v taborišču, kjer bodo ostali do 24. avgusta. Na predvečer, 23. avgusta, bodo zagoreli taborni ognji, ob njih pa bodo stari borci in mladinski aktivisti iz let NOV pripovedovali mlademu pokolenju svoje doživljaje in spomine. V spomin na 17. julij, ko je bila konferenca Glavnega iniciativnega odbora ZSM na Podstenicah, bodo 23. avgusta dopoldan odkrili spominsko ploščo; na slavnosti bo govoril član Izvršnega komiteja CK ZKS Janez Vipotnik.

Iz novomeškega okraja se pripravlja na pohod v Podstenice približno 150 tabornikov.

VETER PRED NEVIHTO

Spomin na delo Partije v letih njene ilegale

Leta 1940, ko je že pretila nevarnost neposrednega Hitlerjevega napada na Jugoslavijo in je KPJ s pomočjo literature in na sestankih razkrinkavala prave Hitlerjeve namene, smo v Brežicah napravili večjo akcijo z letaki. Po letake za vse Posavsko okrožje sem šel v Ljubljano. V Ljubljani sva se sestala z Levom Kovačičem pred tiskarno Slovenca, kjer mi je izročil več zavitkov z letaki. S tovarišem Jožetom Borštnarjem, ki je bil takrat železniški uradnik na postaji v Rajhenburgu, sva bila dogovorjena, da se bom peljal v prvem vagonu in mu izročil letake za Rajhenburg, Senovo in Sevnico. Ko je vlak pripeljal na postajo, sem že od daleč zagledal, kako stoji z dežurno kapo na glavi in s signalnim loparčkom v rokah. Pomahal sem mu skozi okno. Počasnih korakov se je približal vlaku in tedaj sem mu izročil zavitek. Ker je v bližini stal orožnik, sem mu glasno naročil naj zanesljivo izroči zavitek mojim sorodnikom in naj jih lepo pozdravi. Z nasmehom ga je vzel, vtaknil pod levo pazduho, z desnico pa dvignil signal in dal znamenje za odhod vlaka.

Tudi tokrat smo, kakor običajno, razposlali letake na vse strani, hkrati pa smo sklenili, da jih nekaj nalepimo tudi po Brežicah in v bližnji okolici; naj javnost zve, da je KPS v Brežicah na delu. Za to akcijo smo zbrali primeren čas, ko so se ljudje zabavali na sokolskem plesu.

Razdelili smo se v dve skupini. V eni sta bila Marjan Cerjak in Jože Cerjak, oba skojevca (Nemci so ju ubili l. 1942). Ta dva naj bi nalepila letake v okolici kolodvora, zlasti pa v opekarni. Druga skupina, v kateri sva bila skojevec Miloš Poljanšek in jaz, je imela nalogo, da razširiva letake po samih Brežicah, v ožjem delu mesta. Čez dan sem si pripravil lepilo iz škroba in brivski čopič, ki sem ga na skrivnem vzel očetu. Z Milošem sva se dogovorila, da se dobiva pri meni ob 11. uri zvečer.

Po večerji sem se pripravil za ples, hoteč, da me vsi vidijo tam. Ob 11. uri sem izginil z zabave, odhitel domov pa se preoblekel in preobul. Poljanšek me je že čakal doma. Vzela sva letake in lepilo ter še nekaj ciklostiranega propagandnega materiala. Letake sva lepila po vseh žlebovih, telefonskih drogovih in na oglasne deske. Ciklostirani material sva vtikala pod vežna vrata, na okna, pod predpražnike in drugam. Ko sva opravila, sva se vrnila domov. Jaz sem se spet hitro preoblekel in preobul in se o polnoči že vrnil na zabavo.

Približno ob enih ponoči je prihitel v plesno dvorano ves zasopel mestni policaj Savelli. Pristopil je k sreskemu podnačelniku Križmanu, ki je v moji bližini pil črno kavo. Pričel mu je naglo šepetati na uho in zato sem sklepal, da je odkril letake. Nato se je obrnil k meni in pogledal po moji obleki, prav pozorno pa si je ogledal moje čevlje, ki pa so se brezhibno svetili in ni bilo na njih nobenega sledu blatnih brežiških ulic. Policaj je smehljaje se pristopil k meni in me vprašal: »Si bil kaj zunaj?« — »Je preveč zabavno tukaj, da bi hodil ven,« sem mu odgovoril. »Zakaj pa sprašuješ?« — »Ti že dobro več zakaj,« mi je rekel. Jaz pa sem si mislil: že spet vohljaš, pes policijski. Ozrl sem se na Križmana, ki je imel zaskrbljen obraz, kajti spet ga je čakala dolžnost, da bo moral pisati poročilo na banovino.

Še isto noč so krožile orožniške patrulje in trgale letake z zidov in desk. Niso pa mogli zaseči tistih letakov in brošur, ki smo jih podtaknili po hišah v veže in na okna.

O tem se je drugi dan v Brežicah mnogo govorilo. Tako smo ugotovili, da je naša akcija kljub dejavnosti orožnikov uspela. Na teh letakih in na ciklostiranih listih je Komunistična partija opozarjala jugoslovansko ljudstvo na nevarnost Hitlerjevega napada in razkrinkavala zločinsko dejavnost jugoslovanske vlade, ki je paktirala s Hitlerjem. Komunistična partija je pozivala na teh letakih jugoslovansko ljudstvo na odpor proti takratni vladi. STANKO HOLY

Razpis industrijske rudarske šole Trbovlje

za vpis v I. razred rudarskega in elektro odseka Industrijske rudarske šole Trbovlje v šolskem letu 1959-60.

Pogoji:

I. RUDARSKI ODSEK

Sprejetih bo 65 kandidatov. Kandidat mora z uspehom dovršiti najmanj 6 razredov osemletke. V koledarskem letu 1959 mora dopolniti 15. leto starosti in sme biti star največ 17 let. Mora biti telesno in duševno zdrav ter telesno dobro razvit, kar ugotovi uradni šolski zdravnik. Imeti mora veselje do poklica.

II. ELEKTRO ODSEK

Sprejetih bo 20 kandidatov. Kandidat mora z uspehom dovršiti 8 razredov osemletke ali 4 razrede nižje gimnazije. Biti mora telesno in duševno zdrav, kar ugotovi uradni šolski zdravnik.

Ako se bo priglasilo več kandidatov, kakor predvideva načrt vpisa, bodo sprejeti oni, ki bodo uspešno opravili sprejemni izpit iz slovenskega jezika in računstva z geometrijo.

Šolanje v obeh odsekih traja 3 leta. Po uspešno opravljenem zaključnem izpitu se absolventi rudarskega odseka usposobijo za kvalificirane delavce rudarske stroke — kopače, absolventi elektro odseka pa za obratne električarje.

Mladinci, ki se žele vpisati, morajo ravnateljstvu šole predložiti s 30 dinarji kolkovano prošnjo in ji priložiti naslednje dokumente:

1. zadnje šolsko spričevalo,
2. izpisek iz matične knjige rojenih (rojstni list),
3. listino, ki prikazuje potek in uspeh šolanja v osnovni šoli oz. gimnaziji (izda šola, kjer se je kandidat šolal),
4. mnenje šole o sposobnosti in nagjenjih kandidata (izpolni šola, kjer se je kandidat šolal),
5. potrdilo o premoženjskem stanju v letu 1959,
6. potrdilo o stalnem bivanju (samo kandidati, ki stanujejo izven Trbovelj),
7. potrdilo o višini otroškega dodatka.

Potrdila od 3—7 so kolkovine prosta. Nekolkovanih prošenj in prošenj brez zgoraj naštetih dokumentov ne bomo upoštevali.

Učenci prejmejo v času šolanja redne mesečne nagrade od 2.700 din do 4.700 din. Razen teh rednih nagrad so učenci lahko nagrajeni še s posebnimi mesečnimi nagradami, katerih višina je odvisna od učnega uspeha.

Vsako leto prejmejo učenci par delovnih čevljev, delovno obleko, delovno spodnje perilo, kakor vse ostale zaščitne predmete za praktični pouk in šolske potrebščine.

Pri šoli je internat, ki nudi učencem popolno oskrbo, to je prenočišče, prehrano, pranje osebnega perila in delovne obleke, krpanje perila ter pomoč pri učenju.

Prošnje je vložiti na ravnateljstvo šole najpozneje do 20. avgusta 1959.

Ravnateljstvo šole

Delo ZROJ na Senovem

Rezervni oficirji in podoficirji občine Senovo so obiskali vojaško enoto v Bohinjski Beli

Senovški rezervni oficirji so znani po tem, da nudijo vsako leto obiske svojim članom v raznih vojaških enotah. Hkrati se seznanjajo z novo oborožitvijo in opremo ter si tako širijo vojaško strokovno obzorje.

Pred nedavnim so organizirali uspešno ekskurzijo v Bohinjsko Belo, kjer so bili deležni ne samo tovariškega sprejema, temveč tudi novega znanja o delu in življenju naših vojakov in njihovih starešin v JLA.

Razen ekskurzije, ki je koristila vsakemu udeležencu, so izlet združili z obiskom nekaterih zgodovinskih krajev iz NOB (Pokljuka, Begunje) ter si ogledali prirodne lepote Gorenjske: Bohinj, izvir Savice itd.

Vsekakor zna senovška organizacija rezervnih oficirjev in podoficirjev združiti koristno s prijetnim. V kratkem bodo ustanovili samostojne osnovne organizacije rezervnih oficirjev in podoficirjev na Senovem in v Brestanici. Naloge le-teh bodo: vključiti v aktivno delo vse svoje člane na tem področju. Včasih so bili senovški rezervni oficirji in podoficirji med najaktivnejšimi v okraju, zato upravičeno pričakujejo, da bodo tudi sedaj, ko pomnožujejo svoje vrste s podoficirji, to aktivnost podvojili.

B. K.

»Veseli Dolenjci« pozdravljajo

»Pozdravljamo brigadirje in brigadirke na izgradnji avto ceste in jim čestitamo k doseženim uspehom! Razen njih pozdravljamo tudi domače fante in dekleta ter vse bralce Dolenjskega lista«, nam pišejo fantje iz Sarajeva: **Janez Kobe, Anton Jesih in Jože Kovač.**

Njim in vsem našim bralcem v vrstah JLA vračamo lepe pozdrave v imenu vseh domačih in vseh naših naročnikov!

Mladinska organizacija v Sloveniji do konference na Podstenicah

Napredna jugoslovanska mladina je bila Partiji že v prvih dneh vstaje leta 1941 v pripravah na revolucijo najmočnejša opora. V Sloveniji po ustanovitvi OF mladina, ki se je vključila v gibanje odpora, še ni imela svoje množične organizacije. SKOJ je predstavljal njeno revolucionarno jedro. Ostali mladinci in mladinke, ki so v narodnoosvobodilnem gibanju sodelovali z vsem poletom, so bili ali člani sokolskega naraščaja ali organizacije krščansko socialistične mladine, torej organizacij, ki so sodelovale v okviru OF. Številni mladinci in mladinke, ki pred vojno niso bili politično opredeljeni, sicer v zaletu revolucionarnega dela neke posebne organizacije niso pogrešali, vendar pa jo je razvoj dogodkov kmalu zahteval.

Prvi kongres USAOJ — Združene zveze protifašistične mladine Jugoslavije, je bil od 28. do 30. decembra 1942 v Bihaču. Kongres je postavil pred mladino številne naloge, kot najpomembnejšo pa organizacijsko zgraditev in učvrstitev nove mladinske organizacije, ki so jo v Sloveniji imenovali ZSM — Zveza slovenske mladine. Slovenska delegacija se kongresa v Bihaču ni udeležila, ker je bila prepozno obveščena. Da bi lahko glavno nalogo I. kongresa USAOJ uresničili, je bilo treba najprej v vsej Jugoslaviji utrditi borbeno jedro mladine — SKOJ, ki je doživel v letu 1942 številne udarce. Ko se je vstaja jugoslovanskih narodov razširila in zajela večja področja, je večina skojevcev odšla v partizane. Mnoga vodstva in skojevske organizacije je sovražnik odkril, številni skojevci so bili zaprti, nekateri so padli v partizanih, mnogi pa so odšli na partijsko delo.

Tudi Pokrajinski komite SKOJ za Slovenijo ni ob koncu leta 1942 predstavljal čvrstega vodstva, saj so posamezni člani PK padli, drugi so bili raztreseni po raznih področjih Slovenije, nekateri pa so delali po partijski liniji. Januarja 1943 je CK KPS imenoval nov PK SKOJ, ki je dobil nalogo: utrditi skojevsko organizacijo in razvijati ZSM kot novo množično mladinsko organizacijo. Novi PK so sestavljali: sekretar Stane Kavčič ter člana Vilma Bebler in Ivan Gorjup. Skojevske organizacije so bile takrat na vsem ozemlju Slovenije, vendar med njimi ni bilo prave povezave. Delovale so na lastno pobudo, ene bolj, druge manj, najživahnejše pa so bile tiste, v katerih bližini so delovale partizanske enote. Zbirale so mladino in delale v povezavi s krajevnimi partijskimi organizacijami. Novi PK je moral organizacije SKOJ najprej čvrsto povezati, tam kjer organizacije ni bilo pa postaviti nova vodstva in SKOJ kot jedro bodoče ZSM s politično-ideološko vzgojo usposobiti za uresničevanje velikih nalog, ki so bile pred njim.

Konec leta 1942 in v začetku leta 1943 je bil SKOJ najmočnejši na področju Kočevske, Dolenjske in Bele krajine. Organizacija v ljubljanski pokrajini se je hitro krepila. Mnogo sta pripomogla k temu tudi Ivo Ribar-Lola in Rato Dugonjić, takrat organizacijski sekretar CK SKOJ, ki sta februarja 1943 obiskala Slovenijo. V Dolomitih je Rato Dugonjić pripravil enotedenski tečaj za mladinske voditelje. Udeležili so se ga vodilni člani SKOJ iz partizanskih vojaških enot ter Primorske, Gorenjske, Dolomitov in Notranjske. Ivo Ribar-Lola se je v tem razdobju udeležil posvetovanja voditeljev SKOJ belokranjskega in novomeškega področja. Na tem posvetovanju so bili tudi nekateri sekretarji SKOJ iz partizanskih enot. SKOJ na področju Slovenije je tako dobil svoje prve medvojne profesionalne aktiviste, ki so bili še naprej jedro nadaljnjega razvoja.

Hitro so se pričeli ustanavljati okrožni komiteji SKOJ: Ljubljana-okolica, Vrhnika, Cerknica, Grosuplje, Ribnica (tam, kjer so ti komiteji že obstajali, so se organizacijsko učvrstili, okrepili in razširili), Bela krajina, Kočevje in Novo mesto. Kmalu nato se je organizacija toliko okrepila, da so pričeli nastajati tudi rajonski komiteji. V marcu 1943 je SKOJ za Slovenijo po posvetovanju s CK KPS pričel ustanavljati poverjeništva SKOJ za posamezne pokrajine. Zaradi slabih zvez, ko je bilo dostavljanje pošte, navodil in poročil po kurirjih dokaj zamudno, so bila poverjeništva SKOJ zelo prikladna oblika. Mnogo laže so vzdrževala zvezo z organizacijami na svojem področju in dostavljala navodila ter hkrati zbirala poročila o delu in jih dostavljala PK. V marcu 1943 so bila ustanovljena poverjeništva za Primorsko, za Gorenjsko in Koroško ter za Dolenjsko. Poverjeništvo za Dolenjsko je bilo junija 1943 razformirano, ker je na področju ljubljanske pokrajine prevzel vse naloge PK SKOJ. Najteže je bilo ustanoviti PK SKOJ za štajersko področje. To delo je bilo poverjeno Veri Šlander, ki je takrat na Štajerskem že delovala. Ker je tovarišica Šlandrova junija 1943 padla, je PK SKKOJ poslal s to nalogo na Štajersko Jožeta Kladivarja-Leona, ki je nato ustanovil poverjetništvo SKOJ za severno Slovenijo.

Tako so bili temelji za organizacijo ZSM konec marca 1943 trdno pripravljeni, celo več: vzporedno s krepitvijo in z utrjevanjem SKOJ je rasla tudi ZSM. 20. januarja 1943 je izvršni odbor OF izdal odlok o preosnovanju mladinske OF v ZSM. Ta odlok so prejela vsa poverjeništva OF ter okrožni rajonski in terenski odbori. Omenili smo že, da v pričetku vstaje leta 1941 in 1942 mladina v Sloveniji ni imela svoje množične organizacije. Mladinsko OF so razen ostalih mladincev sestavljale mladinske sekcije organizacij, ki so v OF pristopile: predvsem sokolski naraščaj in krščansko socialistična mladina. Vsa ostala mladina, ki je bila v predvojni Jugoslaviji politično neopredeljena ali — je pripadala organizacijam, ki so sodelovanje z OF odklonile, pa jo je v osvobodilno gibanje pritegnila želja po aktivnem sodelovanju, ni imela neke posebne organizacije. Z omenjenim odlokom IOOF so osnovne mladinske skupine v OF — sokolski naraščaj in organizacija krščansko socialistične mladine — prešle v sestav ZSM.

Nova mladinska organizacija je morala uresničiti veliko nalogo: združiti v svojih vrstah vso napredno slovensko mladino, pripravljeno sodelovati v boju proti okupatorju. ZSM je bila sestavni del OF, vendar pa je bila popolnoma samostojna organizacija. Njeno glasilo je postala Mlada Slovenija, ki je bila do takrat organ mladinske OF. Pravilnik o delovanju in organizacijskem ustroju ZSM je morala sestaviti mladina sama.

Vse organizacije OF so prejele navodilo, naj takoj obvestijo slovensko mladino o sklepu IOOF. Vsi odbori OF, kjer mladina še ni bila organizirana, pa so morali imenovati iz svojih vrst zaupnika, ki je imel nalogo pričeti organizirati vso mladino od 14. do 26. leta. Ustanavljati so pričeli terenske odbore ZSM, na krajevnih množičnih konferencah pa je mladina volila delegate za rajonske in okrožne konference.

Pri IOOF je bil 23. aprila 1943 ustanovljen referat za mladino. Organizacija ZSM je številčno rasla, treba je bilo pravočasno poskrbeti za pravilne organizacijske oblike. Potrebna je bila tudi izmenjava izkušenj, ker se organizacija ni razvijala na vseh področjih enako. Zato se je 1. maja na Rogu zbralo 14 mladinskih aktivistov, ki so tri dni prej (od 27. aprila do 1. maja) sodelovali na sestanku OF. Ta sestanek OF je bil posvečen predvsem razpravi o nalogah ZSM. 7 dni zatem je bil ustanovljen Glavni iniciativni odbor ZSM. 17. junija 1943 je bila na Rogu konferenca Glavnega iniciativnega odbora ZSM, katere so se udeležili vsi člani iz ljubljanske pokrajine, razen predstavnikov novomeškega in kočevskega okrožja, ker so jim udeležbo preprečili sovražnikovi premiki.

V spomin na to konferenco bo 23. avgusta letos republiško zborovanje mladine na Podstenicah.

Nova pota osnovne šole

(Nadaljevanje in konec)

Osnovna šola je postala po predlogu zakona izrazito družbena institucija. Zato predstavlja družbeno upravljanje osnovne šole pomemben korak naprej. Šola namreč ni edini činitelj vzgajanja in izobraževanja, ki oblikuje učenčevo osebnost, marveč je formiranje, rast in napredek v razvoju osebnosti odvisno od mnogih družbenih činiteljev. Iz državnega zavoda postaja šola družbeni zavod. Upravlja ga družba preko šolskega odbora, učiteljskega zbora, upravitelja, razrednega zbora in razrednika; vsakoletno zborovanje vseh naštetih družbenih organov in učencev, staršev, drugih državljanov ter zastopnikov raznih organizacij in zavodov po letnem zaključku pouka obravnava vprašanja, ki se tičejo stanja in dela šole in sprejema smernice za delo v prihodnjem šolskem letu.

Šolski odbor po sedanjem predlogu ni več imenovan od občinskega LO, marveč se s pravili osnovne šole določi, koliko članov šteje in kdo ga sestavlja. Občinski LO imenuje v šolski odbor le dva do tri člane, vse ostale pa volijo zbori volivcev, učni kolektiv in druge organizacije. Učenci sedmega in osmega razreda sestavljajo razredne skupnosti in šolsko skupnost (51. čl.). Kadar se obravnava na seji učiteljskega zbora vprašanje, ki sta za njegovo rešitev pomembna mnenje in predlog učencev, sme učiteljski zbor skleniti, naj vprašanje poprej obravnava šolska skupnost učencev in nato pokliče na sejo zastopnika, ki ga določi šolska skupnost. Razredni skupnosti pomaga pri delu razrednik. S tem se učenci z zadnjih dveh razredih uvajajo v reševanje družbene problematike. Za sestavo šolskega odbora čl. 81. ne govori o kakih zastopnikih staršev učencev. Šolski odbor se izvoli za dve leti. Med vrsto raznih nalog spada tudi predlaganje o namestitvi in razrešitvi učnih moči ter skrb šolskega odbora, da se omogoči nadaljnje šolanje učencev, ki so pokazali izreden uspeh, a se šolajo pod težkimi pogoji. Seje ustreznih organov se morajo sklicati ali na zahtevo upravičenih članov in organov ali tudi na predlog skupnosti učencev.

Glede finansiranja osnovne šole je zelo važna določba predloga zakona, ki pravi, da se predvidi v občinskem proračunu za osnovne šole skupen znesek sredstev za delo in vzdrževanje in sicer posebej znesek za osebne izdatke in posebej znesek za materialne izdatke. S tem bodo odpadle nepotrebne prošnje za virmiranje med operativnimi in funkcionalnimi izdatki. Šolski odbor in upravitelj sedaj sama upravljata dodeljena sredstva in izvajata potrebne virmane.

Kadar obravnava občinski ali okrajni svet za šolstvo vprašanje, ki se tiče dela posamezne šole, je po predlogu novega zakona treba povabiti na sejo tudi zastopnika šolskega odbora in upravitelja te osnovne šole. Na obravnavi lahko sodelujeta, nimata pa pravice glasovati.

Prosvetno-pedagoško službo opravljata prosvetno - pedagoška služba okrajnega ljudskega odbora (okrajna inšpekcija) in Zavod za napredek šolstva. Morda bi bilo pametno uvesti za večje občine občinsko prosvetno-pedagoško službo, kajti občina je danes v tem pogledu okrnjena v zelo važni vrsti svojega dela. Ako ima na primer novomeška občina okrog 55 šol oziroma vzgojnih ustanov, bi po svoji inšpekcijski službi morala imeti urejeno prosvetno-pedagoško nadzorstvo, kakor ga ima na drugih področjih. Trajno se uvedbi te službe ne bo mogoče upirati.

Ako posebna strokovna komisija okrajnega LO ugotovi, da osnovna šola ne ustreza osnovnim pogojem za delo (sem spadajo ustrezni šolski prostori, potrebna učna sredstva in oprema, zagotovljena zadostna sredstva za vzdrževanje in delo šole in drugo), izda okrajni zbor odločbo o začasnem prenehanju dela osnovne šole, če ustanovitelj šole ne odpravi v določenem roku ugotovljenih pomanjkljivosti. Stalno pa more odpraviti osnovno šolo Izvršni svet Ljudske skupščine LRS z odločbo na predlog ustanovitelja in s priloženim mnenjem prizadetega šolskega odbora.

Kdo lahko poučuje na osnovni šoli? Po členu 58 je lahko učitelj na osnovni šoli, kdor ima predpisano splošno pedagoško in strokovno izobrazbo in kdor daje s svojim delom in življenjem ter z družbenimi, karakternimi in moralnimi lastnostmi poroštvo, da bo uresničeval smoter vzgoje in izobraževanja. Učitelji so torej lahko tisti, ki so končali učiteljišče, višjo pedagoško šolo ali pedagoško akademijo, za posamezna področja pouka pa tudi tisti, ki so končali ustrezno fakulteto, visoko šolo oziroma umetniško akademijo. Posamezne predmete (na primer telesno, glasbeno, likovno, tehnično vzgojo in podobno) morejo poučevati tudi absolventi ustrezne strokovne šole, če so si pridobili ustrezno pedagoško izobrazbo.

Za učiteljstvo je važen člen 61, ki uvaja obvezno periodično izpopolnjevanje na strokovnem in pedagoškem področju in v tisti učni snovi predmetov, ki jih poučujejo.

Po predlogu novega zakona morajo osnovne šole preiti od sedanjega na nov predmetnik in učni načrt najpozneje v šolskem letu 1962-63, torej čez tri leta. Organizacijo in delo morajo osnovne šole prilagoditi določbam novega zakona do začetka šolskega l. 1960-61, torej čez eno leto. Do konca istega leta morajo predložiti v potrditev pravila o notranji ureditvi in delu. S tem pa ni rečeno, da lahko šole odlašajo z organizacijsko in učno preosnovo do kraja roka, marveč naj bi po možnosti čimprej začele uvajati nov zakon, brž ko bo seveda sprejet v tej predlagani ali morda spremenjeni obliki.

—nk—

BOŽIDAR JAKAC: Prijatelj Vlado Stoviček

»TRI ČETRTINE SONCA« — odlično!

Sedmi dan filmskega festivala v Pulju je predstavil gledalcem tudi novi slovenski celovečerni film Jožeta Babiča »Tri četrtine sonca«, katerega del so posneli tudi v Novem mestu. Premiera novega filma, ki je uspel, je ponovno utrdila ugled slovenskega filma v jugoslovanskem merilu. Posebnih priznanj je bil deležen režiser Jože Babič.

Velik uspeh sarajevskih pevcev v Brežicah

Na vrtu Doma JNA v Brežicah so 30. 7. prikazali revijo ljudskih pesmi in humorja popularni sarajevski pevci in humoristi. Peli so novejše in pravkar komponirane pesmi, ki jih oddaja Radio Sarajevo. Publika se je do solz nazmejala duhovitim in posrečenim šalam iz življenja in dela sarajevske radijske postaje ter ji bo ta večer ostal še dolgo v spominu.

Na predvečer praznika vstaje LRH ter Bosne in Hercegovine je ista skupina nastopila tudi v Novem mestu.

V. B.

Srečanje z umetnikom

Vstopil sem v prostrano predsobo z velikanskimi okni. Na prednji strani sta še dva prostora: v enem so knjige, časopisi, revije, skice, odlitki in skromno ležišče, v drugem pa kipi in najrazličnejše plastike. Bila je njegova delavnica, atelje kiparja **Vladimira Stovička.**

Pozdravila sva se. Beseda je dala besedo in že sva bila sredi pogovora.

»Tole so moje poslednje skice, tamle jih že uresničujem!«

Vladimir Stoviček: PRIMOŽ TRUBAR (Iz Gorjupove galerije v Kostanjevici)

Pokazal je skozi vrata v drugo sobo, kjer je stal na podstavku velik relief. »To bo za otroški vrtec v Krškem, saj ste slišali, da bomo dobili nov otroški vrtec!«

»Seveda sem!«

Stopila sva bliže. Umetnik je odgrnil veliko rjuho, s katero je bila pokrita glina. Iz mrtve mase so že vstajali obrisi bodoče umetnine. Bila je vrsta otrok, ki otroško okorno stopicajo po travi, kakor da preizkušajo svoje prve korake za dolgo pot, ki jih čaka.

»To bo žgana glina! Malo me skrbi, da ne bi počila, ker je stvar precej velika!«

Stopil je naprej in odgrnil novo delo: portret deklice. »Še ni veliko videti, sem komaj štiri ure delal,« je skromno pripomnil. Medtem je v atelje stopila drobna deklica. Takoj sem jo prepoznal in mojstru odgovoril: »Poglejte no, saj ji je čisto podobna! Povsem ste ujeli njen izraz.«

»To je važno, v človekovo zunanjost je treba vtisniti tudi pečat njegove notranjosti, pečat človekove duševnosti!«

»Tudi jaz menim tako, sicer nimamo opravka s pravo umetnostjo. Dandanašnji so v resnici začeli tako konstruirati in eksperimentirati, da ob kaki sliki res ne veš, ali je avtor naslikal šopek cvetja ali železniško nesrečo!«

»Jaz sem za realizem! Na, rava je večno lepa; čeravno vsako leto ista, nam vsako pomlad nekaj novega pove! Leta teko, rože pa klijejo, rastejo, se odpirajo in zapirajo in spet uvenejo. V večnem kroženju pa rojevajo in umirajo, in če je človek le količkaj bogat, ob tej lepoti uživa in se je vselej znova veseli!«

Odgovoril sem mu prav z lahkim srcem, zakaj nekaj let sem že priča, da je pri nas moderni izraz nadomestila moda, čustva pa intelektualna konstrukcija. Umetnost pa je in mora biti glasnica ljudstva, dih njegovega genija, ki daje stoletjem pečat. V tem je tudi velika odgovornost vsakega umetnika pred sedanjim in prihodnjimi pokolenji.

Odgrnil je še tretje delo — portret svojega brata pisatelja Jaroslava Stovička, ki živi v Zagrebu in pripravlja za tisk svojo tretjo knjigo. Portret se bliža koncu. Če bi bil modelu samo podoben, bi bilo to delo obrtniško opravljeno. Stoviček pa mu je dal še nekaj več, portret namreč živi. Že na prvi pogled občutiš tega samosvojega človeka, z nemirnim duhom, ki je našel svoj izraz v njegovem tako značilnem svetovnem popotovanju.

»Z Jarom sta bila tudi v Parizu skupaj?« Tako sem mu zastavil vprašanje mimogrede brez posebne misli, kajti njuno skupno bivanje v Parizu poznam iz Jarove novele »Obraz v ogledalu«, ki je izšla v knjigi novel Jara Stovička »Kora naranče«.

»Bila sva, Jaro se zanima za likovno umetnost, posebno pa za starine!«

»No, tega tudi vam ne manjka; v vašem stanovanju sem namreč videl veliko stvari, ki bi jih bil vesel marsikak zbiralec umetnin.«

»Precej je tega, samo urediti bom moral!«

»Saj res« — sem ga prekinil — »vaši načrti bi me zelo zanimali.«

»Zelo rad bi naredil skulpturo iz zadnje vojne. Izseljenci me že dolgo mikajo! Med vojsko sem jih namreč že delal, pa me je pri delu zalotil Gestapo. Nek dopoldan so vstopili v atelje in ostrmeli. Eden od agentov mi je naročil, da moram stvar pustiti tako, kakršna je, ker bodo popoldne prišli pogledat. Ko so odšli, sem takoj naredil negativ in ga zakopal, ker sem vedel, da bo popoldne skulpturi in meni slaba predla. Popoldne so res prišli. Tisti »višji«, ki je bil z njimi, se je razkoračil pred plastiko in vprašal: »Kako da ste začeli s tem delom?« »Umetnik pač ustvarja tisto, kar vidi in kar ga notranje prizadene!«

»A tako!« je zarohnel in se čudno spačil.

»No da, če ne smem pa ne bom!« sem mu jezno odgovoril in udaril po plastiki, da se je hipoma razlezla. Za zdaj mu je bilo dovolj, toda poslej so me obiskali vsak teden, jaz pa sem prav počasi klesal tisti vodnjak, ki stoji sredi Krškega. Zares prav počasi, da ne bi bilo kakih novih želja.«

Sedla sva na zofo in se še dolgo pogovarjala o njegovih doživljajih. Med pogovorom sva pregledovala medaljone, kjer je upodobil dolgo vrsto naših velikih mož. Videl sem predsednika Tita, Primoža Trubarja, pisatelja Finžgarja, arhitekta Plečnika, akademika Božidarja Jakca, portrete umetnikove družine in njegove najbližje, videl celo galerijo Stovičkovih pariških in praških prijateljev in še in še...

Potem sva stopila k čebelnjaku — umetnik je navdušen čebelar — in se končno poslovila pri kapljici iz njegovih vinogradov.

Spotoma sem premišljeval in gledal po okolici. Lepa je. Leskovški grad čepi na pobočju, in kadar ga obsijejo sončni žarki, žari v svojem ostarelem razkošju tja do Gadove peči in Opatove gore. Podobno čepi tudi oni na Raki. Okoli gradu so plantaže breskev, last posestva, ki si je nadelo ime po Matiji Gubcu. Onstran hriba je kakor v ugreznini Krško s svojimi tovarnami, v brežiško ravan se spušča Sava, Krško polje pa je razgrnjeno pod gradom kakor preproga, ki jo prečka nova avtomobilska cesta — žila modernega sveta.

V tem kotu se je pred dolgimi leti naselil akademski kipar Vladimir Stoviček, ki tu še danes živi in ustvarja. Povsem razumem ga, da se ni mogel ločiti od teh pobočij, da jih ni hotel zamenjati ne za München, ne za Prago, ne za Pariz. Med temi polji je prisluškoval utripu vsakdanjega življenja, opazoval ljudi in klesal njihove podobe v marmor, kamen, les, bron in srebro in s tem izpovedal hvalo pokrajini, iz katere je izšel, in od katere se ne more več ločiti.

LADO SMREKAR

Vladimir Stoviček: PISATELJ F. S. FINŽGAR (Iz Gorjupove galerije v Kostanjevici)

Talenti so med nami

Uprava doma JNA v Brežicah je nedavno tega organizirala oddajo »Pokaži, kaj znaš« ali »Mikrofon je vaš«. Pred začetkom sporeda je Josip Krček, ki je kot pilot sodeloval pri prebijanju sremske fronte, pripovedoval o teh dneh vojne

V delu sporeda »Vse ali nič« so bile obdelane teme iz zgodovine KPJ, SKOJ, vojnega letalstva ter Brežic in okolice. Vsi kandidati so pokazali dobro znanje iz teh področij. Občinstvo sta s komičnim nastopom najbolj navdušila gimnazijca Franc Bogovič in Jože Kovačič.

V točki »Vaših pet minut«

Eden izmed zmagovalcev talentiranih pevcev Ismet Košutova

sta si delila prvo in drugo nagrado dueta Ismet Košutova - Vlado Deželič in sestri Hribarjevi. Vsi ti so iz Cerkelj.

Izven konkurence je pel še Vasko Ivanovski, večkratni dobitnik prvih nagrad naših radijskih postaj. Tudi Ismet Košutova, ki ga je publika zaradi njegovih nastopov v Brežicah in po okolici vzljubila, je večkratni dobitnik prvih nagrad naših radijskih postaj. Njegov najnovejši uspeh je druga nagrada ljubljanske radiotelevizije, ki jo je dobil 2. maja letos.

V sporedu je sodeloval tudi znani zagrebški karikaturist Vlado Delač, ki je s karikaturo »Veliko pričakovanje« nasmejal gledalce, hkrati pa prikazal enega izmed brežiških problemov — pomanjkanje javnega stranišča.

Nastopili so še najmlajši Brežičani, ki so izvajali »akrobacije« s hula hop obročem; brežiški kvintet je spremljal ves spored.

Vasilija Blaževič

Dolenjski muzej v »KRONIKI«

Kronika, časopis za slovensko krajevno zgodovino, prinaša v letošnji 3. številki pod muzejskimi novicami sestavek prof. Janka Jarca o Dolenjskem muzeju v Novem mestu ter arheologa Toneta Kneza o arheološkem oddelku Dolenjskega muzeja.

Razpis štipendij OLO Novo mesto za šolsko leto 1959-60

Komisija za štipendije pri Okrajnem ljudskem odboru Novo mesto razpisuje v smislu Temeljnega zakona o štipendijah (Ur. list FLRJ št. 32-1955) za šolsko leto 1959-60 naslednje štipendije:

Gradbena srednja šola — gradbeni odsek 6.
Tehnična srednja šola — strojni oddelek 1, oddelek za kemijo 1.
Administrativna šola 2.
Administrativna šola z višjim administrativnim tečajem 1.
Šola za medicinske sestre 3.
Šola za sanitarne tehnike 1.
Šola za laborantske tehnike 1.
Šola za medicinske laborante 2.
Šola za rentgenske tehnike 1.
Babiška šola 2.
Šola za otroške negovalke 3.
Pravna fakulteta 6.
Višja upravna šola 3.
Ekonomska fakulteta 1.
Fakulteta za gradbeništvo, arhitekturo in geodezijo — odsek za geodezijo 1.
Fakulteta za splošno medicino in stomatologijo — oddelek za splošno medicino 3.
Filozofska fakulteta — romanistika 1 — germanistika 2 — pedagogika in psihologija 1.
Naravoslovna fakulteta — matematika-fizika 1.
Višja šola za telesno vzgojo 2.
Višja gospodinjska šola 2.
Višja pedagoška šola — defektologija 1.
Višja statistična šola 1.
Akademija za glasbo — splošni oddelek 2.
Srednja glasbena šola ali Akademija za glasbo: klavir 1, violina 1, pihala 1, solopetje 1.

Prednost pri dodeljevanju štipendij bodo imeli prosilci novomeškega okraja in tisti, ki so s študijem že začeli, pa ga zaradi gmotnih prilik ne morejo nadaljevati.

Vsi prosilci naj vložé prošnje kolkovane s 30 din drž. takse in naslednje priloge, kolkovane s 25 din:

1. prepis zadnjega šolskega spričevala,
2. življenjepis,
3. potrdilo o premoženjskem stanju,
4. potrdilo o vpisu v šolo,
5. potrdilo prejemanju ali neprejemanju otroškega dodatka,
6. mnenje mladinske ali študentske organizacije o prosilcu.

Komisija ne bo upoštevala prošenj, ki ne bodo pravilno kolkovane, katerim ne bodo priložene zahtevane priloge in tistih, ki niso v razpisu.

Rok za vlaganje prošenj je do 25. avgusta 1959.

Komisija ne bo reševala prošenj, ki bodo dospele po navedenem roku.

Komisija za štipendije
OLO Novo mesto

Misli umetnika o umetnosti

(Auguste Rodin 1840–1917)

Svet bo srečen šele tedaj, ko bodo imeli vsi ljudje duše umetnikov, to je, kadar bodo imeli veselje ob tem, kar delajo.

Varujte se posnemanja starih mojstrov! Spoštujte njihovo izročilo, vendar dobro razločujte to, kar je v njem večno plodnega, namreč ljubezen do narave in odkritosti.

Za umetnika je vse lepo, najti njegov pronicljiv pogled odkriva v vsakem bitju in v vsaki stvari značilnost, to je notranjo resnico, ki seva skozi oblike. In ta resnica je lepota sama.

Nikar se ne pačite in ne pretvarjajte, da bi privabili občinstvo. Bodite preprosti, bodite naravni!

Slabi umetniki nosijo vedno naočnike drugih. Najvažnejše je, da čutite, da ljubite, da upate, da drhtite, da živite. Bodite najprej ljudje, potem šele umetniki!

Pokažite
DOLENJSKI LIST
sosedom in znancem,
ki ga še ne poznajo!

Komedija »AD ACTA« v Mokronogu

Kulturno umetniško društvo Emil Adamič iz Mokronoga je v soboto 27. junija in v nedeljo 28. junija uprizorilo Marinčevo komedijo »Ad acta«. V jeseni bo društvo s to igro gostovalo po mokronoški okolici. Režiral je šolski upravitelj Vilko Videčnik in hkrati odlično interpretiral glavno vlogo. Tudi ostali igralci, posebno če upoštevamo, da so amaterji, so dobro zaigrali. Pohvalno je, da je bila uprizorjena sodobna, družbene problematike polna komedija. Morda bi bilo treba nekoliko predelati jezik komedije, že naslov sam Ad acta za preprostega človeka namreč ni razumljiv.

Z. F.

»Odmevi Rdeče zemlje«

Ob Jakčevi šestdesetletnici je priredil Dolenjski muzej razstavo Jakčevih del s poti po Rdeči zemlji. Četudi je razstava priložnostno prirejena v počastitev umetnikovega življenjskega jubileja, je Dolenjski muzej ponovno pokazal, da se je še priključil v svojih prizadevanjih popularizirati likovno umetnost nekaterim slovenskim kulturnim središčem, ki s stalnimi likovnimi razstavami širijo zanimanje za njo. Morda bi pri tem vseeno želeli večjo povezavo z osrednjimi galerijskimi ustanovami in s paviljoni pri posredovanju in izboru razstavnega gradiva, pa četudi bi morda ostala stalna muzejska zbirka v enem delu zaradi pomanjkanja prostorov nekolikanj okrnjena.

Jakac je to pot pokazal preko 30 svojih del (21 pastelov, 6 grafik, nekaj risb in skic). Že sam naslov prireditve pove o vsebini razstavljenih del.

Večina je pastelov, ki so tudi najreprezentativneje postavljeni na stene velike dvorane in še del enega stranskega pros[illegible] muzeja v Kr[illegible] ne zahtevajo od gledalca posebne umetnostne izobrazbe in razgledanosti. Sami dovolj govore in zato tudi ni potrebna prav nobena posebna razlaga, ki naj bi gledalcu šele zbudila interes za umetnikova dela in z njimi ustvarila kontakt. Slike same dovolj jasno govorijo o umetnikovi poti preko Oceana, po Rdeči zemlji od Atlantika do Pacifika in nazaj. (V Lisabonskem zalivu, New York, Ohijska farma, Rdeče gore v New Mexicu, Grand Canyon v Arizzoni, Niagara, San Francisco, V deželi Pepago Indijancev, Gibraltar.) Četudi gledamo realistično pojmovane kranjske motive, je v njih umetnikova prizadetost očitna v iskanju in pojmovanju motivov. Nenavadna fizična posebnost Rdeče zemlje izžareva celo v atmosfero in se meša v intenzivno modrno brezoblačne puščavske pripeke. Jakac se je ustavljal predvsem pred edinstvenimi prirodnimi spomeniki, vizuelne vtise pa fiksira na papir. Pri tem se ni nikoli oddaljil od predmeta, pred katerega je stopil s slikarskim stojalom. Jakac nam ne odkriva civilizirane Amerike. Odkriva nam tisti svet ameriške prirode, ki ostaja kljub tehnizaciji in civilizaciji avtomatiziranega ameriškega življenja in vseskozi pretiranega poslovnega poleta za sedaj še nedotaknjen, zanimiv, četudi je danes bolj dostopen in predvsem turistično močno privlačen. Gledamo ostanek nekdanje ameriške prirode, divjih prerij, one amerikanske »rdeče zemlje«, ki danes že odmira, vendarle še vedno kljubuje z edinstvenimi prirodnimi spomeniki, ki so danes predvsem turistična posebnost. Le tu pa tam vendarle zagledimo v podobah drobce ameriške civilizacije, ki pa je spet fantastično doživeta v arhitekturi ameriških velemest z naravnost kar pravljičnimi, oblake predirajočimi nebotičniki ali pa v nenavadnem »tihožitju« Zapuščenega mostu. (Sl. 14.)

Ni na mestu tukaj razpravljati o Jakčevi umetnosti. O tem je bilo že precej povedanega, še več pa napisanega. Jakčeva umetnost je danes že pojem, četudi je Jakac še vedno mlad in neutrudljiv, predvsem pa discipliniran popotnik, ki ne bo zanemaril motiva, ki ga je enkrat navdušil. Ne išče pa Jakac danes novih poti. Kljub svojemu enkratnemu in izrednemu talentu ostaja zvest sebi in predmetu, ki ga tu pa tam privzdigne v lirično poetiko, ne da bi pri tem prestopil tipični okvir lirične stvarnosti. Rad se vrača k starim stvarem in znancem in včasih mu pod prsi zaigra stara melodija kot nostalgični spomin še iz časov, ko je skoraj pred štiridesetimi leti krepko zaoral v ledino slovenske grafike. Škoda le, da je razstavljenih na tej razstavi v oficialnem delu razstave le nekaj njegovih grafik. Tudi te so nastale v Ameriki. Bodimo odkriti, da lahko brez skrbi damo prednost grafičnim listom pred pasteli v variacijah na isti motiv (Rdeči molk, Indijanska vas, Ameriški motiv). Iz okvira razstavljenih del pa izstopa barvni lesorez »Zunaj je veter«, ki vsebinsko in formalno sodi med nepozabne stvaritve Jakčeve grafike. Od razstavljenih portretnih študij omenjam predvsem lepo, že nekoliko spokojno umirjeno glavo slovenskega arhitekta Johna Jagra, avtorja knjižne opreme prve Župančičeve pesniške zbirke Čaša opojnosti.

Lično urejeno razstavo dopolnjujejo predmeti indijanske-ljudske pa tudi komercionalne umetnosti. Pripravljen je bil tudi poseben katalog s Šalijevo prigodnico »Sijoča paleta«.

Razstava je bila pripravljena ob umetnikovi šestdesetletnici. Četudi priložnostna, nam prikaže sedanje umetnikovo snovanje in delo. Vendar pa bi želeli tudi videti Jakčeve dolenjske ali novomeške motive in upajmo, da bomo imeli to priložnost prihodnje leto, ko bo preteklo štirideset let, odkar se je v Novem mestu zbrala mlada umetnostna avantgarda in organizirala umetnostno prireditev na Dolenjskem. Morda bomo tedaj le videli tudi v Novem mestu izbor najznačilnejših Jakčevih del iz njegove vse kot 20-letne umetniške poti.

V DOLENJSKEM MUZEJU

30 let šmihelskih gasilcev

Med starejša gasilska društva lahko uvrstimo v novomeški občini PGD Šmihel pri Novem mestu, saj bo letos proslavilo 30-letnico ustanovitve. To jubilejno obletnico bo društvo proslavilo na slovesen način. Proslava bo v čast 40-letnice KPJ, kar ji bo dalo še večji pomen.

Društvo je bilo od vsega začetka zelo delavno in si je prizadevalo, da bi s svojimi sredstvi nabavilo vso potrebno opremo. Med drugo svetovno vojno je bila oprema raznešena in uničena, tako da je društvu ostala le motorna brizgalna in nekaj metrov preperelih cevi. V društvu je vedno vladala sloga in misel: bližnjemu na pomoč! Zato je lahko združevalo veliko število članstva. Lahko omenimo, da je bilo društvo v povojnih letih nad vodilnimi društvi po sposobnosti in je bilo zgled tudi ostalim društvom. Stalno je skrbelo za strokovni dvig članstva. Člani, ki so prišli iz raznih častniških in podčastniških tečajev, so nudili pridobljeno znanje ostalim članom. Društvo ima lahko sposoben kader le tedaj, če skrbi za pomladek. Iz pionirskih vrst postajajo dobri gasilci, ker se že od vsega začetka udejstvovanja vzgajajo v pravem duhu. Pionirska desetina obstoja pri društvu že 10 let in sedanji aktivni mlajši člani so prišli iz pionirskih vrst ter se uvrstili med sposobne gasilce.

Letos, ko slavi društvo 30-letnico ustanovitve, pripravlja veliko slovesnost, na kateri se bo spomnilo tudi bivših članov in položilo obračun dela od začetka do danes. To ne bo težko. Delo bo lahko opisati in položiti obračun, ker je življenjska pot društva bogata, polna najrazličnejših priznanj. Društvo bo za jubilej razvilo svoj prapor.

Vse to bo 8. in 9. avgusta 1959 pred gasilskim domom. V primeru slabega vremena bo prireditev naslednjo nedeljo. Že v soboto, 8. avgusta bo ob 20. uri akademija s sodelovanjem vseh organizacij. V nedeljo dopoldne bo poleg ostalega programa kolesarska dirka, za katero je veliko zanimanje. Določene so tudi lepe nagrade. Pri jubilejni proslavi in prireditvi sodelujejo vse krajevne organizacije, pokroviteljstvo pa je prevzel Krajevni odbor SZDL Šmihel. Kum zastave je predsednik ObLO Novo mesto tovariš Maks Vale.

D. Zupančič

Brežice: uspele gasilske vaje

V nedeljo 2. avgusta je pripravila Občinska gasilska zveza Brežice gasilske vaje.

Sodelovale so številne gasilske desetine iz sosednjih občin Samobor, Klanjec, Zaprešič in Zagreb - Černomerec ter gasilska enota vojakov. Podobne skupne praktične vaje več občinskih gasilskih zvez so bile doslej že večkrat v hrvaških občinah, navadno za dan vstaje, letos pa so prvič priredili te vaje v Brežicah. Vaja je bila dobro organizirana in radovedna množica gledalcev je z zanimanjem opazovala sodobne načine reševanja prebivalcev in gašenja požarov na raznih objektih in z raznimi sredstvi. Gotovo je bila zanimiva novost reševanja ljudi iz gorečih hiš s pomočjo najnovejših drsalnih prtov ter gašenja s posebno zmesjo plinov, kar je lepo prikazala vojaška gasilska skupina.

Po uspeli vaji so se zbrali gasilci in gledalci pred poslopjem občine, kjer je govoril organizacijski sekretar občinskega komiteja ZK tovariš Sabilič o vlogi in delu prostovoljnih gasilskih organizacij ter se zahvalil hrvaškim gostom za pomoč in sodelovanje. Š.

Dol. Toplice potrebujejo nov daljnovod

V topliškem zdravilišču so v zadnjem času skoraj vsak dan zaskrbljeni zaradi neredenega dotoka vode in slabega električnega toka. Ni čudno, saj bi sedanji daljnovod komaj zadoščal za potrebe zdravilišča in potrebam domače industrije, nikakor pa ne more oskrbovati z električno energijo še okoliške vasi. Prevelika obremenitev je vzrok vsem prekinitvam in okvaram električnega toka.

V okolici Toplic skoro ni hiše, ki ne bi imela svojega radijskega sprejemnika in električnega kuhalnika. Uporaba električne energije stalno narašča, zato sedanji daljnovod ni več kos današnjim potrebam.

Ker so Toplice znan turistični kraj, katerega bo nova asfaltirana cesta še bolj približala avtomobilski cesti, ne sme biti nobene ovire za dograditev novega daljnovoda. Zaradi pomanjkanja toka tudi novega bazena niso mogli dokončati. Delavci morajo vodo iz bazena odvažati v sodih v Sušico ali pa dovažati termalno vodo. Vodovodna skupnost je nabavila nov močnejši motor za pogon vode v rezervoar. Ta bo potreboval še večjo silo za pogon, zato je gradnja daljnovoda nujno potrebna. Začasno bi se dalo temu odpomoči z razbremenitvijo starega transformatorja.

Kapitalistična »nebesa«

Svojevrstna podoba resnične stvarnosti je drobna informacija, ki jo je objavil italijanski tednik EPOCA: v Italiji imajo približno 400.000 ljudi z univerzitetno izobrazbo in diplomo. Od teh je kar 22.000 brez dela. Med njimi je največ diplomiranih pravnikov...

Kaj je s preskrbo v Dobrniču?

Tako se sprašujejo prebivalci Dobrniške doline in enaintridesetih vasi, ki so stalni odjemalci trgovskega podjetja GRADIŠČE iz Trebnjega, ki ima svojo poslovalnico v Dobrniču.

Do nedavnega je bila ta trgovina v sklopu KZ Dobrnič in je imela vedno precejšnjo zalogo raznovrstnega blaga, ki je ustrezalo našim zahtevam, čeravno so bile sem in tja tudi pomanjkljivosti v oskrbi. Ko se je trgovina reorganizirala smo bili vsi mnenja, da ne bo slabše založena kvečjemu boljše, odjemalci so nemalo presenečeni, ko večkrat ni na zalogi niti osnovnih življenjskih potrebščin. Večkrat je že zmanjkalo sladkorja, olja, kvasa, moke in drugih reči. Poslovalnica v Dobrniču mora nabavljati blago pri svojem podjetju v Trebnjem, katero pa vedno daje premajhne količine za Dobrnič. Nič čudnega ni, če so ljudje, ki so prišli uro daleč v trgovino in niso dobili želenih reči, godrnjali. V Dobrniču ni pekarije in če zmanjka še kvasa, ne preostane nič drugega kot biti lačen ali pa pešačiti v Žužemberk, 10 km daleč po kvas! Zgodi se tudi, da večkrat pripeljejo v Dobrnič star kvas, čeravno imajo v Trebnjem svežega — le zakaj?

Tudi tekstilna zaloga je zelo slaba, največkrat so na razpolago le ostanki.

Če podjetje ne bo poskrbelo za boljšo oskrbo poslovalnice v Dobrniču, bo zgubilo odjemalce in ne bo doseglo predvidenega prometa. Ljudem v oddaljenih krajih je treba ustreči in jim pomagati, saj je čas za vse dragocen.

L. L.

Beseda, dve o cesti nad Krko

Cesta iz Novega mesta v Dolenjske Toplice je te dni zaprta. Če hočeš priti z avtomobilom do tega poznanega zdravilišča in kopališča, se moraš napotiti po cesti skozi Prečno in mimo Straže nadaljevati pot po levi strani Krke. Po cesti, ki jo te dni popravljajo oziroma gradijo, se prebiješ le z mopedom ali s kolesom, kajti na cesti so na nekaterih odsekih gotova že zadnja dela pred polaganjem asfalta. Pozanimali smo se, kako je z rekonstrukcijo te ceste, ki jo dovršujejo v smeri Dolenjske Toplice — Vavta vas in naprej proti Novemu mestu. Cesta bo v nekem smislu odcep z avtomobilske ceste. Cesta od Novega mesta do Vavte vasi je cesta drugega reda, od Vavte vasi do Toplic pa tretjega reda. Dela potekajo na dveh sektorjih. V Srebrničah že naletiš na prve delavce. Ti raztovarjajo z avtomobilov pesek in kamenje, ki ga potrebujejo pri popravilu stare ceste. Staro cesto zbrazdajo in uravnavajo na pravilen profil, hkrati pa uredijo prepuste. Pesek in kamenje dovažajo z avtomobili iz raznih kamnolomov: Podturna Prečne, s Poganc in iz Ždinje vasi. Nekaj časa so uporabljali kamnolom pri Dolenjskih Toplicah, vendar so ga kmalu nehali izkoriščati, ker bi miniranje lahko spremenilo pravilen dotok termalne vode v Toplice. Nekaj več kot 360 kubičnih metrov kamenja pa so pripeljali z razpadajočega gradu Soteska.

Malo naprej od Srebrnič sem ujel pogovor med delavci in voznikom-kmetom, ki z vozom ni mogel nadaljevati poti, ker je bil na cesti skopan jarek. Delavci so dopovedovali kmetu, da bo moral počakati vsaj pol ure, da bodo položili cevi za odtočni jarek, on pa je trdil, da bo lahko zapeljal kar čez... Delavci, skoraj sami Dalmatinci in Ličani pa ga prepričujejo ravno o nasprotnem, »da treba sačekati pola sata, dok ne polože civi«, ker sedaj »ni kornjača« ne bi mogla tod čez. Končno se je kmet dal prepričati in je počakal.

Na nekaj vprašanj o obnovi ceste nam je odgovoril tovariš inž. Ušaj.

»Bi nam lahko povedali, kdaj ste začeli s pripravljalnimi deli in koliko ceste je trenutno v gradnji?«

»Na cesti smo začeli delati že meseca marca. Trenutno je v izdelavi osem kilometrov ceste od Dolenjskih Toplic proti Novemu mestu. Cesta bo asfaltirana. Trenutno je gotovega približno tri kilometre cestišča. Asfalt se že približuje Vavti vasi in če bo vreme ugodno, bo asfalt tu položen že do nedelje. Zadnje dni nam je nagajalo vreme. Hoteli smo nadoknaditi nekaj izgubljenih deževnih dni z nedeljami. Naši delavci delajo na cesti ves dan.«

»Koliko asfalta položite ob ugodnem vremenu?«

»Približno sto osemdeset metrov. To je precej odvisno od asfaltne grupe. Če so asfalterji dobro izvežbani in če kotel dobro dela, se položi tudi več. Na cesti imamo približno petdeset delavcev. Domačinov je le malo. Delovno silo smo morali povabiti iz Like in Dalmacije. In moram reči, da smo zadovoljni z njimi... Kako je s traso ceste? Sedanja, nova trasa se v glavnem drži stare. Le ponekod jo bodo preložili. Tako bo morda že prihodnje leto urejena deviacija pri Volavčah, kjer bomo presekali tisti zloglasni ovinek. Prav tako je v načrtu ureditev ceste pri novomeški bolnišnici, kjer bomo znižali znani klanec na Drski. Dela, ki smo jih predvidevali za letos, bodo končana najbrže okoli petnajstega septembra.«

»Kdo gradi to cesto?«

»Uprava za ceste LRS, tehnična sekcija Novo mesto, s prispevkom OLO Novo mesto v denarju in deloma v kadrih.«

»Bi nam lahko povedali še nekaj številk v zvezi s cesto?«

»Cesta bo široka od 4,5 do 5,3 metra. Za dograditev letošnjih del od Toplic proti Novemu mestu bomo porabili 4000 kubičnih metrov gramoza okrog 1600 kubičnih metrov peska in 140 ton bitumena.«

Upajmo, da bo cesta res gotova v predvidenem roku in da bo z njo napravil dolenjski turizem spet korak naprej...

(bp)

Pionirsko taborjenje pri Poreču

Občinska zveza prijateljev mladine Videm-Krško je pripravila prijetno taborjenje 150 pionirjem občine Videm-Krško v Materadi pri Poreču, kjer taborijo v dveh izmenah.

Bivanje v tem prelepem gozdičku je celo boljše kot lani. Uredili so lično jedilnico in lastno kuhinjo, ki je v celoti prilagojena potrebam otrok.

V prvi izmeni so si ob tabornem ognju kar večkrat privoščili kuharice in marmelado, ki je bila zelo pogosto na mizi. Nekateri otroci so se kljub rednemu kopanju zredili za celih 5 kilogramov! Ubogi starši, kako so jih pogledali doma, ko so jim bila vsa oblačila pretesna.

Pionirji so se spoznali s slano morsko vodo, ki so jo zlasti v drugi izmeni tako premešali, da kljub plitvini nisi videl dna. V prvi izmeni, kjer so bili vsi iz mesta Videm-Krško, so znali plavati, medtem ko so bili drugič iz okoliških krajev, pa so v glavnem čofotali le v plitvini. Z dobro voljo se jih je tudi precej naučilo plavanja. Kljub vročini so jo večkrat radi mahnili v Poreč, če že ne zato, da si ogledajo mesto, pa z namenom, da so si privoščili hladen sladoled. Ob lepem vremenu so prirejali taborne ognje in imeli razne proslave, kot n. pr. za dan borca in podobno. Vročina jih ni prav nič motila, z veseljem so se žogali, igrali in prepevali.

Vsi so se vživeli v Poreču oziroma Materadi in jim ni bilo prav, da je ta prijetni dopust tako hitro minil.

Platnene hišice bo DPM odstopilo še pionirjem sosednjih občin in vajencem občine Videm-Krško, ki bodo na istem mestu taborili ta mesec ter si pridobili moči za jesensko šolsko delo.

Metliškim pionirjem!

V številki 26 našega lista, ki je izšla 2. julija, sem v članku »Mladi tehniki, čestitamo,« ko sem pisal o okrajni razstavi Ljudske tehnike pomotoma prisodil vaše razstavljene predmete črnomaljskim pionirjem, njihove pa vam. Ker ste kot najboljši na razstavi prejeli prvo nagrado, vas prosim, da mi oprostite, ter vam želim mnogo uspehov tudi pri bodočem delu!

Miloš Jakopec, novinar pripravnik DL

Rešeno življenje

17. junija je na dvorišču stanovanjskega bloka na Cesti komandanta Staneta v Novem mestu zadonel prestrašen krik. Elica Bizjak, stara osem let, je na balkonu v tretjem nadstropju lovila leteče krožnike, ki so jih z dvorišča spuščali v zrak otroci. Elica se je preveč nagnila čez ograjo, izgubila ravnotežje in padla 13 m globoko. Takoj so jo prenesli s pomočjo sosedov v novomeško bolnišnico. Štiri minute po nesreči ji je kirurg dr. Tršan že nudil pomoč na operacijski mizi. Zaskrbljenim staršem je kmalu nato povedal: »Stanje je resno: počena lobanja in zlomljena kost v stegnu. Poizkusili bomo vse, da jo rešimo«.

Grozila je nevarnost notranje možganske krvavitve, ki bi pozvročila smrt. Tovariši dr. Savelj, dr. Tršan in dr. Rebolj so to preprečili z uspešnim kirurškim posegom in s punktiranjem dosegli krvavitev navzven. Zaradi močnega zloma kosti v stegnu so izvedli uspešno plastično operacijo. Čez štiri tedne je bila mala Elica že doma in zdaj čaka le še, da ji snamejo mavec z noge, pa bo spet tekala s svojimi vrstniki po dvorišču in se udeleževala iger. Ves čas, ko se je otrok zdravil v bolnišnici, so tako zdravniki kot strežno osebje pokazali izreden primer lepega odnosa do pacienta in do staršev, saj so kadarkoli so slednji prišli, nudili informacije o otrokovem zdravstvenem stanju.

Tovariš Jakob Bizjak, Elicin oče, nam je solznih oči povedal, kako je hvaležen zdravnikom, ki so rešili življenje njegovemu otroku, čeprav je on kot oče že obupal ter se jim zato zahvaljuje, hkrati pa tudi otroškim negovalkam Andreji, Justini, Veri, Mariji ter uradnici Malki Grandljič za ves trud in nego.

Mi pa mislimo, da zasluži kolektiv novomeške kirurgije tudi javno pohvalo.

Komisija za sklepanje in odpovedovanje del. razmerij **Kmetijske proizvajalne poslovne zveze Brežice** — razpisuje delovno mesto

AVTOMEHANIKA

Pogoj: visokokvalificiran ali kvalificiran avtomehanik s prakso. — Prednost imajo prosilci s prakso pri buldozerjih, traktorjih in avtomobilih. Stanovanje v letu 1959 ni na razpolago. Nastop službe takoj ali po dogovoru. — Pismene prošnje pošljite na **KPPZ Brežice** do dne 20. 8. 1959. **KPPZ Brežice.**

RAZPIS DELOVNIH MEST

Trgovsko podjetje »PETROL« — LJUBLJANA — poslovalnica NOVO MESTO,

SPREJME V SLUŽBO

DVA TRGOVSKA POMOČNIKA

ZA BENCINSKI SERVIS NA AVTO CESTI OTOČEC

Plača po tarifnem pravilniku. Prošnje z navedbo dosedanje zaposlitve, šolsko in strokovno izobrazbo ter kratek življenjepis pošljite na **poslovalnico PETROL, Novo mesto.**

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Četrtek, 6. avgusta — Vlasta.
Petek, 7. avgusta — Kajetan.
Sobota, 8. avgusta — Miran.
Nedelja, 9. avgusta — Janez.
Ponedeljek, 10. avg. — Lovrenc.
Torek, 11. avgusta — Veseljko.
Sreda, 12. avgusta — Klara.

KINO

BREŽICE: Od 7. do 8. 8. poljski film »EROICA«. Od 9. do 10. 8. italijanski barvni film »TOSCA«. Od 12. do 13. 8. češki film »NA ZADNJI POSTAJI«.

ČRNOMELJ: Od 7. do 9. 8. ameriški barvni film »DAVEK ZA KRUTOST«. Od 11. do 12. 8. ameriški barvni film »DEKLETA«.

KOSTANJEVICA: 9. 8. ameriški film »DEŽELA FARAONOV«. 12. 8 mehiški film »MLADI JUAREZ«.

MOKRONOG: Od 7. do 8. 8. »NEPOZNANA PESEM«.

METLIKA: Od 8. do 9. 8. »ŠPANSKI VRTNAR«. 12. 8. »TOLPA IZ LAVENDER HILA«.

NOVO MESTO »KRKA«: Od 7. do 10. 8. ameriški barvni film »ČRNI DNEVI BLACK ROCKA«. Od 11. do 13. 8. francoski film — »MONTPARNAS 19«.

DOM JNA NOVO MESTO: Od 6. do 9. 8. francoski film »VELIKA ILUZIJA«. Od 10. do 12. 8. danski film »IGRA MLADOSTI«.

SEMIČ: 9. 8. kitajski film »PREHOD PREKO JANG-CE«.

SEVNICA: Od 8. do 9. 8. italijanski film »NESMRTNE MELODIJE«.

TREBNJE: Od 8. do 9. 8. mehiški film »UMIRAM SREČNA«. Predstava v nedeljo ob 14, 16 in 19. uri.

ŽUŽEMBERK: 9. 8. ameriški film »OSAMLJENI REVOLVER«.

MALI OGLASI

Prodam ali zamenjam hišo z vrtom, sadovnjakom, njivo (skupaj 65 arov) za hišo v Kranju ali bližnji okolici. Primc, Irčna vas 2 pri Novem mestu. Hiša je oddaljena pet minut od Novega mesta.

Sprejmem mizarskega vajenca z vso oskrbo. Naslov v upravi lista (701-59).

Komunalno podjetje »Komunala« Sevnica zaposli dva kvalificirana pleskarska pomočnika. Nastop službe takoj ali po dogovoru.

28. julija 1959 je bila najdena moška jopica na cesti Trebnje — Mirna. Lastnik naj se zglasi v gostilni Pavlin v Trebnjem.

Gospodinjsko pomočnico sprejmem takoj. Milka Oman, Planina 4, Kranj.

OBVESTILA

Protituberkulozni dispanzer Brežice obvešča vse ambulante na območju občin: Videm-Krško, Senovo Sevnica in Brežice, kakor tudi vse bolnike omenjenega dispanzerja, da dispanzer ne bo posloval od 10. avgusta do 20. septembra zaradi rednih letnih dopustov.

Sporočamo vsem zavarovancem in ostalim prebivalcem, da bodo delale strokovne enote Zdravstvenega doma Novo mesto (ambulante in dispanzerji) zaradi dopustov v avgustu in v prvi polovici septembra v skrčenem obsegu. Zato naprošamo prebivalstvo, da ne obremenjuje po nepotrebnem ambulant. V tem času bomo sprejemali in nudili zdravstveno zaščito prebivalcem, ki imajo res utemeljen in nujen razlog, da se je poslužujejo. Iz gornjih razlogov prosimo prebivalstvo za uvidevnost in razumevanje.

Zdravstveni dom Novo mesto

RAZPISI

Višja šola za telesno vzgojo v Ljubljani opozarja na razpis za sprejem slušateljev v I. letnik v šolskem letu 1959-60, ki je bil objavljen v »Delu« dne 24. julija 1959. Razen slušateljev z dokončano srednjo šolsko izobrazbo imajo pravico vpisa tudi telesnovzgojni delavci z vsaj štiriletno prakso v strokovnem delu.

ZDRAVSTVENA POSTAJA ŠENTJERNEJ
razpisuje

1. mesto zobne asistentke,
2. mesto knjigovodje.

Pogoji: za obe mesti ustrezna izobrazba in nekaj prakse. Prošnje je treba oddati do 30. avgusta na upravni odbor Zdravstvene postaje Šentjernej.

ZAHVALE

Vsa leta po vojni skrbi organizacija Zveze borcev za otroke padlih borcev in žrtev NOB. Prav posebno zahvalo so ji dolžni vsi, ki jim je ta organizacija omogočila, da so prišli do poklicev. Posamezni člani Okrajnega odbora Zveze borcev kot so tovariši Pavlin, Vale, Zamljen in drugi vodijo še prav posebno skrb za te otroke, tako da jih lahko smatramo za prave namestnike padlih borcev. In prav vodstvu organizacije Zveze borcev se moram zahvaliti, da je med drugimi tudi moja hčerka letos dovršila administrativno šolo v Novem mestu, ki je bila ustanovljena na pobudo organizacije Zveze borcev. — Prav tako sem dolžna zahvalo tovarišu Pavlinu, ki se je zanimal za njo tako dolgo da je danes že zaposlena in preskrbljena za življenje.

Marija Jevnik,
Male Vodenice 12,
pošta Kostanjevica

Namesto cvetja na grob pokojnega Elči Kastelca sta poklonila Rudolf in Pavla Smola Okrajnemu odboru Zveze slepih Slovenije v Novem mestu tisoč dinarjev. — Iskrena hvala!

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 27. julija do 3. avgusta je bilo rojenih 15 dečkov in 17 deklic.

Poročili so se: Janez Flajnik, sin kmeta iz Hrasta, in Barbara Perko, kmečka hči iz Drenovca. Jože Primc, novinar in Meta Novak, uslužbenka, oba iz Novega mesta.

Umrli so: Jakob Simonič, kmet s Kota, star 49 let. Anton Drab, ključavničar iz Pristave, star 31 let. Franc Remih, invalidski upokojenec iz Pokleka, star 57 let. Jože Bizjak, osebni upokojenec s Sela, star 69 let.

PREČNA

V preteklem tednu je umrl Janez Murgelj, kmet iz Gor. Kamenc, star 69 let.

BREŽICE

V preteklem mesecu ni bilo nič rojstev ne porok.

Umrli so: Marijan Dujak, progovni delavec iz Sinave, star 36 let; Pavel Volčanjšek, kmetovalec iz Črnca, star 76 let; Helena Jakolič, žena prevžitkarja iz Trnja, stara 82 let.

KRONIKA NESREČ

V preteklem tednu so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: **Franc Bukovec**, delavec iz Ločne, je padel in si poškodoval desno koleno. **Nada Klobučar**, posestnica iz Črnomlja, je padla z voza in si poškodovala levo ramo. **Franca Kuniča**, sina posestnika iz Črešnjevca, je nekdo s polenom udaril po glavi. **Ana Filak**, žena posestnika iz Gribelj, je padla in si poškodovala desno nogo. **Milena Drmaša**, hči posestnika iz Iglenika, se je poparila z vrelim mlekom po prsih, vratu in rokah. **Ivan Frankovič**, mesarski pomočnik iz Novega mesta, se je urezal v prst leve roke. **Jože Fabjan**, posestnik iz Malega Riglja, se je poparil z vrelo vodo po obeh rokah. **Stane Ribič**, delavec iz Nemške loke, je padel z voza in si poškodoval rebra. **Franc Rezelj**, sin posestnika s Hmeljčiča, se je po nesreči sunil z nožem v prsni koš.

Iz novomeške porodnišnice

V preteklem tednu so v novomeški porodnišnici rodile: Danica Lajič iz Jurovskega dola — dečka, Alojzija Zoran iz Cerkvenjaka — dečka, Marija Letonja iz Salke vasi — dečka, Angela Pate iz Male Loke — deklico, Jožefa Grabnar iz Razdrtega — dečka, Justina Miklič iz Hudega — deklico, Marija Troha iz Črnega potoka — dečka, Milka Rifelj iz Ždinje vasi — dečka, Anica Hozner iz Otovca — deklico, Marija Plevnik iz Lokve — dečka, Anica Bakšič iz Pristave — dečka, Martina Rešetič iz Podgore — dečka, Mirka Androjna iz Šentjerneja — deklico, Stanka Urh iz Novega mesta — dečka, Angela Zupančič iz Črnomlja — deklico, Barica Gorše iz Nove gore — deklico, Julka Vidmar iz Gradenca — deklico, Marija Suklje iz Novega mesta — dečka, Jožefa Golob iz Stranske vasi — dečka, Angela Popler iz Leše — deklico.

PVV: naporno, a prijetno

En dan med mladinci-obvezniki predvojaške vzgoje v Vidmu-Krškem

V dijaškem domu Videm-Krško bodo v dveh izmenah v mesecu juliju in delno v avgustu mladinci predvojaške vzgoje Videm-Krško in Senovega. Na tečajih se seznanjajo z vojaškimi in gospodarsko političnimi vprašanji, hkrati pa se izživljajo v športu.

Vse kaže, da je pripadnikom predvojaške vzgoje, kakor tudi njihovemu vodstvu ostal v najlepšem spominu prvi dan taborjenja. Že ob petih zjutraj je zvonec prebudil mlade fante, ki so se po urnem pospravljanju lotili temeljitega umivanja in jutranje telovadbe. Skupina za skupino je odšla na travnik, kjer so po lahnem teku pričeli z razgibalnimi vajami. Vsi so pokazali dobro voljo in so kmalu zbudili v spomin pridobitve lanskoletnega taborjenja. Nato jih je presenetil obilen zajtrk: telečjo obaro z rižem so jim servirali po hotelsko. Videl si presenečene obraze, kajti niso mogli razumeti, da je lahko takšna razlika od lani, ko so še brez miz in prave postrežbe jedli včasih polento in golaž na prostem.

Začel se je prvi dan vojaškega življenja. Nekateri fantje so bili nekoliko neokretni, poznal se jim je pač dolg odmor.

Učitelj tov. Markovič jih je vpeljal v tek, proste vaje, seznanil jih je s preprekami, kako se pleza pod žično mrežo, skače preko ovir, zidu in podobno. Najbolj zanimiv je bil pogled na leseno prepreko, ki je predstavljala zid. Učitelj je prek »zidu« prišel kot veverica. Večji mladinec, ki mu je sledil, je to delo še kar zadovoljivo opravil. Martin pa se je ustavil pred zapreko in razmišljal, kako bi jo premostil. S pomočjo mu je uspelo. Fant, ki je obiskoval dve leti vojensko šolo v Zagrebu, sploh ni imel telesne vzgoje! Prav zaradi tega je bil kljub svoji močni postavi precej neokreten. Martin ni hotel zaostajati. Ko je bil čas opoldanskega počitka, je izginil in brez dovoljenja odšel na telovadišče. Ko ga je komandant ostro prijel, mu je povedal, da je bil na telovadišču, kjer je vadil, da ne bi zaostajal.

Nekaterim se je opoldanski počitek prilegel, drugi pa so ga izkoristili za branje dnevnega časopisja. Popoldne je bilo na stadionu Matije Gubca vse živo, kajti štiri skupine so igrale odbojko, štiri rokomet, eni so skakali v daljino, drugi v višino, plezali po vrvi itd. Bil je tak vrvež kot na otroškem igrišču. Od vseh je najboljši Vlado iz prvega voda, ki je v šesteroboju že dosegel toliko točk, da je prejel skupno oceno prav dobro. Za njim ne zaostajata mnogo Jože in Martin.

Ko so razpravljali o pomenu in vlogi svetov voda, so predlagali iz svoje srede v svete najboljše mladince, ki so sposobni, da dobro opravljajo to funkcijo. Zvečer so ob tabornem ognju razpravljali o vlogi LMS, nakar so sprejeli delovni program aktiva. Fantje kažejo veliko zanimanje za vso dejavnost v taboru. Najbolj pride do izraza športno tekmovanje, kjer hočejo doseči vedno več. Tu ima vsak svojega konjička. Jože najraje igra odbojko in rokomet, Franc stalno pleza po vrvi, Martin se ukvarja s preprekami, Vlado skače v višino in hoče zvišati rekord prvega dne, ko je skočil 145 cm, učitelj Ivan pa najraje skače v daljino.

Dvanajsti julij je bil za mladince zelo naporen. Zjutraj ob šestih so začeli z vojaškimi predavanji, popoldne so bili v kinu, nato so pa odšli na 16 km dolgi nočni pohod in ob tej priložnosti obiskali Dobravo pri Brežicah. Prižgali so taborni ogenj in položili venec ob spomeniku, kjer so fašisti ustrelili 30. junija 1941 prve krške partizane. Na povratku so veselo zapeli in pozabili na utrujenost. Docela so se odpočili šele naslednji dan, ko so se kopali v bazenu in se ukvarjali s športnimi igrami.

Fantje se med seboj zelo dobro razumejo in rešujejo razne probleme sami ali pa s sodelovanjem vodstva. Prvo, kar jim ni ugajalo, je bil premočan zajtrk, tako da so morali obrok spremeniti.

Tudi mladinski aktiv ima važno vlogo; z raznimi predlogi, z nasveti in s kritiko izboljšuje delo. Aktiv stremi za tem, da bi vključili v mladinsko organizacijo čimveč mladine, nekaj pa jih bodo celo sprejeli v članstvo ZK. M.

Fantje se pripravljajo na jutranjo telovadbo

Tabor predvojaške vzgoje na Vinici

Na Vinici tabori ob Kolpi okoli 200 mladincev iz Bele krajine. Obiskali smo jih okoli 5. ure popoldne. Pravkar so imeli zbor. Povelje se je glasilo: vsaka četa v svojo senco! Ing. Peternelj in tov. Stajdohar sta nato pripovedovala o razvoju gospodarstva pri nas v Beli krajini in v vsej Jugoslaviji. Mladinci so z zanimanjem poslušali vse, kar sta povedala o hmelju, o kultiviranju steljnikov, o italijanskih sortah pšenice in drugem.

Takšna in podobna predavanja imajo mladinci predvojaške vzgoje vsak dan. Na programu so predavanja s področja gospodarstva, znanosti, športa in še nekatera druga.

Proti večeru je bil zopet zbor, toda s porcijami in žlicami. Kuhar je pričel deliti večerjo: riž, meso in zelje. Vsak je zagrabil še precejšnji kos kruha in ko je kuhar dal znak za »repete«, jih je le nekaj prišlo po ponoven obrok. Ko sem jih še povprašal, kako so zadovoljni s hrano, so mi kar hkrati začeli odgovarjati: »Zelo dobra in dosti je je!« Pripovedovali so mi, kako se kopajo v Kolpi, igrajo odbojko, košarko, nogomet, kako si ob večerih zapojo in zaigrajo. O slednjem sem se tudi sam prepričal.

Taborišče je bilo razsvetljeno. Trobenta in harmonika sta zadoneli po dolini Kolpe, spremljali pa so jih napevi slovenskih pesmi. Ob udarcu na zvonec je vse utihnilo. Takoj so se odpravili spat in v šotorih je postalo vse tiho. Prihodnji dan jih je najbrž na vojaških vajah spet ogrelo sonce, zato se jim je popoldansko kopanje v Kolpi še bolj prileglo.

Jože Škof

V vsako hišo na Dolenjskem in v Sp. Posavju: »DOLENJSKI LIST«!

Hitro so ga ujeli . . .

28. julija bi moral zapustiti TBC oddelek novomeške bolnišnice nek bolnik. Tega dne so bolnikom delili nove copate. Brihtnež je svoj par novih copat skril v grmovju pred bolnišnico in ko je odšel, je »plen« dvignil ter ga spravil v notranji žep suknjiča. Skozi okno so ga opazovali bolniki, ki so zadevo takoj prijavili. Uprava bolnišnice je o tem obvestila postajo LM Novo mesto in tudi sprevodnika avtobusa, s katerim se je bolnik peljal domov. Še predno so organi LM tatu prijeli, ga je sprevodnik avtobusa po svoje aretiral kar med vožnjo. Ko je potniku izstavil vozno karto in prejel zanjo denar, je dodal: »Tako, zdaj mi daj pa še tiste copate!« Tat je bil tako zmeden, da je copate takoj predal...

Perla KREMA IN POL

Perla »KOT NOV JE!«

Perla PRIHRANEK

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA ● ŠPORT IN TELESNA VZGOJA ● ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

Senovški hokej na travi

Pri nas je hokej na travi mlad šport, vendar ima že precej ljubiteljev med mladino. Od nekdanjih klubov Ljubljana, Maribor in Celje sta zadnja leta ostala le dva. Njima so se pridružile mlade ekipe Partizana iz Murske Sobote in Senovega.

Hokej na travi je v Senovo prinesel učitelj telesne vzgoje Stane Krzančič že leta 1956. Mladi igralci so kmalu vzljubili ta šport in tako je ekipa Partizana Senovo hitro zaživela. Zdaj je na Senovem že nad 30 aktivnih igralcev hokeja na travi. Letos so dosegli zaželeni cilj: osvojili so naslov republiškega prvaka Slovenije za leto 1959. Ob tej priložnosti je predsednik občine Senovo tovariš Karel Šterban priredil za hokejiste sprejem, kjer jim je čestital k uspehu in podaril priznanje ObLO Senovo za dosežene uspehe.

Kot prvaki Slovenije so senovški hokejisti sodelovali na državnem prvenstvu v Zagrebu. Konkurenca je bila zelo huda. Naslov državnega prvaka je osvojilo HK Jedinstvo. Sledijo HK Elektrostroj, HK Čukarički, Partizan Senovo. Kljub temu so se požrtvovalni Senovčani vztrajno borili in po dveh porazih dosegli s HK Čukaričkim celo neodločen rezultat, kar je za slovensko ekipo lep uspeh. Igra slovenskega predstavnika na državnem prvenstvu v Zagrebu je bila proti pričakovanju zadovoljiva. Najboljši igralec je bil nedvomno vratar Žveglič, ki je stalni reprezentant Slovenije. Tudi ostali igralci so pokazali viden napredek.

Kljub uspehom pa imajo senovški hokejisti tudi težave. Pomanjkanje palic, ki jih na domačem trgu ni, je največja ovira pri popularizaciji tega športa. Tudi pravega trenerja nimajo. S pomočjo Zveze za hokej na travi Jugoslavije in s pomočjo domačih, klubskih funkcionarjev pa upajo, da bodo tudi te težave premostili.

Vid Budna

Moštvo Partizana Senovo — republiški prvak v hokeju na travi za leto 1959. Stoje od leve proti desni: Milan Žveglič, Milan Derstvenšek, Jože Žičkar, Roman Sotler, Milan Šterban, Vid Budna; kleče od leve proti desni: Franc Agrež, Viktor Kozina, Jože Babjančič in Edi Šener

V nedeljo — na konjske dirke v Šentjernej!

Klub za konjski šport v Šentjerneju vabi na kasaške in galopske dirke, ki jih bo priredil na svojem dirkališču v Šentjerneju v nedeljo 9. avgusta ob 14. uri popoldne.

Nastopili bodo znani dirkači iz Slovenije in Hrvatske. — Pridite!

Okrajno brzopotezno šahovsko prvenstvo

Po sporazumu med Okrajno šahovsko zvezo in Šahovskim klubom »Svoboda« iz Brežic bo letošnje **drugo okrajno brzopotezno prvenstvo za ekipe in posameznike v nedeljo, 16. avgusta, v Brežicah.** Brežiški šahovski klub je za najboljša moštva in posameznike pripravil nekaj lepih nagrad. Pričakujemo, da bo udeležba na tem tekmovanju polnoštevilna, saj je zagotovljena posebna avtobusna zveza med Novim mestom in Brežicami.

Taborniki v Metliki dobro delajo

8. februarja 1959 je rojstni dan metliških tabornikov. Ta dan je bila v Metliki ustanovljena »Četa dveh krokarjev«. Mladi taborniki so četo imenovali po dveh krokarjih v metliškem mestnem grbu (znamenje čuječnosti in pripravljenosti!), njeno vodstvo pa je kot taborniški glavar prevzel predmetni učitelj Jože Kambič.

Pod njegovim vodstvom je četa, ki šteje 30 tabornikov, takoj lepo zaživela, saj so se mladi vneto vrgli na delo. Četa ima tri vode, ki so si nadeli zveneča imena: Orli, Levi in Srne. Taborniki in tabornice so takoj pričeli s koristnim delom: pogozdovali so, čistili sadno drevje in zbirali različen odpadni material, ki so ga prodali in si z izkupičkom nabavili taborniške srajce in rute. Hkrati so delali krajše izlete na Kučar, v Vinomer in druge bližnje kraje. V začetku maja so tri dni taborili na Gorjancih, 9. maja so sodelovali na partizanskem pohodu čez Gorjance do Novega mesta, naslednji dan pa so nastopili v Teku mladosti okoli Novega mesta, kjer so med 30 ekipami zasedla dekleta četrto, fantje pa štirinajsto mesto.

Vse te mesece so se mladi taborniki tudi vneto pripravljali na prvi taborniški izpit, ki so ga pred kratkim vsi z uspehom opravili.

Res so nekateri starejši ljudje sprva malce nezaupljivo gledali mlade tabornike, zlasti če so se njihovi pohodi in tekmovanja raztegnili tudi v večerne in celo nočne ure. Prav zato, da seznanijo mlade in odrasle z nalogami in nameni taborništva, so metliški taborniki 4. in 5. julija na Ciglanici pri Metliki uredili propagandni tabor, ki si ga je ogledalo lepo število Metličanov in tudi okoličanov. V lepo urejenem taboru se je človek lahko seznanil z delom te organizacije, videl je nočni in dnevni šotor, preprosto izdelane stole, klopi in mizo, oglasno desko s fotografijami in članki, mizo z razstavljeno taborniško literaturo, zastavice posameznih vodov, lepo zloženo grmado v obliki pagode itd. Ta pagoda je potem zadnji večer zagorela v mogočen kres, ob katerem so člani vseh treh vodov ob prisotnosti velikega števila gledalcev imeli slovesno zaobljubo in so dobili taborniške legitimacije.

Nezaupanje mnogih staršev do taborništva je odstranjeno. Nič ne dvomimo, da se bo četa dveh krokarjev z novim šolskim letom pomnožila in pod vodstvom svojega glavarja dosegla še lepše, še vidnejše uspehe. -ar

Mladina v občini Žužemberk

O mladini naše občine ne beremo dosti, čeprav je zelo delavna. Udejstvuje se politično, kulturno in športno. Letos, ko proslavljamo 40-letnico SKOJ in KPJ, je naša mladina še posebno delavna. V počastitev te obletnice je bila v Žužemberku proslava, na kateri so tudi mladinci sodelovali z večimi točkami. Razen tega so igrali »Raztrgance« in želi lep uspeh.

42 mladincev je sodelovalo na partizanskem pohodu po Kočevski in Suhi krajini ter obiskalo Taborsko jamo pri Grosupljem. Na dan mladosti so organizirali izlet na Frato, združen z obiskom partizanskih grobov. S seboj so imeli tudi mladinsko godbo iz Dvora, ki je skrbela za razvedrilo.

Hinjska mladina je uprizorila igro »Domen« in organizirala veselico. Z izkupičkom so šli na izlet v Opatijo in Postojnsko jamo. Mladina v Hinjah se rada udeležuje sestankov, na katerih razpravlja o stvareh, ki mladino zanimajo.

V jeseni se bo pričel avtomoto tečaj za katerega je veliko zanimanje. Vsi mladinci v Hinjah so tudi člani SZDL, kar samo potrjuje njihovo delavnost.

V Žužemberku se mladina bavi predvsem s telesno vzgojo in športom. Telovadijo redno v telovadnici. Pripravljali so se tudi na zvezni zlet Partizana v Beogradu, vendar niso mogli iti, ker ni bilo denarja. V kratkem bodo ustanovili tudi namizno - teniško sekcijo. Mize bodo naredili mladinci sami, pribor pa jim bo podaril občinski komite LMS.

D. Z.

Pionirsko šahovsko prvenstvo Novega mesta

Šahovska igra je med pionirji precej razvita, žal pa primanjkuje tekmovanj, ki bi pionirje izpodbujala k izpopolnjevanju v teoriji itd. Pionirska šahovska prvenstva so bila doslej le enkrat na leto in še takrat le moštvena, kar je občutno premalo. Šahovska zveza Slovenije je zato sklenila, da uvede stalno pionirsko republiško prvenstvo posameznikov ki bo odprtega značaja, tako da se nanj lahko prijavi vsakdo, ki se čuti sposobnega za tako tekmovanje. **Prvo tako tekmovanje bo letos od 23. do 30. avgusta v Dolenjskih Toplicah.** Pionirji bodo v Toplicah taborili in hkrati igrali na prvenstvu Slovenije.

V Novem mestu ne bo težko določiti najboljše pionirje in pionirke, ki bodo igrali na tem prvenstvu, ker so pionirji ob zaključku šolskega leta igrali turnirje za prvenstvo mesta. Čeprav je že pozno, bo prav, da objavimo rezultate pionirskega šahovskega prvenstva Novega mesta. Žal na turnirjih iz različnih vzrokov niso nastopili vsi najboljši kar velja predvsem za starejše pionirje. Skupno je na finalnih turnirjih nastopilo 15 pionirjev in 12 pionirk iz obeh novomeških osnovnih šol. Rezultati so bili naslednji:

Pri starejših pionirjih je nepričakovano postal prvak Boris Petančič iz IV. b, ki je izgubil samo z Medakom, vse ostale nasprotnike pa je premagal. Zbral je skupno 7 točk. Drugo in tretje mesto si delita s 6 in pol točke Medak Jadranko in Poznanovič Milan, četrti pa je bil Ševrlica.

Pri mlajših pionirjih je brez izgubljene točke zmagal Tomaž Šolmajer iz IV. b razreda. Poldrugo točko za njim sta zaostala Marjan Kopač (III. a razred) in Vladimir Ilič (III. a razred), četrti pa je bil Janez Menger (III. a razred).

Tudi pri starejših pionirkah je prvakinja Marjanca Maver iz IV. b razreda ostala neporažena. Iz petih partij je osvojila 5 točk. Druga je bila Magda Mamič (IV. b razred) s 4 točkami, tretja Dragica Zupet (IV. b razred) s tremi točkami itd.

Pri mlajših pionirkah je brez večjih težav zmagala Bibika Dobovšek, ki je prav tako premagala vse svoje nasprotnice. Druga je bila Polonca Jevšček, tretja Štefka Petrič in četrta Milojka Zatkovič.

Pionirsko tekmovanje na novomeških osnovnih šolah je popolnoma uspelo. Prav bi bilo da bi v bodoče izvedle taka tekmovanja vse šole v okraju in da ne bi pozabili tudi na pionirska in mladinska okrajna prvenstva posameznikov.

Tudi na žensko mladino ne bi smeli pozabiti. Trenutno imamo v okraju precej dobrih mladih šahistk (pionirke iz Brežic, Leskovca pri Krškem, iz Stopič, Novega mesta itd.), treba bo poskrbeti le za ustrezna tekmovanja in jim dati možnost, da se spoznajo s šahovsko teorijo. Ženski šah v našem okraju je še v povojih, tu pa je lepa priložnost, da se uspešno razvije.

Za začetek — počasi

Prvi angleški »leteči krožnik« z uradnim imenom »S. R. N. 1 Overcraft« je pred 14 dnevi prvikrat preletel Rokavski preliv v 2 urah in 3 minutah. Začetek je seveda skromen, saj je letalec Bleriot kot prvi preletel isto pot že pred 50 leti v 37 minutah. »Krožnikom« v zraku pa obetajo veliko bodočnost.

Na Senovem grade plavalni bazen

30. junija je začela kopati mladinska brigada temelje za nov sevniški plavalni bazen in strojnico. V začetku je delalo le 25 mladincev in mladink, ker so bili ostali na šolskih izletih, zdaj pa šteje skupina že 40 brigadirjev, učencev 7. in 8. razreda osemletke. Izkopati bodo morali 650 m³ zemlje, kar jim bo do konca tega meseca tudi uspelo. V začetku jim je primanjkovalo orodja, vendar so ga z iznajdljivostjo dobili. Preskrbljeno je tudi za higieno brigadirjev, saj so si zgradili umivalnice in stranišča.

Tudi betoniranje bazena bo opravljeno večinoma udarniško, vendar bodo delali pri tem odrasli. Pomoč so obljubili v rudniku, gasilci in še nekateri drugi. Kupili bodo tudi stroj za črpanje vode.

Bazen bo sposoben sprejeti kopalce naslednje leto. Postopoma, kakor bo dotekal denar, bodo gradili še kabine, stranišča, slačilnice, bife in drugo. Bazen bo služil tudi za požarno varnost.

Studentske športne igre »Bratstva in edinstva«

Marsikdo se gotovo še spominja študentskih športnih iger, ki jih je pred leti organiziral Študentski klub okraja Novo mesto. Tekmovanja v različnih športnih panogah, ki so razširjene med študenti in srednješolci, so postala že precej priljubljena, žal pa se je v zadnjih letih nanje pozabilo, predvsem »po zaslugi« neaktivnih športnih komisij oziroma pododborov pri študentskih klubih Dolenjske.

Pred dnevi je na Okrajni komite LMS in na Študentski klub Novo mesto prišlo zanimivo vabilo iz Bihača. Bili smo presenečeni zaradi prizadevnosti študentov iz Bihača. Pisali so, da že več let prirejajo študentske športne igre Bosenske krajine, na katerih so sodelovali študentski klubi iz Prijedora, Bihača in Banja Luke. Letos je študentski klub iz Bihača prireditelj tega zanimivega tekmovanja. Da bi dobilo tekmovanje še večji pomen in da bi se med študenti bratskih republik poglobili stiki in da bi se izmenjale izkušnje, so letos sklenili da tekmovanje razširijo na vse okraje treh republik Hrvatske, Bosne in Hercegovine in Slovenije, ki že sodelujejo na znanih Partizanskih zletih »Bratstva in enotnosti«. To so okraji, ki so med NOB največ trpeli, kjer je bilo žarišče upora in kjer so se bile najhujše bitke. — Novo tekmovanje študentske mladine so imenovali »STUDENTSKE ŠPORTNE IGRE BRATSTVA IN ENOTNOSTI«, nanje pa so razen študentskih klubov iz Bosenske krajine prvič povabili tudi klube iz Hrvatske (Karlovac, Sisak, Ogulin) in Slovenije (Novo mesto).

Letošnje tekmovanje študentov se bo pričelo danes, končalo pa v nedeljo, 9. avgusta. Program I. študentskih športnih iger »Bratstva in enotnosti«, obsega le šest športnih panog, prireditelji pa naglašajo, da se bo program na prihodnjih igrah še razširil na ostale panoge, če se bo pokazala potreba. Letos bodo tekmovali v malem rokometu, atletiki, odbojki, v malem nogometu, šahu in nogometu. »Mali nogomet« je nova športna panoga, ki se hitro širi v Jugoslaviji. Z njim so začeli v Beogradu, sedaj pa ga igrajo že tudi v drugih krajih. Zlasti je popularen med študentsko mladino, zato so ga prireditelji letošnjih iger uvrstili v program. Igra se na manjšem navadno na rokometnem igrišču, igralci pa igrajo bosi ali v copatah. Tudi novomeški študentski klub je sklenil poslati svojo ekipo (igra samo 7 igralcev), ki bo sestavljena iz dobrih nogometašev. Seveda pa bo novomeški klub imel svoje ekipe tudi v drugih športnih panogah. V odbojki, atletiki, šahu in v malem rokometu bodo nastopali tekmovalci iz Novega mesta in Črnomlja, ki smo jih že večkrat videli tudi v ligaških vrstah, tako da imajo vse ekipe kot posamezniki precej upanja, da se dobro plasirajo. Plasma v vseh šestih panogah se posebej točkuje, najboljši klub ki zbere največ točk, pa bo prejel posebno nagrado prireditelja.

TUDI VI ZAHTEVAJTE V VAŠI TRGOVINI

Oktobra tudi na Hrvatskem ne bo več privatnih zdravnikov

Prvega oktobra letos bodo na Hrvatskem ukinili vse privatne zdravniške ordinacije, medtem ko bodo zasebne ordinacije zobozdravnikov, zobarjev in zobnih tehnikov delale še do konca 1961.

Teniško prvenstvo Novega mesta

Letošnje prvenstvo Novega mesta v tenisu za posameznike, ki ga prireja teniški klub »Elan«, je že v teku. Sedaj igrajo kvalifikacijski turnir za vstop v A razred oziroma ligo. Tekmovanje bo namreč izvedeno v dveh skupinah. V A ligi bo igrala prva četvorica iz lanskega prvenstva Novega mesta (Medic, Mikec, Hren in Berger) in prva dva iz kvalifikacijskega turnirja, na katerem lahko igra vsak član »Elana«. Tako bo v A ligi igralo 6 najboljših teniških igralcev Novega mesta in to vsak z vsakim dvoboje na dva dobljena seta. Zmagovalec v tej ligi bo prejel naslov prvaka Novega mesta za letošnje leto. V B ligi bodo igrali vsi, ki se za to tekmovanje pravočasno prijavijo (do 11. avgusta), v primeru prevelikega števila prijav pa bo tekmovanje v B ligi v dveh skupinah. Dva najboljša tekmovalca v B ligi bosta igrala kvalifikacijske dvoboje za vstop v A ligo. Posebej bo izvedeno tudi tekmovanje dvojic in tekmovanje članic posamezno. fm

V Žužemberku so se pomerili strelci in motoristi

Na občinski praznik je bilo v Žužemberku med drugim tekmovanje ekip streiskih družin in ocenjevalna vožnja avtomobilistov, motoristov in mopedistov.

V tekmovanju v streljanju so se pomerile strelske družine Žužemberk, Dvor in Hinje. Vsaka strelska družina je dala 10 strelcev. Sodnika sta bila iz Žužemberka in Dvora. Ekipno prvenstvo si je priborila ekipa iz strelske družine Žužemberk. Najboljši strelci med posamezniki so bili: Slavko Flander z Dvora, ki je dosegel 61 krogov, Peter Radatović (59 krogov) in Herman Florjančič (57 krogov). Ekipa strelske družine Žužemberk je dobila nagrado in diplomo.

V ocenjevalni vožnji je sodelovalo 39 voznikov: 10 avtomobilistov, 22 motoristov in 7 mopedistov. Motoristi in mopedisti so imeli razen vožnje po progi še 4 discipline: vožnjo v osmici, prenos steklenice iz podstavka na podstavek, vožnjo pod vodo in vožnjo čez brv. Prvaki pri avtomobilistih so bili: Tone Vidmar, Slavko Rotar in Srečo Slogar. Pri motoristih so zasedli prva 3 mesta Anton Pečjak, Tone Rauh in Rajko Hrovat, pri mopedistih pa Julij Boben, Jože Mrvar in Darinko Vidmar. Ocenjevalna vožnja je bila nadvse zanimiva. Priredil jo je občinski odbor Ljudske tehnike. Trije najboljši v vsaki kategoriji so bili nagrajeni.

M. Senica

V Štefanu so ustanovili mladinski aktiv

Na pobudo mladincev in mladink iz Štefana in okolice so pred nedavnim v Štefanu ustanovili mladinski aktiv. Ob tej priložnosti je o delu, nalogah, uspehih in zaslugah naše mladine govoril predsednik občinskega komiteja LMS Kviro Petrač.

Mladinci so izvolili iz svoje srede sekretariat: za predsednika Franca Marolta, za sekretarko Vido Gerden, blagajničarka pa je Milka Verbič.

Povedati moramo, da so bili mladinci in mladinke še pred ustanovitvijo aktiva zelo delavni, saj so sodelovali pri vseh prireditvah SZDL. Prav gotovo bodo tudi v bodoče pridno delali in pritegnili v svoje vrste še več mladine. J. J.

Preprosta poletna obleka

TOKRAT: RESNIČNA PRELOMNICA!

Nekaj misli in želja na pot novemu odboru Turističnega društva v Sevnici

Pred 14 dnevi so se na pobudo Sveta za gospodarstvo, urbanizem in komunalne zadeve pri ObLO Sevnica sestali tovariši, ki naj bi do prihodnjega občnega zbora TD Sevnica skrbeli za njegovo dejavnost. Uvodne spodbudne besede predsednika občine, tovariša Kolmana so padle na plodna tla. V odbor so izvolili 9 članov, ki so si na tej prvi seji že tudi postavili konkretne naloge za delo.

Redni občni zbor društva je bil lani. Trikrat so sklicali odbor, ki je bil izvoljen, pa niso bili nikoli sklepčni in tako odbor sploh ni prišel do veljave. O tem bi se dalo pravzaprav razmisliti, zakaj so se tovariši pustili izvoliti in zakaj so tudi sami glasovali za načrte, ki jih je občni zbor sprejel. Sedaj, ko so v Sevnici pričeli asfaltirati cesto, postaja vloga društva zelo velika in stvarna, saj bo vzporedno z asfaltom možno urejevati celo vrsto malih in večjih stvari, ki bodo bistveno polepšale zunanji videz sevniške magistrale.

To okoli ceste pa je samo začetek. Strokovni in organizacijski sestav novega odbora (ali kot je bilo v šali rečeno — »prisilne uprave« TD Sevnica) jamči, da bodo vprašanje parkov, nasadov, fasad hiš in vrsto drugih perečih zadev rešili resnično okusno. Organizatorji te začasne rešitve obstoja turističnega društva z velikim zaupanjem gledajo v novo vodstvo. Predsednik društva je ing. Jože Span, tajnik Ivo Pintarič in blagajnik Jože Smodej, dosedanji dolgoletni predsednik društva. Posebna pridobitev za društvo in vse Sevničane je obljuba tov. ing. Mrve, ki je obljubil vso pomoč pri urejevanju vseh tehničnih zadev. Tov. ing. Franjo Mrva je projektiral in tudi uredil večje število parkov in nasadov v Zagrebu. Okusna ureditev teh na videz malenkostnih zadev bo verjetno imela za posledico, da bodo prebivalci sami začeli iskati pomoči in nasvetov pri Turistično-olepševalnem društvu. Novemu odboru želimo pri obilici pestrih nalog obilo uspeha in čimveč podpore vseh Sevničanov! -ok

ŽENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO ☆ ŽENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO

Umetnost zakona

Poročali smo že, da je uredništvo revije »NAŠA ŽENA« v svojem prizadevanju po nenehnem širjenju znanja in vzgoje širokega kroga bralcev oskrbelo prevod Stonove knjige POGOVORI O SPOLNOSTI IN ZAKONU. Kratko oceno knjige smo pred tedni že objavili v Dolenjskem listu. Naj pristavimo še mnenje najvidnejših slovenskih ginekologov, ki so knjigo ocenili kot odlično delo. Nakup knjige in njeno branje lahko zares samo najtopleje priporočamo, saj je neobhodno potreben priročnik za vsakdanje življenje. Iz knjige objavljamo danes začetek 7. poglavja, v katerem opisujeta pisca knjige umetnost zakona. Knjiga je pisana v obliki pogovora mladih zakoncev z zdravnikom, ki ju uvaja v skrivnosti nastanka življenja in zdravega spolnega življenja v zakonu.

»Doslej smo se ukvarjali v glavnem z biološkimi vidiki zakona in razmnoževanja. Danes pa bi se rad na kratko pomenil z vama o spolni plati zakona — o telesnih, duševnih in čustvenih činiteljih spolnega razmerja. Šele v zadnjih letih smo se bolj zavedali, da igra spolnost v zakonu prevladujočo vlogo in da je zadovoljivo spolno razmerje bistvenega pomena za srečen zakon. Manj pogosto pa se nemara upošteva dejstvo, da ne smemo pričakovati, da bo prišlo do ubranega in dinamičnega spolnega življenja kar samo od sebe, marveč da je za to potrebno poznati naravo in mehanizem spolne združitve, prav tako potrebna pa je tudi vaja v umetnosti spolne ljubezni.«

»Ali danes ne naglašajo preveč spolno plat zakona? Iz nekaterih razprav o tem predmetu sem dobil včasih vtis, da imajo spolnost za skoraj edini namen in edino osnovo zakona.«

»Popolnoma soglašam z vami glede tega, da spolnost sama ne zadošča za zakon in da nobeno trajno razmerje ne more temeljiti zgolj na spolni privlačnosti. Za srečen zakon je seveda potrebna vzajemna ljubezen in naklonjenost, potrebni so skupni načrti in zanimanja, potreben je podoben okus, enaka merila, primeren gmotni položaj in zadovoljivo urejeni osebni, družinski in socialni odnosi. Po drugi strani je pa prav res tudi to, da bosta težko ustvarila srečen zakon dva človeka, ki se spolno nepriviačujeta ali ki si spolnega življenja ne znata zadovoljivo urediti. Pri svojem delu zdravniki neprenehno opažamo, da so posredni ali neposredni vzroki mnogih domačih težav spolne neskladnosti in da igra spolnost v srečnem zakonu vodilno vlogo. V zadnjih letih so to dejstvo naglasile tudi mnoge razprave. Dickinson in Beam v posnetku svoje analitične ocene tisoč zakonov pravita na primer takole: »Če dejstva v tej študiji drže, tedaj lahko rečemo, da je za zares ubran in srečen zakon zadovoljivo spolno razmerje nujno potrebno.«

»Ampak, ali ni res, da spravlja nenehno poudarjanje spolnosti zakonsko razmerje na zgolj telesno raven in uničuje ideale o zakonu?

»Zaj ne vodijo vsi naši sedanji ideali o zakonu k idealnemu zakonu. Že samo to, da se nehote še vedno nagibamo k temu, da gledamo na spolni objem kot na nekaj grešnega, nečistega in ponižujočega, je resna ovira za zadovoljivo zakonsko življenje...

... Zdi se mi, da bi bilo dobro, da na spolni nagon ne bi več gledali kot na enega izmed nižjih nagonov in kot na nevreden motiv zakona. Če sploh kaj, tedaj bi moral razvoj skladnega zakonskega življenja pomeniti enega izmed ciljev in idealov zakonske zveze.

Seveda pa se dogaja, da zaidejo nekateri pri prehodu od pretirane sramežljivosti in nepristne nravnosti prejšnjih rodov preveč v drugo skrajnost. Vendar ne smemo pozabljati, da se šele zdaj otresamo puritanske dobe z njenimi tabuji in prepovedmi in da je zato vsako današnje neprimerno poudarjanje spolnosti in spolne tehnike lahko samo reakcija na tlačenje in zatiranje iz prejšnje dobe.«

(Konec prihodnjič)

Ohlapna in malo daljša bluza je najprimernejše dopolnilo k hlačam. Bluza je narejena iz rut

ZGODNJE NAPOVEDI

Smo še sredi poletja, a modni krojači že ustvarjajo obleke za letošnjo zimo. Po nekaterih napovedih iz Pariza bomo lepo in okusno oblečene. Glavne značilnosti letošnje zimske mode naj bi bile:

- daljša krila,
- pas pomaknjen nekoliko više ali niže kot normalno,
- drzni dekolteji na dnevnih oblekah,
- široka podložena ramena,
- visoki ovratniki na plaščih,
- do kolen segajoče jopice,
- visokim čeladam podobni klobuki in frizure,
- gladek mehak material,
- razni kožuhi v vseh odtenkih mavrice,
- temne polne barve, predvsem kostanjeve.

Kroj, ki ga imenujejo topot »mumija«, bo tesno objemal telo... — Po poročilih iz Italije pa bodo letos v zimski modi prevladovala zelo debela blaga, tudi do 2 cm debele tkanine: mohair, boucle itd., ki so zelo podobne kožuhovini. Barve: lisica, pižmovka, bober, grafitno siva, železnosiva, ognjenordeča in črna v kombinaciji, in podobno.

Kaj naj kuham

DŽUVEČ BREZ MESA

Deni na olje ali mast precej seseklјane čebule, olupljenih paradižnikov, zelenega fižola v stročju, seseklјanega sira, nekaj na kosce zrezanih paprik in nekaj pesti riža, posoli in duši do mehkega.

Namesto riža vzameš lahko ričet, ki ga je pa treba najprej v dveh vrelih vodah preprati, da izgubi slab okus.

ENOLONČNICA S SVEŽIM ZELJEM

Nareži sveže zelje na krpice, prideni na kose zrezan krompir, več na rezance zrezanih lenih paprik, nekaj olupljenih paradižnikov ali žlico paradižnikove mezge, seseklјanega peteršilja in na večje zalogaje narezane bolj mastne govedine, sveže svinine ali ovčjega mesa. To kuhaj vse do mehkega in končno lahko zgostiš enolončnico še z zaprškо.

— Dragi možiček, tale jed je pa popolnoma moj izum in se imenuje: »Ne morem napraviti boljše in več s tem, kar mi daš vsak mesec...«

Nova triletna gospodinjska šola

Letošnjo jesen se bo v Novem mestu začel pouk v novi triletni gospodinjski šoli, ki bo vzgajala poklicne kuharice in gospodinje. Ker le-teh z razvojem družbene prehrane po podjetjih močno primanjkuje, je nova šola lepa pridobitev. V njej se bodo učila dekleta od 16. do 20. let starosti, ki imajo osemletko ali enakovredno šolsko izobrazbo. Svet za šolstvo pri OLO je ustanovitev šole že predlagal in mora sklep o ustanovitvi sprejeti le še OLO na redni seji.

UMETNO »MATERINO MLEKO«

Tako mleko bo začela proizvajati tovarna »Jugodietika« v Zagrebu. S tem se bo naša država priključila tistim malo državam, ki že proizvajajo takо imenovano bifidogeno hrano za dojenčke, ki nimajo mater.

NAPAD, KI SE NI POSREČIL

Spomin na enega izmed velikih letalskih napadov zaveznikov v drugi svetovni vojni

Odločitev je bila: napad z majhne višine. In človek, ki je ta napad izpeljal, človek, na čigar ramenih je počivala vsa odgovornost, je bil generalni major Lewis Hyde Brerenton, komandant 9. ameriške letalske armade.

Toda če je Brerenton popolnoma odgovoren za svojo zmoto, je sporno še danes.

1. avgusta 1943 ob zori se je 178 letal tipa B- 24 »Liberator« dvignilo z letališč v Severni Afriki. Njihov cilj so bile petrolejske rafinerije v Ploestiju — blizu Bukarešte v Romuniji, ki so zalagale večji del sil osi z oljem in s petrolejem. Leteč v višini streh bi morali ti ogromni bombniki iznenaditi obrambo, vreči svoje bombe na pazljivo izbrane cilje in se vrniti nazaj čez Mediteran, puščajoč za seboj razrušen in neuporaben Ploesti. To naj bi bil smrtni sunek Nemcem, ki si od tega ne bi nikdar več opomogli.

Toda zadeva ni tako potekla. Premoč bombnikov je izenačila kriva pot. Obramba ni bila presenečena, pač pa je bila pripravljena prej kot v zadnjem trenutku. Bombniki so leteli skozi točo flaka in skozi šibe sovražnikovih lovcev. Ker so izgubili pot, je zamisel skrbno izbranih tarč odplavala po vodi.

Napad je postal nevaren za vse. »Liberatorji« so rjoveli nad ciljem tik nad zemljo z vseh strani. Dogajale so se nesreče: letalo je raznesla eksplozija bomb, ki jih je odvrlo letalo tik pred njim. Posadke so bile opečene in spražene, ko so letele skozi žgoče plamene rafinerije. Na dolgi, utrujajoči poti nazaj, so mnogi bombniki postali žrtev sovražnikovih lovcev.

Ob štetju preostalih se je izkazalo, da je izmed 166 letal, ki so prispela na cilj, bilo izgubljenih preko 50. 440 mož je bilo ubitih ali pogrešanih, drugi so bili ranjeni in okoli 200 jih je bilo ujetih.

In Ploesti? Če bi bil uničen, bi to lahko bilo zanj mnogo slabše. Toda rafinerije niso bile zbrisane z zemlje. Bile so poškodovane, delno težko poškodovane, toda to ni bil smrtni sunek, kot je bil prvotno zamišljen.

Prišlo je do obtožb. Nekdo je napravil napako. Na čigavih ramah leži odgovornost?

Celo začelo se je slabo. Vzlet je bil ob 7 in 10. Eno izmed letal 98. skupine, ene izmed petih, ki so se dvignile v delih, je strmoglavilo že na koncu vzletne steze na letališču poleg Benghazija in se zarilo naravnost ob koncu, kjer je eksplodiralo in v trenutku odletelo v zrak z vso posadko.

Ob 7 in 40 so bile vse skupine v zraku. Na čelu je bila 376. skupina pod vodstvom poročnika Keltha K. Comptona, naslednja je bila 93. skupina pod vodstvom Lt. Col. Addisona Bakerja in 98. s poročnikom Johnom »Killerjem« (Morilcem) Kanom v ozadju. Končno je prispela 44. skupina pod vodstvom poročnika Leona Johnsona in še 389. skupina pod vodstvom poročnika Jacka Wooda.

11 letal je odpovedalo že takoj po vzletu. In potem se je zgodila prva nesreča, dve uri leta od Benghazija, ko je vodilno letalo, na katerem je bil skupinski navigator kapetan Anderson, je iz nerazumljivih vzrokov strmoglavilo v morje.

To je bil prvi člen v verigi nesreč, ki so spremljale bombnike. Zapovedana je bila popolna tišina po radiu; prišlo je do neloglasja, kdo naj vodi sedaj. Končno je bombnik poročnika Comptona zavzel vodilni položaj. V njem je letel tudi general Ent, šef 9. bombarderske komande.

To je pomenilo, da je bila navigacija za celo skupino bombnikov v rokah neizkušenega drugega poročnika. Toda v praksi sta se Ent in Compton spoznala na navigacijo.

Ob 12 in 30 so letala preletela Albanijo in se približala Jugoslaviji, ko so začeli oblaki povzročati težave. Skrbno razporejena formacija je bila razbita, ko je padla vidljivost na nič.

DESET METROV NAD ZEMLJO

Vodilni skupini 276 in 93 sta prileteli nad Romunijo pravočasno in ko sta si čestitali, sta se obrnili proti navigacijski točki Pitesti okoli 100 km zahodno od Ploestija. Toda zadaj je bila velika zmešnjava, ko so preostale tri skupine krožile nad Donavo in poskušale, da bi se uredile v vsaj nekakšen red.

Zdaj je skupina v dveh ločenih formacijah, zadnja z 20-minutno zamudo, letela nizko nad Romunijo ter plašila krave in kmete. Prvi dve skupini sta dosegli Pitesti na višini 60 m in potem sta se spustili še niže, celo na 10 m. Ko so letala rjovela prek polj, so kmetje bežali kot brez glave. Nekateri so metali vile proti letalom. Neko letalo se je moralo dvigniti, da ni zadelo ob človeka na konju. Čez bleščečo površino polj in plotov so rjoveli bombniki.

Od Pitestija bi morali leteti v ravni črti vzhodno od Targovista na Floresti. Tam naj bi se obrnili proti jugovzhodu in sledili železniški progi do Ploestija. Tako naj bi prileteli na področje rafinerij s severa in vsakdo bi lahko identificiral svoj posamični cilj, ki si ga je moral vtisniti v spomin med več tednov trajajočim učenjem na modelih in zemljevidih.

Toda ko sta obe vodilni skupini prileteli nad Targoviste, je bila narejena največja napaka. Tudi proti jugu je namreč vodila proga iz tega mesta. Compton in Ent sta jo izbrala za svojo pot, kajti prav lahko je napraviti napako v hitro in nizko letečem bombniku. Mladi navigator je protestiral. Toda Ent in Compton nista popustila. Več kot 60 letal se je obrnilo in sledilo Entu proti Bukarešti. To je bil drugi člen v verigi nesreč. Šele ko so se pričele kazati strehe najvišjih zgradb Bukarešte, sta Ent in Compton spoznala svojo napako. Toda bilo je že prepozno. Nemški in romunski štabi so takoj spoznali, da ni namen Amerikacev uničiti nedolžno mesto. Opozorjene so bile vse baterije flaka in vsa letališča na Balkanu so bila alarmirana. Tišina po radiu je bila sedaj brez pomena; Ent je objavil, da je napravil napako in se je obrnil na levo proti Ploestiju. Ta manever naj bi jih pripeljal na južni rob področja, pod kotom napada, na katerega niso bili pripravljeni.

NEIZOGIBNA NESREČA

Medtem so ostale tri skupine dosegle Pitesti, kjer se je 398 skupna odcepila na levo, da opravi samostojno nalogo: napad na rafinerijo Campina, oddaljeno od Ploestija približno 25 km proti severu. »Killer« Kane in Johson sta vodila svoji skupini na Floresti, kjer so se obrnili proti Ploestiju, kot bi bili morali storiti predhodni dve skupini.

Ko sta se Johnson in Kane bližala s severa, tako sta Compton in Baker vodila svoji skupini z južne smeri. Nesreča je bila neizogibna.

Vse presenečenje je šlo po zlu, kar sta zakrivili 37. in 93. skupina. Bolj kot so se bombniki bližali Ploestiju, močnejši oziroma gostejši je postajal flak. Nemški topničarji so streljali iz zelo ugodnih kotov naravnost v smer prihajajočih letal, točno čez odprte vizirje. Zrna strojnic so prihajala kar v plohah. Drugje pa se je skoraj 400 nemških, italijanskih in romunskih pilotov dvigalo v svojih letalih, ki so jih predhodno pravočasno ogreli in pripravili za spopad.

37. skupina z Entom in Comptonom je bila prva nad ciljem. Vedoč, da bi napadel pod napačnim kotom, je Compton zaokrožil v polkrogu premera približno 30 km v nameri, da bi napadel Ploesti iz prave strani. Toda flak se je zdel tu ravno tako gost kot na južni strani. Tedaj je Ent sam prevzel vodstvo 376. skupine za napad na »priložnostne tarče«. Tako je skrbno pripravljen načrt za napad na Ploesti bil opuščen.

Pet komandirjev skvadrona, vsak s svojimi šestimi letali, je lahko odločalo samostojno.

Eden izmed skvadronov si je izbral instalacije Concordia Vega pri Ploestiju. Major Appold je usmeril svoja letala na objekt in bombe so izpraznili skoraz istočasno. Šest Liberatorjev je preskočilo preteče uničenje in že so se pojavili čudežno nepoškodovani, samo pokriti s sajami. Cilj so odlično zadeli. Toda to ni bil njihov cilj. Bil je rezerviran za Bakerja in njegovo 93. skupino, ki se je sedaj bližala.

Baker, preprečen zaradi neobičajnega obrata vodilne skupine, se je odločil, da ne bo obkrožil Ploesti, pač pa napadel kar naravnost z juga.

Identificiranje ciljev je bilo s te smeri nemogoče in neki pilot je ocenil, da je nad ciljem že 5 letal, le-tega pa je bombardirala že cela 376. skupina.

Med tem je granata zadela kabino Bakerjevega letala. Ubila je pilota in ranila poročnika. Prednji del letala se je vnel. Zadela je še druga granata. Letalo se je spremenilo v nedoločno maso plamenov, toda še se je obdržalo v smeri ravno dovolj dolgo, da je spustilo bombe na rafinerijo nekaj deset metrov pod seboj.

PADEC NA KAZNILNICO

Baker se je trudil, da bi letalo nekoliko dvignil, s čemer bi omogočil posadki, da bi lahko poskakala ven. Toda kljub vsemu je bombnik prevračal le kozolce kot veliko goreče kolo in treščil ob tla z vso posadko vred. Ostanki 93. skupine so se raztepli v manjših skupinicah in napadali improvizirane tarče. Izgubljenih je bilo 11 letal. Eno izmed njih je strmoglavilo na žensko kaznilnico, kjer je, sodeč po izjavah, ubilo okoli 100 zapornic.

(Konec prihodnjič)

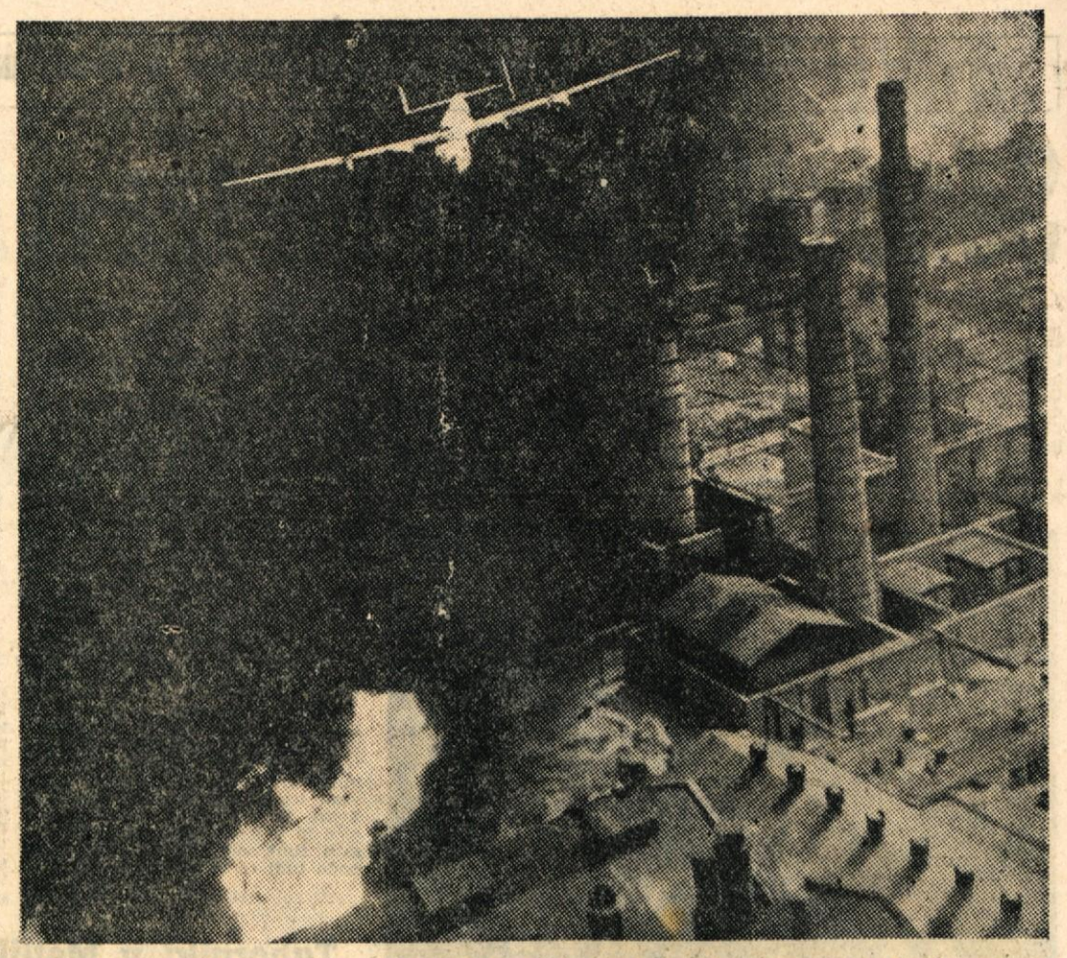

Posnetek iz letalskega napada na petrolejske rafinerije v Ploestiju: v vročini eksplozij na tleh so se »leteče trdnjave« vnemale in same eksplodirale nizko nad zemljo

Nova zanimivost s področja elektronike: 6-cevni oddajnik v kavni žlički. Manjkajo mu le še zvočnik in nekaj malenkosti, da bo enakopraven svojim velikim »kolegom«.

Domači robot so dobile gospodinje s tole napravo, ki čisti in lošči tla: sto kvadratnih metrov na uro. Aparat še preizkušajo. Strokovnjaki zatrjujejo, da bo s svojim »magnetičnim spominom« lahko opravil sam to delo, le prvič ga bo morala voditi gospodinja. Napovedujejo že tudi mehanične roke za razna dela v kuhinji.

V Italiji so sprejeli nove, pobstrene cestnoprometne predpise, ker je zaradi neverjetnega naraščanja motorizacije in s tem prometa vedno več cestnih nesreč. Eden izmed novih predpisov zahteva, da ima vsako motorno vozilo s seboj vedno tudi znak za splošno

nevarnost, ki ga mora šofer vozila postaviti sto metrov za vozilom, če se je bil prisiljen ustaviti na cesti. V primeru neizvajanja tega predpisa sledi kazen od 5 do 20 tisoč lir.

Slavna Sofija Loren se je vrnila v Rim prvič odkar se je v Ameriki poročila s še neločenim filmskim producentom Carlom Pontijem. Pravijo, da je bila zelo razburjena in ganjena do solz, ko jo je množica prijateljev, občudovalcev, fotografov in novinarjev skoraj zasula z rožami, s telegrami in z drugimi dobrodošlicami. Sofija je sedaj prišla z Dunaja, kjer je snemala zunanje posnetke filma »Olimpia«, notrane pa bodo snemali v studijih podjetja Titanus v Rimu. Baje bo potem snemala še v Neaplju s Clarkom Gableom.

Palica - radio za »policaje« pravijo najnovejši napravi na Angleškem. Z njo so preskrbeli vse nočne stražarje. Palica je hkrati antena. V primeru nevarnosti ali alarma je treba pritisniti le na gumb na palici, pa je slišati radiosignale v glavnem poslopju. Dežurni lahko takoj telefonira policiji ter prosi za intervencijo.

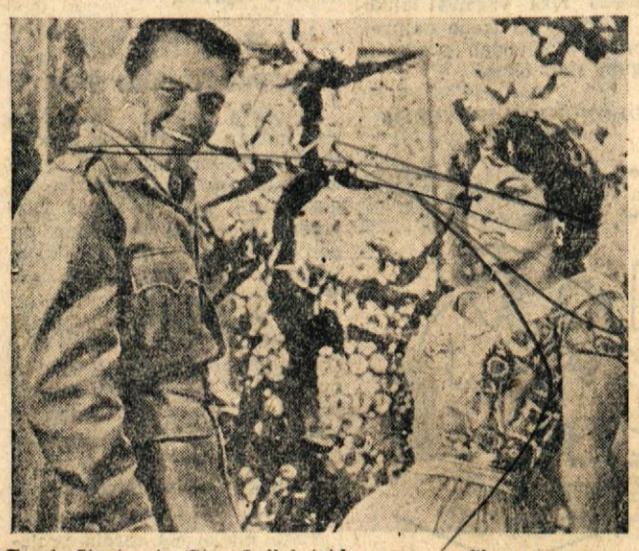

Frank Sinatra in Gina Lollobrigida v novem filmu »Newer so few« ki ga končujejo v Hollywoodu. Iz partnerstva v filmu so nastale govorice o flirtu med obema glavnima akterjema, vendar pa jih je na vprašanje iz Rima Gina odločno demantirala in zatrdila, da ne namerava za zdaj menjati moža, ki ji je hkrati tudi najboljši menažer

Družina - suženj

Mehiška policija je zaprla kemika Raphaela Pereza Hernandeza, ker je imel svojo družino leta in leta zaprto in odrezano od sveta. Z grožnjami je prisilil svojo ženo, da je pretrgala vse stike z normalnim življenjem. Njunih 6 otrok o zunanjem svetu praktično ni vedelo ničesar. Oče se za njihovo šolanje sploh ni zanimal, niti za zdravje. Dva otroka sta umrla že v rani mladosti zaradi pomanjkanja zdravniške nege. Hernandezova družina je morala delati v kleti, oče pa jim je vedno grozil z nožem ali revolverjem. Trinintridesetletna mati je danes videti kot 50-letna starka. Otroci (najstarejši ima 17 let) imajo nenavadna imena: »Suverenost«, »Triumfator« in »Dobro počutje«, najmlajši član družine (deklica, stara 42 dni) pa ima ime »Svoboda misli«.

Hernandeza pregledujejo zdaj na neki psihiatrični kliniki.

(Po VEČERU)

Če se stepejo kače . . .

V nekem manjšem indijskem mestu se je pred kratkim v potoku, ki teče skozi kraj, vnela krvava bitka med kakimi 100 kačami. Spopadli so se pitoni, od katerih so bili nekateri dolgi tudi po več metrov. Po bitki so našli prebivalci v strugi približno 60 mrtvih ali umirajočih kač.

NARAVA SE JE POŠALILA

Pred nedavnim si je narava privoščila šalo v Kloštru pri Gradacu v Beli krajini. Izvalilo se je pišče s štirimi nogami: dve sta normalni, dve pa sta zadaj zrasli v eno, vendar se vidi, da sta zraščeni iz dveh (na sliki označeno s puščico). Po treh tednih je pišče neznanokam izginilo.

M. P.

PROTI »DAMICAM« OSTREJE . . .

Tudi v Angliji je začel veljati konec minulega meseca novi zakon proti prostituciji, ki predvideva kazen do treh mesecev zapora za prostitutke, ki jih zalotijo pri opravljanju »obrti«. Zvodniki lahko dobe za svoje delo do sedem let zapora. Angleži nameravajo s tem pregnati prostitucijo s cest. Visoka kazen je v novem zakonu določena tudi za lastnike lokalov, ki dovolijo v svojih hišah sklepanje sumljivih poznanstev.

Vendar kaj prida uspeha od tega menda sami Angleži ne pričakujejo. Tudi vlada generala de Gaulla je letos sprejela novi zakon o prostituciji, s katerim pa je položaj tega »najstarejšega poklica na svetu« le še bolj zaostrila. »Ne nadlegujem vas, gospod, samo vprašam vas . . .« — tak je zdaj nagovor deklet na ulicah v Parizu. Po novem zakonu namreč lahko državljani v Franciji počno s seboj kar hočejo, le nadlegovati ne smejo sodržavljanov. Zato zakon ostro kaznuje vsako »nadlegovanje« ljudi na ulicah, kazni so pa zagrožene tudi hotelirjem in drugim, ki bi izdajali svoje prostore za opravljanje prostitucije. Dekleta so se medtem že »znašla«; najemajo si stanovanja s telefoni, »lovijo« z avtomobili in se organizirajo na ameriški način »deklic na telefonski poziv« . . .

Ukrepi v Angliji in Franciji so seveda le kapljice v morje. Gre za veliko socialno zlo, ki ga lahko odpravi le temeljita preosnova družbe, drugačen družbeni red in odnos med ljudmi. V kapitalističnih državah zato korenin prostitucije nikoli ne bodo izpodrezali ne z zakoni, ne z drugimi ukrepi z vrha.

Vročekrvni danski mladoletniki

Poseben spopad je imela danska policija v mestu Koldingu, saj je morala ugnati v kozji rog kar 400 »razvnetih« mladoletnikov, katerim sta pivo in ples rock and roll razburila kri. Skupina fantov in deklet je prišla iz kina, kjer so gledali enega izmed zmedenih filmov, s katerimi je Zapad preplavljen. Na cesti so nato začeli plesati, kmalu pa so se jim pridružili še udeleženci nekega taborjenja, katerim je močno pivo pravtako razgrelo možgane. — Policiji so prihiteli na pomoč policaji iz sosednih mest, vsi pa so se nato lotili razgrajačev z gumijevkami. Mladoletniki so hoteli »obrniti na glavo« neki policijski avtomobil. Po daljši bitki je bila policija spet mojster položaja. . .

Pred sodnikom — v smrt

Pred preiskovalnim sodnikom v Aichstattu v Nemčiji je pred kratkim stal Albin Fiedler. Aretirali so ga, ker se je spozabil nad 12-letno deklico. Ko bi se moral začeti zagovarjati, je bliskoma segel v žep in pred sodnikom izpil ampulo strupa. Samomorilca niso mogli več rešiti, čeprav mu je takoj pomagal zdravnik.

Danes dve . . .

— In zdaj mi povejte ceno!

— Kaj pravite, da gori davčni urad? Bežite no, najbrž so vas napačno zvezali!

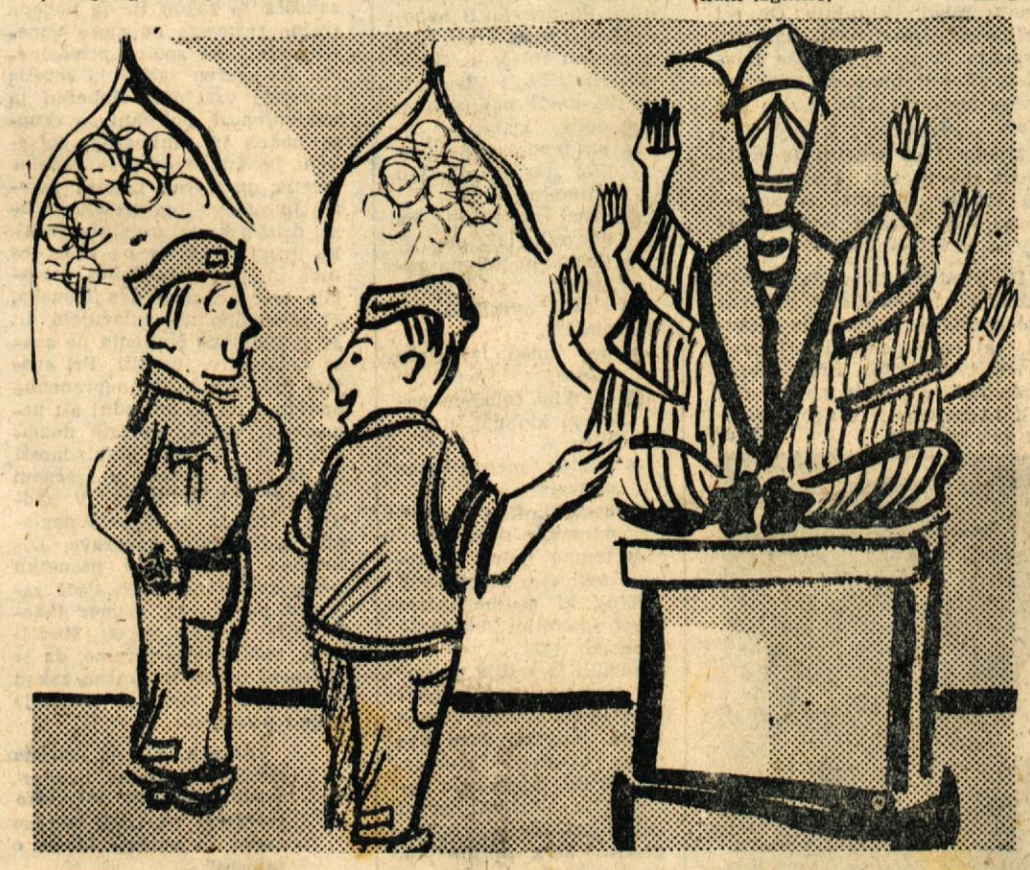

Brigadirja z avtomobilske [illegible] v muzeju: »Ti, tale bi pa bil za nas! Če bi ga imeli v brigadi, bi uda[illegible] [illegible]ale kar deževale . . .« (Mladost na avto cesti)